

Астрыд Ліндгрэн

Мастак
Арсен
Джанік'ян

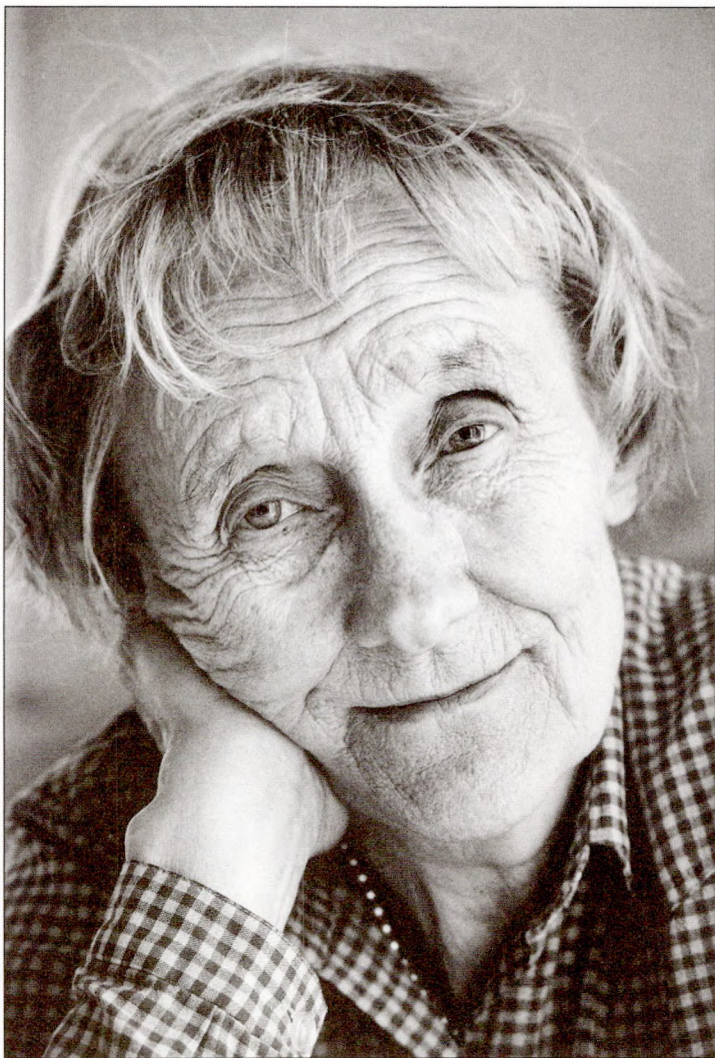
★ Карласан ★
★ Прылятае
зноў ★

Астрыд Ліндгрэн

* * Карлсан *
* * Прылятае
Зноў *

Photo JACOB FORSELL

1907-2002

Astrid Lindgrén

Астрыд Ліндгрэн

* Карлсан * * Прылятае * * Зноў *

Пераклад са шведскай Алесі Башарымавай

Мастак
Арсен Джанік'ян

УДК 821.113.6-34-93
ББК 84(4Шве)-44
Л59

ASTRID LINDGREN
«Karlsson på taket flyger igen»
First published in 1962 by Rabén & Sjögren, Sweden

For more information about Astrid Lindgren, see www.astridlindgren.com.
All foreign rights are handled by The Astrid Lindgren Company, Lidingö, Sweden.
For more information, please contact info@astridlindgren.se

Для малодшага і сярэдняга школьнага ўзросту

Ліндгрэн, Астрыд

Л59 Карлсан прылятае зноў : [для малодшага і сярэдняга школьнага ўзросту] / Астрыд Ліндгрэн ; пер. са швед. А. Башарымава ; маст. А. Джанік'ян. — Мінск : Папуры, 2019. — 192 с. : іл.

ISBN 978-985-15-4261-7.

Цэлае лета Малы не бачыў Карлсана і цяпер хвалюецца, ці прыляціць той зноў. Але Карлсан вяртаецца, і сябры разам пераадольваюць цяжкасці і трапляюць у новыя прыгоды.

Упершыню на беларускай мове выходзяць усе тры кнігі цыкла. Чытайце пачатак гісторыі ў кнізе «Малы і Карлсан, які жыве на даху» і працяг — у кнізе «Карлсан хітруе зноў». А пяшчотныя акварэльныя малюнкi ўкраінскага мастака Арсена Джанік'яна зробіць чытанне яшчэ цікавейшым і па-сапраўднаму незабыўным.

УДК 821.113.6-34-93
ББК 84(4Шве)-44

ISBN 978-985-15-4261-7

© Text: Astrid Lindgren / The Astrid Lindgren Company
© Арсен Джанік'ян, ілюстрацыі, 2018
© Пераклад. Афармленне. Выданне на беларускай мове. ТАА «Папуры», 2019

Змест

Карлсан прылятае зноў	7
У Карлсана дома	32
Булачкавае надзялянне Карлсана	47
Карлсан запрашае на булачкавы банкет	65
Карлсан і тэлевізарная скрыня	85
Званок Карлсана	104
Прывідульчык з Васастана	120
Карлсан не прывід, а проста Карлсан	136
Вяльможная дама ляціць	157
Прыгожы, спрэс разумны і ўзорна тоўсты.....	174

Карлсан прылятае зноў

Свет такі вялікі, і ў ім так шмат дамоў. Ёсць дамы вялікія, а ёсць маленькія, ёсць дамы прыгожыя і дамы брыдкія, ёсць дамы старыя і новыя. А ёсць маленькі-маленечкі дамочак Карлсана, які жыве на даху. Карлсан лічыць, што гэта найлепшы ў свеце дом — якраз для найлепшага ў свеце Карлсана. І Малы таксама так лічыць.

Малы — ён жыве з мамай, татам, Бусэ ды Бэтан у самым звычайным доме на самай звычайнай стакгольмскай вуліцы, але на іхнім даху адразу за комінам акурат і месціцца дамочак Карлсана з шыльдай над уваходам, на якой напісана:

«КАРЛСАН,
ЯКІ ЖЫВЕ НА ДАХУ,
НАЙЛЕПШЫ Ў СВЕЦЕ КАРЛСАН»

Хтосьці лічыць дзіўным, што нехта жыве на даху, але Малы на гэта адказвае:

— Што тут дзіўнага? Хто дзе хоча, той там і жыве!

Мама з татам таксама лічаць, што кожны можа жыць там, дзе хоча. Хаця спачатку яны не верылі, што Карлсан існуе. І Бусэ з Бэтан таксама не верылі. Дый як тут паверыш, што ў цябе на даху жыве тоўсты дзядзечка з прапелерам на спіне, які ўмее лятаць?

— Брэшаш ты, Малы, — казалі Бусэ і Бэтан. — Карлсан — гэта проста выдумка.

На ўсялякі выпадак Малы спытаў Карлсана, ці не выдумка ён. Але Карлсан адказаў:

— Самі яны выдумка.

Мама з татам думалі, што Карлсан — такі ўяўны сябрук, якіх часам прыдумляюць дзеці, калі адчуваюць сябе самотнымі.

— Небарака Малы, — сказала мама. — Бусэ і Бэтан нашмат старэйшыя. Яму няма з кім гуляць, вось ён і прыдумаў сабе Карлсана.

— Так, давядзецца, пэўна, усё ж набыць яму сабаку, — сказаў тата. — Ён так даўно гэтага чакае. Вось атрымае яго — і адразу забудзецца на Карлсана.

Так Малому дастаўся Бімба. У яго з'явіўся свой уласны сабака! Адбылося гэта ў дзень, калі Малому споўнілася восем.

А яшчэ акурат у той самы дзень мама, тата, Бусэ і Бэтан урэшце пабачылі Карлсана. Праўда-праўда, пабачылі на свае вочы! Вось як гэта было.

Малы святкаваў дзень народзінаў у сваім пакоі: ён запрасіў на салодкі стол Крыстэра і Гунілу. Яны хадзілі ў той жа клас, што і ён. І вось калі мама, тата, Бусэ і Бэтан пачулі смех і вясёлыя гутаркі з пакою Малога, мама сказала:

— Хадземце зірнём на іх — яны такія мілыя!

— Так, давайце! — сказаў тата.

І што ж яны ўбачылі — мама, тата, Бусэ і Бэтан, — калі зазірнулі ў пакой Малога? Хто там сядзеў за святочным сталом з размазаным па ўсім твары вяршковым тортам і еў так, што ледзьве ім не душыўся? Ды не хто іншы, як тоўценькі дзядзечка, які гучна прывітаў іх і крыкнуў:

— Здароўценькі, мяне завуць Карлсан, які жыве на даху! Вы ж, па-мойму, яшчэ не мелі гонару сустрэцца са мной?

Мама тады ледзьве не самлела. А тата дужа разнерваваўся.

— Нікому пра гэта не раскавайце, — загадаў ён. — Зусім-зусім нікому.

— Чаму гэта? — спытаў Бусэ.

І тата растлумачыў чаму.

— Уяві, якое ў нас пачнецца жыццё, калі людзі дазнаюцца пра Карлсана! Яго пакажуць па тэлебачанні, разумееш? Мы ўвесь час будзем спатыкацца аб кабелі і тэлекамеры ў нашым пад'ездзе, кожныя паўгадзіны да нас будзе грукацца тэлевізійны фатограф, каб зняць Карлсана з Малым. Небарака! Малы ператворыцца ў «хлопчыка, які знайшоў Карлсана»... У нашым жыцці больш не будзе ні хвіліны спакою.

Мама, Бусэ і Бэтан зразумелі гэта, і таму ўсе паабяцалі адно аднаму ніколі і нікому не расказваць пра Карлсана з даху.

А было так, што Малы мусіў наступным днём з'язджаць у вёску да бабулі на ўсё лета. Ён вельмі з гэтага цешыўся, але перажываў наконт Карлсана. Хто ведае, што яму прыйдзе ў голаў за гэты час. А раптам ён проста знікне, зляціць кудысьці!

— Карлсанчык, мілы, ты ж дакладна застанешся жыць на нашым даху, пакуль я не вярнуся ад бабулі? — спытаў Малы.

— Хто ж яго ведае, — сказаў Карлсан. — Я таксама збіраюся да сваёй бабулі. Яна нашмат бабуйнейшая за тваю і лічыць, што я найлепшы ў свеце ўнук. Таму — хто ведае... Было б неразумна адпускаць ад сябе найлепшага ў свеце ўнука, хіба не?

— А дзе яна жыве, твая бабуля? — пацікавіўся Малы.

— У доме, — сказаў Карлсан. — Ці ты думаў, што яна недзе гойсае ночы навывёт?

Больш Малому даведацца не ўдалося. А наступнага дня ён паехаў да бабулі. З сабой ён узяў Бімба. У вёсцы было весела. Малы гуляў цэлымі днямі. Карлсана ён не так і часта ўспамінаў. Але калі канікулы скончыліся і Малы вярнуўся ў Стакгольм, то, ледзьве пераступіўшы парог, ён спытаў пра Карлсана.

— Мама, Карлсан тут не мільгаў?

Мама пахітала галавой.

— Не, не мільгаў. Ён, мабыць, перасяліўся.

— Не кажы такога, — сказаў Малы. — Я хачу, каб ён жыў на нашым даху, як і раней, ён мусіць вярнуцца!

— Але ў цябе ёсць Бімба, — паспрабавала суцешыць яго мама. Яна была б толькі рада, каб Карлсан знік.

Малы пагладзіў Бімба.

— Яно так, вядома. Бімба цудоўны. Але ў яго няма прапелера і ён не ўмее лятаць, а з Карлсанам можна гуляць нашмат болей у што!

Малы забег у свой пакой і расчыніў акно.

— Карлсан, ты наверсе? — крыкнуў ён так гучна, як мог. Але адказу не было. А на наступны дзень Малы зноў пайшоў у школу. Цяпер ён быў у другім класе. Кожны дзень пасля школы ён сядзеў у сваім

пакоі і рабіў урокі. Акно ён трымаў адчыненым, каб пачуць, калі там прагудзе матор, як у Карлсана. Але гудзенне ён чуў толькі ад пчол унізе на вуліцы ды часам ад самалётаў, што праляталі над дахам, а Карлсан ні разу так і не прагудзеў.

— Эх, відаць, і праўда перасяліўся, — скрушна сказаў сам сабе Малы. — Ён ужо ніколі не вернецца.

Кладучыся ўвечары спаць, Малы заўсёды думаў пра Карлсана і часам крыху паплакваў пад коўдрай праз тое, што ён знік. Так цягнуліся дні: школа, урокі і ніякага Карлсана.

Аднойчы пасля школы Малы сядзеў у сваім пакоі і разбіраў маркі. У ягоным альбоме іх было ўжо даволі шмат, заставалася ўклеіць яшчэ некаторыя. Малы ўзяўся за справу, і неўзабаве амаль усе маркі апынуліся ў альбоме. Засталася толькі адна — самая прыгожая, якую ён прыбярэг на канец. Гэта была нямецкая марка з Чырвоным Каптурком і ваўком — о, яна была проста шыкоўная, лічыў Малы. Ён паклаў яе перад сабой на стол.

У тое самае імгненне ён пачуў за акном гуд. Гуд, які гучаў... так, сапраўды, ён гучаў як Карлсан! А гэта і быў Карлсан. Ён уваліўся проста ў акно і крыкнуў:

— Здароўценькі, Малы!

— Здароўценькі, Карлсан! — крыкнуў Малы. Ён ускочыў і застыў, перапоўнены шчасцем, назіраючы, як Карлсан пару разоў абляцеў люстру, а потым плюхнуўся перад ім долу.

Як толькі Карлсан выключыў матор — для гэтага ён павярнуў маленькую круцёлку на жываце, — як толькі ён зрабіў гэта, Малы памкнуўся быў абняць яго. Але Карлсан адштурхнуў Малога пульхнай ручкай і сказаў:

— Спакойна, толькі спакойна! Ёсць што паесці? Пару катлецінак ці яшчэ што-небудзь? Можа, крыху вяршковага торта?

Малы пахітаў галавой.

— Не, сёння мама катлет не смажыла. А вяршковы торт у нас бывае толькі на дзень народзінаў.

Карлсан фыркнуў.

— Што ў вас за сям'я такая? «Толькі на дзень народзінаў...» А калі прыходзіць стары добры сябар, якога вы не бачылі месяцамі? Тваёй маме варта было б рыхтавацца паўвішней!

— Так, але мы не ведалі... — пачаў Малы.

— Не ведалі! — сказаў Карлсан. — А маглі б спадзявацца! Вы маглі б спадзявацца, што сёння я прылячу, і гэтага мусіла б хапіць, каб твая мама адной рукой пачала ляпіць катлеты, а другой — узбіваць вяршкі.

— У нас на абед была кілбаса, — прысаромлена сказаў Малы. — Можа, ты б хацеў...

— Падсоўваць кілбасу старому добраму сябру, якога вы не бачылі месяцамі! — Карлсан зноўку

фыркнуў. — Ну што ж, у гэтым доме ні да чаго не дамовішся, да ўсяго давядзецца прывыкнуць... давай сюды сваю кілбасу!

Малы з усіх ног кінуўся на кухню.

Мамы не было дома — сышла да лекара, — таму ён не мог яе спытаць. Але ён ведаў, што Карлсана пачаставаць кілбасой можна. На талерцы засталася пяць лустачак, і ён занёс іх сябру. Карлсан накінуўся на іх, як коршак. Ён набіў поўны рот кілбасы і зрабіўся задаволены-задаволены.

— Ну што... — сказаў ён. — Для кілбасы не так ужо і пагана. Не так смачна, як катлеты, вядома, але ад некаторых людзей нельга патрабаваць занадта шмат.

Малы зразумеў, што «некаторымі людзьмі» быў ён, і таму паспяшаўся хутчэй змяніць тэму.

— Як табе гасцявалася ў бабулі, весела? — спытаў ён.

— Так весела, што і не расказаць, — сказаў Карлсан. — Таму і расказваць не буду, — дадаў ён, прагна ўгрызаючыся ў кавалак кілбасы.

— Мне таксама было весела, — сказаў Малы і пачаў расказваць Карлсану пра ўсё, што рабіў у бабулі.

— Яна такая добрая, такая добрая, мая бабуля! — сказаў Малы. — Ты не паверыш, як яна

ўзрадавалася, калі я прыехаў. Яна мяне так заабды-
мала!

— Чаго гэта? — спытаў Карлсан.

— Бо я ёй вельмі падабаюся, няўжо не разуме-
еш? — сказаў Малы. Карлсан перастаў жаваць.

— І ты, вядома, думаеш, што я сваёй бабулі ні каліўца не падабаюся? Табе, вядома, і да галавы не прыходзіць, што яна наляцела на мяне і ціскала ў абдымках, пакуль у мяне твар не пасінеў, — толькі таму, што я вельмі ёй падабаюся, — гэта табе да галавы не прыходзіць, праўда? Але я табе вось што скажу: у маёй бабулі ручанькі ўчэпістыя, як абцугі, і калі б я падабаўся ёй усяго на сто грамаў больш, то я б тут з табой не сядзеў, яна б мяне проста прыкончыла.

— Ого! — сказаў Малы. — Вось гэта бабуля, вось гэта абдымкі ў яе!

Яго бабуля так моцна не абдымала, але Малы ёй дакладна падабаўся, і яна з ім заўсёды была добрая — так Малы Карлсану і патлумачыў.

— Хаця яна, мабыць, самая бурклівая ў свеце, — сказаў Малы, крыху разважыўшы. — Яна ўвесь час бурчыць, што трэба памяняць шкарпэткі, што нельга біцца з Ласэ Янсанам і ўсякае такое.

Карлсан адкінуў пустую талерку.

— А ты, вядома, думаеш, што мая бабуля ні каліўца не бурклівая, так? Табе, відаць, і да галавы не прыходзіць, што яна заводзіла будзільнік і ўскоквала а пятай гадзіне штранку, толькі каб паспець усмак набурчацца, што мне трэба памяняць шкарпэткі і што нельга біцца з Ласэ Янсанам?

— Ты ведаеш Ласэ Янсана? — здзівіўся Малы.

— Не, яшчэ чаго не хапала, — сказаў Карлсан.

— Але чаму твая бабуля тады казалася... — пачаў Малы.

— Таму што яна самая бурклівая ў свеце, — сказаў Карлсан. — Можа, цяпер ты нарэшце гэта зразумееш. Ты, які знаёмы з Ласэ Янсанам, як ты толькі дадумаўся прыйсці і сказаць, што твая бабуля самая бурклівая ў свеце? Не, я, на шчасце, ведаю сваю бабулю: яна можа бурчаць цэлы дзень пра тое, што мне нельга біцца з Ласэ Янсанам, хаця я ніколі гэтага хлопца не бачыў і шчыра спадзяюся, што мне не давядзецца ніколі з ім сустракацца.

Малы задумаўся. Гэта было неяк дзіўна... Яму вельмі не падабалася, калі бабуля бурчыць на яго, але цяпер чамусьці атрымалася, што ён мусіць пераконваць Карлсана, нібы ягоная бабуля бурклівейшая, чым яна ёсць насамрэч.

— Як толькі ў мяне крыху прамакалі ногі, яна пачынала бурчаць, каб я памяняў шкарпэткі, — запэўніў Малы.

Карлсан кінуў.

— І ты, вядома, думаеш, што мяне мая бабуля не прымушала мяняць шкарпэткі, так? Табе, пэўна, і да галавы не прыходзіць, што яна падбегам бегла праз усю вёску, як толькі я выходзіў на двор і ступаў у лу-

жыну, і што яна пры гэтым бурчала і бурчала: «Памяняй шкарпэткі, Карлсанчык, памяняй шкарпэткі!» Гэта табе да галавы не прыходзіць, праўда?

Малы закруціўся на месцы.

— Чаму — можа і так...

Карлсан пасадзіў яго на крэсла і ўзвысіўся перад ім, узяўшыся ў бокі.

— Не, ты мне не верыш. Але слухай сюды, зараз я табе раскажу, як усё было. Я гуляў на двары і хадзіў па лужыне... разумееш? Весяліўся як мог! І раптам нясецца бабуля і крычыць так, што чуваць на ўсю вёску: «Памяняй шкарпэткі, Карлсанчык, памяняй шкарпэткі!»

— А ты што ёй сказаў? — спытаў Малы.

— А я сказаў: «Нават і не збіраюся, бо я самы непаслухмяны ў свеце!» — запэўніў Карлсан. — Так што я збег ад бабулі і залез на дрэва, каб пабыць сам-насам.

— Ой, як яна тады, напэўна, збянтэжылася! — сказаў Малы.

— Бачна, што ты не ведаеш маёй бабулі, — сказаў Карлсан. — Бабуля рушыла следам.

— Да цябе на дрэва? — здзівіўся Малы.

Карлсан кіўнуў.

— Ты, вядома, думаеш, што мая бабуля не ўмее лазіць па дрэвах, так? Дык вось, калі трэба пабурчаць,

яна ўскараскаецца на любую вышыню. «Памяняй шкарпэткі, Карлсанчык, памяняй шкарпэткі!» — прыгаворвала яна, запаўзаючы на маю галіну.

— А ты што тады зрабіў? — спытаў Малы.

— Ну а што мне было рабіць? — сказаў Карлсан. — Памяняў шкарпэткі, меншым было не абыс-

ціся. Высока на дрэве, на няшчаснай тонкай галінцы, з небяспекаю для жыцця я сядзеў ды мяняў шкарпэткі.

— Ха-ха, усё ты нахлусіў! — сказаў Малы. — У цябе ж на дрэве не было ніякіх шкарпэтак, каб памяняць!

— Вось дзе кемлівасць не начавала, — сказаў Карлсан. — Гэта ў мяне не было шкарпэтак, каб памяняць?

Ён закасаў штаніны і паказаў на свае таўсматыя ножкі ў паласатых заношаных шкарпэтках.

— А гэта што такое? — спытаў ён. — Гэта хіба не шкарпэткі? Дзве штукі, калі я правільна бачу. І ты хочаш сказаць, што я не сядзеў там на галіне і не мяняў шкарпэткі, каб левая была на правай назе, а правая на левай? Ты мне гэта хочаш сказаць? Скажаш, я не рабіў гэтага, каб толькі задаволіць сваю старэнькую бабулю?

— Так, але ж твае ногі ад гэтага сушэйшымі не зрабіліся, — сказаў Малы.

— А я што, казаў, што зрабіліся? — спытаў Карлсан. — Хіба я казаў такое?

— Не, але тады... — запнуўся Малы. — Тады ж атрымліваецца, што ты памяняў шкарпэткі без ніякай патрэбы!

Карлсан кінуў.

— Цяпер ты разумеш, у каго самая бурклівая бабуля? Твая бабуля бурчыць, таму што гэта трэба, калі маеш такога шалапутнага ўнука, як ты. Але мая бабуля — самая бурклівая ў свеце, бо яна бурчыць на мяне без ніякай патрэбы, — можаш ты нарэшце ўтаўмачыць гэта ў сваю пустую галаву ці не?

Але потым Карлсан гучна засмяяўся і даў Малому маленькага кухталя.

— Здароўценькі, Малы! — сказаў ён. — Цяпер давай забудземся на нашых бабуль і пазабаўляемся, я думаю так.

— Здароўценькі, Карлсан! Я таксама думаю так, — сказаў Малы.

— У цябе не з'явілася новай паравой машыны? — пацікавіўся Карлсан. — Помніш, як здрава было, калі твая мінулая выбухнула? Можа, у цябе ёсць новая, каб мы тое паўтарылі?

Але новай паравой машыны ў Малога не было, і Карлсану гэта вельмі не спадабалася. Але, на шчасце, позірк яго трапіў на пыласос, які мама забыла ў пакоі Малога, калі незадоўга да гэтага тут прыбіралася.

З радасным ускрыкам Карлсан падбег да яго і павярнуў уключальнік.

— Найлепшы ў свеце пыласоснік — адгадай, хто гэта?

І ён пачаў пыласосіць што было моцы.

— Калі мне не даць навесці хоць які парадак вакол сябе, то я не гуляю, — сказаў ён. — У гэтай бруднай халупе трэба прыбрацца. Як вам пашчасціла, што ў вас пад рукой апынуўся найлепшы ў свеце пыласоснік!

Малы ведаў, што мама вельмі добра прапыласосіла ўвесь пакой, і сказаў пра гэта Карлсану, але той пагардліва засмяўся.

— Цётчкі не ўмеюць абыходзіцца з такімі вось апаратамі, гэта кожны ведае. Не, вось як гэта робіцца, — сказаў ён і пачаў пыласосіць адну з тонкіх белых фіранак, так што тая з лёгкім шамаценнем напалову засмакталася ў пыласос.

— Ты што! — крыкнуў Малы. — Фіранкі ж тонкія, хіба не бачыш, што яны заб'юцца ў пыласос? Перастань!

Карлсан паціснуў плячыма.

— Што ж, калі ты хочаш жыць у брудзе і вэрхале, то няхай, — сказаў ён.

Не вымкнуўшы пыласоса, ён пачаў цягнуць ды выдзіраць з яго фіранку. Але яна засела там моцна, і пыласос не паддаваўся.

— Нават не спрабуй, — сказаў Карлсан пыласосу. — Бо ты маеш справу з Карлсанам, які жыве на даху, — найлепшым у свеце выцягвальнікам фіранак!

Ён як след ірвануў і дастаў фіранку. Яна была вельмі чорная і да таго ж крыху падраная.

— Ой, глядзі, што з фіранкай! — няшчасна сказаў Малы. — Паглядзі, яна ўся чорная!

— Вось-вось — і такую фіранку, па-твойму, не трэба пыласосіць, мурза ты гэткі?

Ён паляпаў Малога па макаўцы.

— Але не сумуй, ты яшчэ можаш стаць годным чалавекам, хоць ты і пэцкаль. Дарэчы, а ці не прапыласосіць мне крыху цябе? Ці твая мама гэта ўжо зрабіла?

— Не, мяне яна не пыласосіла, — сказаў Малы. Карлсан наблізіўся да яго з пыласосам напачатку.

— От ужо гэтыя цётчкі, — сказаў ён. — Прапыласосіць цэлы пакой — і забыцца на самага мурзатага тыпуса! Станавіся, пачнём з вушэй!

Яшчэ ніколі ніхто не пыласосіў Малога, затое цяпер — яшчэ як: было так козытна, што ён ажно ўскрыкваў ад смеху.

Карлсан працаваў як след. Ён прапыласосіў Малому ў вушах, у валасах, вакол шыі ды пад пахамі, прайшоўся па жываце, па спіне і да самых пятак.

— Вось гэта і называецца сезоннай прыборкай, — сказаў Карлсан.

— Каб ты ведаў, як гэта козытна! — сказаў Малы.

— На добры лад, дык ты мусіў бы яшчэ даплаціць за гэта, — сказаў Карлсан.

Потым Малы захацеў зрабіць сезонную прыборку Карлсану.

— Цяпер мая чарга. Хадзі, я прапыласошу табе вушы!

— Няма патрэбы, — сказаў Карлсан. — Я іх ужо мый летась у верасні. Цяпер у нас ёсць нашмат пільнейшыя справы.

Ён агледзеўся вакол і ўбачыў марку, якую Малы пакінуў на стале.

— Ужо і тут усялякія брыдкія паперкі і смецце, — сказаў ён. Не паспеў Малы спыніць Карлсана, як ён засмактаў Чырвоны Каптурок пыласосам.

Малы быў у роспачы.

— Мая марка! — ускрыкнуў ён. — Ты засмактаў Чырвоны Каптурок, я табе ніколі гэтага не дарую!

Карлсан выключыў пыласос і скрыжаваў рукі на грудзях.

— Прабач, — сказаў ён. — Прабач, што я той добры, спагадлівы і ахайны небарака, які стараецца ў гэтым жыцці рабіць як найлепш, прабач мне гэта!

Здавалася, зараз ён заплача.

— Марныя ўсе старанні! — сказаў ён, і голас яго дрыжэў. — Усё адно ніколі не пачуеш падзякі... толькі сваркі і лаянка!

— О, — сказаў Малы. — О, не засмучайся так... проста разумееш, Чырвоны Каптурок...

— Што гэта за бязглузды чырвоны каптур, пра які ты чаўнеш? — спытаў Карлсан, перастаўшы плакаць.

— Яна на марцы намалявана, — сказаў Малы. — Мая найлепшая марка!

Карлсан стаяў нерухома і думаў. Потым яго вочы зазьялі і ён па-хітрунску ўсміхнуўся.

— Найлепшы ў свеце прыдумвальнік гульняў — адгадай, хто гэта? І адгадай, у што мы будзем гуляць... У Чырвоны Каптурок і ваўка! Будзем гуляць, нібыта пыласос — гэта воўк, а я — паляўнічы, які прыходзіць і распорвае яму чэрава — і адтуль — ого-го! — выходзіць Чырвоны Каптурок!

Ён заўзята азірнуўся па баках.

— У цябе дзе-небудзь ёсць сякера? Такія пыласосы моцныя, як жалеза...

У Малога не было сякеры, і ён гэтаму вельмі ўзрадаваўся.

— Можна проста адкрыць пыласос і прыкінуцца, што распорваеш ваўку чэрава.

— Калі хочацца змахляваць, то так, — сказаў Карлсан. — Звычайна я так не раблю, калі распорваю ваўкоў, але калі ўжо ў гэтым няшчасным доме няма патрэбных рэчаў, то што паробіш — давядзецца нам прыкінуцца!

Ён кінуўся ніцма на пыласос і ўпіўся зубамі ў яго ручку.

— Нягоднік! — крыкнуў ён. — Навошта ты праглынуў Чырвоны Каптурок?

Малому здалася, што Карлсан паводзіцца як маленькі, гуляючы ў такія дзяціныя гульні, але ўсё адно было весела на яго глядзець.

— Спакойна, толькі спакойна, Чырвоны Каптурочак! — крыкнуў Карлсан. — Надзявай сваю шапачку ды галёшы, бо зараз ты выйдзеш адтуль!

Тут Карлсан адкрыў пыласос, і ўсё, што было ў ім, высыпаў на дыван. Атрымалася вялікая шэрая брыдка куча.

— Ой, трэба было ў папяровы пакет гэта высыпаць... — сказаў Малы.

— Папяровы пакет... гэтак у казцы напісана ці што? — сказаў Карлсан. — Там хіба напісана, што паляўнічы распароў ваўку чэрава і вытрас Чырвоны Каптурок у папяровы пакет, — так і напісана, праўда?

— Не, — сказаў Малы, — не напісана там такога...

— Ну дык маўчы тады, — сказаў Карлсан. — Не трэба выдумляць, чаго няма, бо я так не гуляю!

Больш ён нічога не змог сказаць, бо ў акно заляцеў ветрык і ўзняў слуп пылу, забіўшы яму нос. Карлсан чхнуў. Чхнуў ён проста ў кучу пылу. З яе ўзняўся маленькі кавалачак паперы, узляцеў над падлогай і апаў проста перад Малым.

— Глядзі, гэтак Чырвоны Каптурок! — усклікнуў Малы і хутчэй падняў запыленую маленькую марку.

Карлсан увесь заззяў.

— Я ведаю сваю справу, — сказаў ён. — Не паспееш і чхнуць, як я ўсё ўладкоўваю. Цяпер, мабыць, ты ўжо не будзеш так лямантаваць па сваім Чырвоным Каптурку!

Малы абцёр сваю марку. Ён быў вельмі ўсцешаны.

Тады Карлсан чхнуў яшчэ раз, і воблака пылу ўзнялося з падлогі.

— Найлепшы ў свеце чхун — адгадай, хто гэта! — сказаў Карлсан. — Я зачхаю ўвесь гэты пыл назад, дзе ён быў. Пачакай, зараз пабачыш!

Малы не слухаў. Цяпер ён думаў толькі пра тое, каб уклеіць сваю марку ў альбом.

Але тым часам у воблаку пылу стаяў і чхаў Карлсан. Ён чхаў і чхаў, а калі начхаўся даволі, амаль уся куча таго пылу сачхалася з падлогі.

— Вось бачыш, і ніякі папяровы пакет не спатрэбіўся, — сказаў Карлсан. — Цяпер увесь пыл там, дзе і звычайна. Парадак ва ўсім — вось гэта па-мойму! Калі мне не даць навесці парадак вакол сябе, то я не гуляю!

Але Малы глядзеў толькі на сваю марку. Цяпер яна была ў альбоме — о, як прыгожа яна там глядзелася!

— Няўжо трэба зноў пыласосіць табе вушы? — сказаў Карлсан. — Ты зусім не слухаеш.

— А што ты сказаў? — спытаў Малы.

— Я сказаў, што гэта няправільна, калі толькі я буду надрывацца да мазалёў на руках. Я тут у цябе столькі папрыбіраўся, што варта б і табе паляцець са мной ды прыбрацца ў маім дамку.

Малы адклаў альбом. Паляцець з Карлсанам на дах... Не было нічога такога, пра што б ён марыў больш! Ён толькі аднойчы бываў на версе ў Карлсана, у ягоным маленькім дамку на даху. Тым разам мама падняла ўсіх на вушы і адправіла пажарных здымаць Малога адтуль. Малы задумаўся. Гэта было так даўно, ён паспеў ужо зрабіцца вялікім хлопцам, які мог бы лазіць на любыя дахі. Але ці разумее гэта мама — вось што ён хацеў бы ведаць. Дома яе не было, і спытацца ён не мог. І, мабыць, разумней за ўсё было не пытаць.

— Дык што, паляціш да мяне? — спытаў Карлсан. Малы падумаў яшчэ разок.

— Але раптам ты мяне не ўтрымаеш, пакуль будзем ляцець? — з трывогай сказаў ён.

Карлсан здаваўся бестурботным.

— Ну што паробіш, калі так, — сказаў ён. — У свеце так многа дзяцей. Адным дзіцёнкам больш або менш — гэта з'ява банальная.

Ух як Малы раззлаваўся на Карлсана!

— Я ніякая не банальная з’ява, і калі я звалюся, то...

— Спакойна, толькі спакойна, — сказаў Карлсан і паляпаў яго па макаўцы. — Не звалішся. Я ўчаплюся ў цябе гэтак жа моцна, як мая бабуля. Бо ты хоць і ўсяго толькі дробненькі мурзаты хлопчык, але ўсё ж нібыта мне падабаешся. Асабліва цяпер, пасля сезоннай прыборкі.

І ён зноў паляпаў Малога па галаве.

— Сапраўды, дзіўна, але ты ўсё адно мне падабаешся, хоць ты такі дурненькі хлопчык. Пачакай толькі, пакуль даляцім да даху, а там ужо я цябе заабдымаю так, што твар пасінее, — зусім як мая бабуля робіць.

Ён павярнуў круцёлку на жываце, матор завёўся, і Карлсан моцна абхапіў Малога. Яны вылецелі праз акно проста ў неба. Падраная фіранка павольна ўздымалася і ападала, нібыта махала на развітанне.

У Карлсана дома

Дамочки, што туляцца на даху, бываюць вельмі ўтульнымі, асабліва калі яны такія, як у Карлсана. У ягоным дамку зялёныя аканіцы і маленькі ганчак, на якім так прыемна пасядзець. Можна сядзець там увечары і глядзець на зоркі, а можна сядзець удзень і піць сок з печывам — калі печыва ў доме ёсць, вядома. Уначы, калі ў самім доме занадта цёпла, там можна спаць, а ўранку прачнуцца і ўбачыць, як удалечы над дахамі Эстэрмальма ўзыходзіць сонца.

Так, гэта і праўда ўтульны дамок, які так ёмка ўладкаваўся паміж комінам і глухой сцяной, што яго адразу і не заўважыш. Калі толькі, вядома, выпадкам не будзеш гуляць па даху і не забрыдзеш незнарок за гэты самы комін. Але такое рэдка з кім здараецца.

— Усё зусім па-іншаму тут нават, — сказаў Малы, калі яны з Карлсанам прызымліліся на ганку дамка.

— На шчасце, так, — сказаў Карлсан.

Малы агледзеўся.

— Тут больш даху, напрыклад, — сказаў ён.

— Тут кіламетры даху, — сказаў Карлсан, — і паўсюль можна хадзіць і хітраваць як заманецца.

— Дык можа пахітруем, як мяркуеш? — горача спытаў Малы.

Ён успомніў, як было цікава мінулы раз, калі яны з Карлсанам хітравалі на даху.

Але Карлсан строга паглядзеў на яго.

— Абы не прыбірацца, так? Спачатку я, бач ты, мушу знатужыцца, каб хоць крыху навесці ў цябе парад, а ты пасля цэлы дзень будзеш толькі бадзяцца ды хітраваць. Вось як ты, значыць, усё пралічыў?

Малы нічога такога не пралічваў.

— Калі трэба, я табе з радасцю дапамагу прыбрацца, — сказаў ён.

— Ну тады добра, — сказаў Карлсан.

Ён адчыніў дзверы, і Малы ўвайшоў у дамок найлепшага ў свеце Карлсана.

— Я з радасцю, — сказаў Малы, — калі трэба, то...

Тут ён застыў надоўга, і вочы ў яго зрабіліся па яблыку.

— Трэба, — сказаў ён урэшце.

У дамку Карлсана быў толькі адзін пакой. У гэтым пакоі стаяў стругальны варштат, каб за ім стругаць,

есці і ставіць на яго рэчы. Яшчэ была канапа, каб на ёй спаць, скакаць і хаваць у ёй рэчы. А яшчэ два крэслы, каб на іх сядзець, ставіць рэчы і караскацца, калі трэба запхнуць сёе-тое ў шафу. Але ўсё

гэта рабіць не было як, бо там ужо было поўна іншых рэчаў, якія нельга было паставіць на падлогу ці развесіць на цвіках, таму што там ужо былі іншыя рэчы... вельмі шмат рэчаў. Яшчэ ў Карлсана быў камінчык, таксама завалены рэчамі, і чыгунная рашотка, каб гатаваць на ёй. На прыкамінку таксама стаяла багата ўсяго. Затое на столі не вісела амаль нічога. Толькі калаўрот, торбачка з арэхамі, пісталет-пугач, пара тэпцяў, гэблік, Карлсанава начная кашуля, ануча для посуду, камінны кручок, чамаданчык і мяшэчак сушаных ягад — а так болей нічога.

Малы доўга стаяў на парозе і аглядаўся.

— Ну што, язык праглынуў? — сказаў Карлсан. — Тут знойдзецца ўсё, што трэба, не тое што ў цябе дома, дзе амаль ніякіх рэчаў няма.

— Рэчаў у цябе хапае, не паспрачаешся, — сказаў Малы. — Але я так разумею, ты хочаш тут прыбрацца.

Карлсан плюхнуўся на канапу і ўладкаваўся ямчэй.

— Ты пераблытаў, — сказаў ён. — Я не хачу прыбірацца. Гэта ты хочаш — пасля ўсіх высілкаў, што я аддаў на прыборку ў тваёй кватэры, — ці не так?

— Ты зусім мне не дапаможаш? — занепакоіўся Малы.

Карлсан разлёгся на падушцы і пачаў пакрэхтваць, як бывае, калі ўляжашся вельмі ўтульна.

— Вядома, я табе дапамагу, — сказаў ён, накрахтаўшыся як след.

— Тады выдатна, — сказаў Малы. — Я спалохаўся, што ты...

— Вядома, я табе дапамагу, — сказаў Карлсан. — Я ўвесь час буду табе спяваць, каб табе было веселей. Хой, хой! Усё пойдзе як у танцы.

Малы быў не зусім упэўнены ў гэтым. Ён не так шмат прыбіраўся ў сваім жыцці. Вядома, ён звычайна прыбіраў за сабой цацкі: варта маме было папрасіць яго тры, чатыры ці пяць разоў, і ён прыбіраў іх, нават калі лічыў, што гэта цягамотна і ў гэтым няма ніякай патрэбы. Але прыбрацца ў Карлсана — гэта было нешта зусім іншае.

— З чаго мне пачаць? — спытаў Малы.

— Балбесіна, вядома, пачынай з арэхавых шкарлупінак, — сказаў Карлсан. — Прыборкі з размахам не трэба: ты ж бачыш, што я прыглядаю за домам увесь час і не запускаю яго. Табе трэба толькі крышачку навесці марафет.

Арэхавыя шкарлупінкі ляжалі на падлозе сярод кучы апельсінавых ачысткаў, вішнёвых костачак, кілбасных скурак, абрыўкаў паперы, абгарэлых запалак і ўсякага такога. Самой падлогі пад гэтым бачна не было.

— У цябе ёсць пыласос? — спытаў Малы, крыху падумаўшы.

Было заўважна, што гэтае пытанне Карлсану не спадабалася. Ён незадаволена паглядзеў на Малога.

— Некаторыя такія латрыгі, скажу я вам! У мяне найлепшая ў свеце мяцёлка і найлепшы ў свеце шуфлік, але некаторым абібокам гэтага

недастаткова — не-е, ім пыласос падавай, абы нічога не рабіць самім!

Карлсан фыркнуў.

— У мяне магла б быць тысяча пыласосаў, каб я захацеў. Але я не такі лежань, як некаторыя. Я люблю быць у руху.

— Дык і я люблю, — заапраўдваўся Малы, — але... дый, дарэчы, у цябе ж і электрычнасці няма для пыласоса.

Ён успомніў, што дамок Карлсана быў зусім несучасны. Тут не было ні электрычнасці, ні водаправода. Вечарамі Карлсан запальваў газніцу, каб было светла, а вадуду браў з дажджавой бочкі, выстаўленай на рагу дамка.

— І смеццеправода ў цябе няма таксама, — сказаў Малы, — хаця без яго тут ніяк.

— Гэта ў мяне няма смеццеправода? — сказаў Карлсан. — Ды што ты ведаеш! Мяці давай, а ўжо я пакажу табе найлепшы ў свеце смеццеправод.

Малы ўздыхнуў. Потым ён узяў мяцёлку і пачаў прыбірацца. Карлсан ляжаў, заклаўшы рукі за голаў, і назіраў за ім, вельмі задаволены. Ён, як і абяцаў, заспяваў для Малога:

Тым, хто ўвішны і руплівы,
не падасца дзень даўгім,

і спачын такі жаданы
пасля працы ім!

— Вось так, менавіта, — сказаў Карлсан і занурыўся ў падушку, каб улегчыся яшчэ ямчэй. Потым ён заспяваў ізноў, а Малы меў ды меў. Але раптам ні з пушчы ні з поля Карлсан сказаў:

— Раз ты ўжо ўсё адно ўвесь у працы, можа, зварыш мне крыху кавы?

— Зварыць кавы? — перапытаў Малы.

— Так, звары, калі ласка, — сказаў Карлсан. — Я, праўда, не хачу, каб ты перанапружваўся дзеля

мяне. Табе трэба толькі распаліць агонь у каміне, прынесці крыху вады і зварыць кавы з пакінутай гушчы. А вып'ю я яе ўжо сам.

Малы незадаволена паглядзеў на падлогу, якая яшчэ зусім не была прыбраная.

— Можа, ты сам зробіш каву, пакуль я дапрыбіраюся? — прапанаваў ён.

Карлсан цяжка ўздыхнуў.

— Як толькі людзі робяцца такімі гультаюгамі, як ты? — спытаў ён. — Калі ты ўжо і так за працай... няўжо так цяжка табе будзе заадно зварыць крыху кавы?

— Не, вядома, няцяжка, — сказаў Малы, — хаця, калі хочаш ведаць, я думаю...

— Але я не хачу ведаць, — сказаў Карлсан. — Не абцяжарвай сябе тлумачэннямі. Паспрабуй замест гэтага быць спагадлівым да таго, хто надрываўся дзеля цябе, пыласосіў табе вушы і не ведаю што яшчэ.

Малы адклаў мяцёлку. Ён узяў вядро і выбег на браць вады. Навыцягваў дроў з дрывотні, запхнуў іх у пліту і паспрабаваў распаліць агонь, але ў яго ніяк не выходзіла.

— Я не ўмею, — выбачальна сказаў ён. — Можа, ты... хаця б распаліў?

— Нават не спрабуй, — сказаў Карлсан. — Хай бы я не ў пасцелі быў, а хадзіў-завіхаўся, тады б іншая

рэч — я б табе паказаў, як распаліць у каміне, але сталася так, што я тут прылёг, таму нават не думай патрабаваць, каб я ўсё зрабіў за цябе.

Малы разумеў гэта. Ён паспрабаваў яшчэ раз, і ў каміне раптам затрашчала і загуло.

— Занялося! — задаволена сказаў Малы.

— Вось бачыш! Трэба толькі прыкласці болей энергіі, — сказаў Карлсан. — Стаўляй каву, вазьмі прыгожы падносік і дастань некалькі булчак, а тады можаш дамесці падлогу, пакуль будзе ва-рыцца кава.

— А каву... ты ўпэўнены, што ты сам яе вып'еш? — спытаў Малы. Калі-нікалі ён таксама ўмеў быць з'едлівым.

— Не хвалюйся, каву я вып'ю сам, — сказаў Карлсан. — Але ты таксама можаш крыху пачаставацца, бо я неверагодна гасцінны па натуры.

Калі Малы дамёў падлогу і высыпаў усе арэха-выя шкарлупінкі, вішнёвыя костачкі і шматкі папэры ў вялікую сметніцу Карлсана, ён уладкаваўся на краі канапы, і яны разам пілі каву. Да кавы ў іх было шмат булчак. Малы сядзеў і адчуваў, як здрава яму ў Карлсана, нават калі той прымусіў яго навесці тут марафет.

— А што ў цябе за смеццэправод, ты казаў? — спытаў Малы, праглынуўшы апошні кавалак булчкі.

— Я табе пакажу, — сказаў Карлсан. — Бяры сметніцу і хадзем!

Ён выйшаў перад Малым на ганак.

— Вунь, — сказаў ён і паказаў уніз на трубу.

— Як гэта... Што ты маеш на ўвазе? — спытаў Малы.

— Ідзі туды, — сказаў Карлсан. — Гэта найлепшы ў свеце смеццеравод.

— Ты хочаш, каб я выкінуў смецце на вуліцу? — абурыўся Малы. — Так жа нельга рабіць!

Карлсан адабраў у яго вядро са смеццем.

— Тады зараз паглядзіш. Хадзем!

Са сметніцай напачатку ён кінуўся ўніз па даху.

Малы спалохаўся — а раптам Карлсан не паспее спыніцца, калі дабяжыць да вадасцёкавай трубы!

— Тармазі! — крыкнуў Малы. — Тармазі!

І Карлсан затармазіў. Але не раней, чым дабег да самага-самага краю.

— Чаго ты чакаеш? — крыкнуў Карлсан. — Давай сюды!

Малы сеў на зад і асцярожна паслізгаў уніз да вадасцёкавай трубы.

— Найлепшы ў свеце смеццеравод, вышыня падзення смецця — дваццаць метраў, — сказаў Карлсан і шпарка перакуліў вядро са смеццем. Па най-

лепшым у свеце смеццэправодзе паўнаводнай ракой панесліся долу на вуліцу вішнёвыя костачкі, арэхавае лушпінне і папяровыя шматкі — яны трапілі проста

на галаву нейкаму важнаму спадару, што ішоў па ходніку і курыў цыгару.

— Ой, — сказаў Малы. — О-ё-ёй, глядзі, усё звалілася на яго!

Карлсан паціснуў плячыма.

— А хто прасіў яго ісці проста пад маім смецце-праводам? Пасярод разгару сезоннай прыборкі!

Малы выглядаў заклапочана.

— Так, але цяпер яму пад кашулю, мабыць, трапілі арэхавыя шкарлупінкі, і вішнёвыя костачкі заблыталіся ў валасах — во ўжо яму прыемна дык прыемна!

— Гэта з'ява банальная, — сказаў Карлсан. — Калі ў чалавека ў жыцці большых праблем няма, чым парачка лушпаек пад кашуляй, то можна радавацца.

Але было не падобна, што спадар з цыгарай дужа рады. Было бачна, як ён абтрасаецца, а потым сябры пачулі, як ён кліча паліцыю.

— Любяць жа некаторыя ўсчынаць сваркі праз драбязу, — сказаў Карлсан. — Ён мусіў бы быць удзячны. Бо калі цяпер вішнёвыя костачкі пусцяць у яго валасах карані, то там, мабыць, вырасце маленькі прыгожы вішнёвы сад, і ён, дзе б ні быў, зможа збіраць вішні ды выплёўваць костачкі цэлымі днямі.

Паліцэйскія на вуліцы так і не з'явіліся. Спадару з цыгарай давялося сысці дадому са сваімі шкарлупінкамі і вішнёвымі костачкамі.

Карлсан і Малы ўскараскаліся назад на дах і вярнуліся ў дамок.

— Дарэчы, я таксама хачу паплявацца вішнёвымі костачкамі, — сказаў Карлсан. — Калі ты ўжо і так заняты, можаш зняць са столі мяшэчак з вішнямі?

— Думаеш, я дастану? — спытаў Малы.

— Залезь на варштат, — сказаў Карлсан.

Малы так і зрабіў, а потым яны з Карлсанам сядзелі на ганку і елі сушаныя вішні ды пляваліся костачкамі ва ўсе бакі. Тыя, пашчоўкваючы, каціліся ўніз па даху. Смешны атрымліваўся гук.

Пачало сутонець. Мяккі і цёплы восеньскі змрок апускаўся на ўсе дахі і ўсе дамы. Малы пасунуўся бліжэй да Карлсана. Было прыемна сядзець вось так на ганку і плявацца костачкамі, пакуль навокал цямнее.

Дамы раптам зрабіліся зусім іншымі — цьмянымі, таямнічымі, а потым і зусім чорнымі. Здавалася, нехта вялізнымі нажніцамі выразаў іх з чорнай паперы — і толькі некалькі вокнаў зрабіў з залацістых квадрацікаў.

Усё больш і больш гэтых яркіх квадрацікаў з'яўлялася на чорным тле: людзі пачалі ўключаць святло ў сваіх дамах. Малы паспрабаваў лічыць іх: спачатку

іх было тры, потым дзесяць, а потым шмат, вельмі шмат. За вокнамі было бачна, як людзі ходзяць туды-сюды, займаюцца нечым, і можна было разважаць над тым, што ж яны робяць, хто яны такія і чаму жывуць менавіта там, а не дзесьці яшчэ.

Гэтак разважаў Малы. А Карлсан — не.

— Трэба ж ім недзе жыць, небаракам, — сказаў ён. — Не могуць жа ўсе мець дамкі на даху. Не могуць жа ўсе быць найлепшымі ў свеце Карлсанамі.

Булачкавае нагзалаанне Карлсана

Пакуль Малы быў у Карлсана, ягоная мама хадзіла да лекара. Гэта заняло болей часу, чым яна разлічвала, і калі яна ўрэшце вярнулася, Малы ўжо спакойненька сядзеў у сваім пакоі і разглядаў маркі.

— Здароў, Малы, — сказала мама. — А ты ўсё маркі свае разбіраеш?

— Ага, — сказаў Малы, бо так і было. Пра тое, што вось толькі зараз ён быў на даху, Малы прамаўчаў. Вядома, мама разумная і амаль усё можа зразумець, але ці зразумее яна ягонае лазанне па дахах — у гэтым нельга быць упэўненым да канца. Малы вырашыў нічога не казаць і пра Карлсана. Прынамсі, не цяпер. Не раней, чым падцягнецца ўся сям'я. Вось гэта будзе сюрпрыз дык сюрпрыз, калі ўсе збяруцца за сталом. Але мама чамусьці выглядала не дужа радаснай. Паміж вачэй прабегла

зморшчынка, якой раней не было. Малы здзівіўся, ад чаго гэта.

Потым прыйшлі астатнія, і ўсе сабраліся за вячэрай: мама з татам, Бусэ з Бэтан і Малы. Былі галубцы, і Малы, як звычайна, адгроб капусту ўбок. Ён не любіў капусту. Ён любіў толькі тое, што ўнутры. Але каля яго ног пад сталом ляжаў Бімба — вось той еў што дасі. Малы скруціў ліст капусты ў маленькі ліпкі камяк і сунуў Бімба пад стол.

— Мама, скажы яму, што нельга так рабіць, — сказала Бэтан. — Бімба зробіцца невыносным... зусім як Малы.

— Так-так, — сказала мама, — так-так...

Але здавалася, што яна нават не слухала.

— Вось я мусіла есці ўсё без перабору, калі была маленькая, — сказала Бэтан.

Малы паказаў ёй язык:

— Ды што ты кажаш! Але па табе не бачна, каб гэта неяк пайшло на карысць.

Раптам у мамы на вачах выступілі слёзы.

— Не сварыцеся, калі ласка, — сказала яна. — Не магу вас слухаць.

І тады яны пачулі, чаму яна такая невясёлая.

— Лекар сказаў, што ў мяне недакравіца. Поўнае ператамленне, сказаў. Мне трэба з'ехаць на адпачынак... толькі незразумела, як.

За сталом запанавала маўчанне. Доўгі час ніхто не мог вымавіць ні слова. Якая сумная вестка! Мама захварэла — гэта сапраўды скрушна, лічылі ўсе. І ёй давядзецца з'ехаць — а гэта яшчэ горш, лічыў Малы.

— Я хачу, каб ты была на кухні кожны раз, як я прыходжу са школы, — каб ты стаяла там у фартуху і пякла булачкі, — сказаў Малы.

— Ты толькі пра сябе думаеш, — строга сказаў Бусэ.

Малы прыціснуўся да мамы.

— Так, інакш ніякіх булачак не будзе, — сказаў ён.

Але мама і цяпер не слухала. Яна размаўляла з татам.

— Нам трэба паспрабаваць наняць памочніцу па доме, толькі незразумела, як.

І тата, і мама выглядалі сумнымі. За сталом было зусім не так прыемна, як бывала звычайна. Малы зразумеў, што нешта трэба зрабіць, каб развесяліць усіх, — і хто мог зрабіць гэта лепей, чым ён сам?

— Але давайце вы адгадаеце нешта вясёлае! — сказаў ён. — Адгадайце, хто вярнуўся?

— Хто... о, толькі не Карлсан, — сказала мама. — Толькі не кажы мне, што на нас яшчэ і гэты клопат зваліўся!

Малы паглядзеў на яе з дакорам.

— А па-мойму, з Карлсанам весела, і ніякі ён не клопат.

Тады Бусэ засмяяўся.

— Ой, ну і жыццё тут пачнецца! Карлсан з гэтай памочніцай, без мамы, такі гармідар учыняць!

— Не палохай так мяне, — сказала мама. — А раптам памочніца ўбачыць Карлсана — што тады будзе?

Тата строга паглядзеў на Малога.

— Гэтага «будзе» проста не будзе. Памочніца не ўбачыць і не пачуе пра Карлсана, паабяцай гэта, Малы.

— Карлсан ляціць куды захоча, — сказаў Малы. — Але я абяцаю не расказваць пра яго.

— Ніводнаму чалавеку, — сказаў тата. — Не забывай, пра што мы ўсе разам дамовіліся.

— Так, ніводнаму чалавеку, — сказаў Малы. — А вось настаўніцы, вядома, раскажу.

Але тата пахітаў галавой.

— Ні ў якім разе, ніякай настаўніцы, ні на якіх умовах!

— Чш-ш-ш, — сказаў Малы. — Тады я і пра памочніцу не павінен расказваць нікому. Бо з памочніцамі нашмат больш клопату, чым з Карлсанам.

Мама ўздыхнула.

— Мы яшчэ не ведаем, ці знойдзем тую памочніцу, — сказала яна.

Але ўжо наступнага дня яна падала аб'яву ў газету. Толькі адна спадарыня на яе адгукнулася. Яе звалі фрэкен Бок. І праз пару гадзін яна прыйшла паступаць да іх на працу. У Малога тады акурат разбалелася вуха, і ён хацеў быць як мага бліжэй да мамы, лепей за ўсё — сядзець у яе на каленках, хаця ён і быў ужо занадта вялікі для гэтага.

— Але вуха так баліць, што я проста мушу, — сказаў Малы і забраўся да мамы на каленкі.

Тут у дзверы пазванілі. Гэта прыйшла фрэкен Бок. Малы больш не мог заставацца на каленках у мамы. Але ўвесь час, пакуль фрэкен Бок была ў доме, Малы туліўся да мамінага крэсла і часам прыкладаў хворае вуха да яе пляча, а часам, калі вуха ныла, ціхенька енчыў.

Малы спадзяваўся, што фрэкен Бок будзе маладой, прыгожай і лагоднай, прыблізна як настаўніца ў яго школе. Але гэта была, наадварот, строгая спаважная дама, якая выглядала вельмі рашучай. Яна была вялікая і мажная, у яе было некалькі падбароддзяў і да ўсяго — тыя самыя «сярдзітыя вочы», якіх так баяўся Малы. Ён адразу адчуў, што яна яму не падабаецца. Тое самае, відаць, адчуў і Бімба, бо забрахаў на яе што меў моцы.

— Вось як, у вас тут сабака? — сказала фрэкен Бок.

Мама нібыта занепакоілася.

— Вы не любіце сабак, фрэкен Бок? — спытала яна.

— Люблю — калі яны выхаваныя, — сказала фрэкен Бок.

— Не ведаю, ці такі ўжо Бімба выхаваны, папраўдзе, — разгубілася мама.

Фрэкен Бок горача заківала.

— Але ён такім стане, калі я пагаджуся на гэтае месца. Я раней даглядала сабак.

Малы шчыра спадзяваўся, што яна не пагодзіцца на гэтае месца. Тут яго вуха заняла, і ён не змог стрымацца, каб не заенчыць ціхенька.

— Ну-ну, сабакі брахучыя, дзеці плаксючыя, — сказала фрэкен Бок і расцягнула вусны ва ўсмешцы.

Яна, відаць, хацела пажартаваць, але Малому гэты жарт смешным не падаўся, і ён сказаў ціха, нібы сам сабе:

— А яшчэ ў мяне чаравікі рыпучыя.

Мама пачула гэта. Яна залілася чырванню і па-спешліва сказала:

— Спадзяюся, вы любіце дзяцей, фрэкен Бок, праўда ж?

— Люблю — калі яны выхаваныя, — сказала фрэкен Бок і ўтаропілася на Малога.

Мама зусім збянтэжылася.

— Не ведаю, ці такі ўжо Малы выхаваны, папраўдзе, — прамармытала яна.

— Але ён такім стане, — сказала фрэкен Бок. — Толькі пачакайце — я раней даглядала дзяцей.

Малы спалохаўся. Яму было вельмі шкада тых дзетак, якіх калісьці даглядала фрэкен Бок. Цяпер ён і сам будзе адным з іх — нядзіва, што ўвесь ягоны страх быў напісаны на твары. Мама таксама нібы крыху сумнявалася. Яна пагладзіла Малога па вала-сах і сказала:

— З ім лепей за ўсё па-добраму.

— Але гэта, як я заўважыла, дапамагае не заўсёды, — сказала фрэкен Бок. — Дзецям і цвёрдая рука бывае патрэбная.

Потым фрэкен Бок назвала заробак, які хоча атрымліваць, і падкрэсліла, што хоча, каб яе называлі ахмістрыняй, а не памочніцай. На тым і вырашылі.

Тут акурат вярнуўся з працы тата, і мама прадставіла:

— Наша ахмістрыня, фрэкен Бок!

— Наша страхмістрыня, — сказаў Малы і з усіх ног кінуўся праз дзверы. Следам з дзікім брэхам рынуўся Бімба.

Наступнага дня мама з'ехала да бабулі. Усе плакалі, калі яна з'язджала, а больш за ўсіх — Малы.

— Не хачу заставацца адзін са Страхмістрыняй, — румзаў ён.

А так яно і будзе, гэта ён разумеў. Бусэ і Бэтан дапазна былі ў школе, а тата прыходзіў з канторы не раней за пяць. Шмат-шмат гадзін штодня Малому давядзецца аднаму змагацца са Страхмістрыняй. Таму ён заплакаў.

Мама пацалавала яго.

— Ну, будзь малайчынкам... дзеля мяне! І што гэта ты — не называй яе Страхмістрыняй!

Пакуты пачаліся ўжо на наступны дзень, калі Малы вярнуўся дадому са школы. Мама не сустракае на кухні з гарачым шакаладам і булачкамі — там толькі фрэкен Бок, якая, выглядае, зусім не рада бацьць Малога.

— Перакусы псуюць апетыт, — сказала яна. — Ніякіх булчак.

Але булчак яна напакла — цэлая гара ляжала і студзілася на сподзе перад адкрытым акном.

— Так, але... — сказаў Малы.

— Ніякіх «але»! — сказала фрэкен Бок. — Дарэчы, дзецям на кухні не месца. Ідзі вучы ўрокі ў свой пакой, і павесь куртку ды памый рукі, чуеш? Марш!

Малы пайшоў у свой пакой, злы і галодны. Бімба спаў у сваім кошыку, але калі Малы прыйшоў, ён вылецеў адтуль, як ракета. Хоць нехта быў рады яго бачыць! Малы абняў Бімба.

— Яна і на цябе выскалялася? О, як я яе не выношу! «Павесь куртку ды памый рукі...» Можа, мне яшчэ шафы праветрыць і ногі памыць заадно, га? Звычайна я і так вешаю куртку без ніякіх нагадванняў, вось!

Ён кінуў куртку Бімба ў кошык, і той адразу ж улёгся на яе і крыху паўгрызаўся ў рукаво.

Малы падышоў да акна паглядзець, што там.

Ён стаяў і адчуваў, як яго апаноўвае сум, як яму не хапае мамы. Раптам ён убачыў нешта такое, што яго ажывіла. Па-над дахам насупраць Карлсан практыкаваўся ў палёце. Ён наразай кругі паміж комінамі і час ад часу перакульваўся ў паветры.

Малы горача замахаў яму, і Карлсан прашумеў на такой хуткасці, што Малы мусіў адскочыць убок, каб той не ўляцеў яму ў голаў, уломваючыся праз акно.

— Здароўценькі, Малы, — сказаў Карлсан. — Я цябе неяк пакрыўдзіў, ці чаго гэта ты такі кіслы? Табе блага?

— Яшчэ як, — сказаў Малы і распавёў Карлсану пра свае пакуты. Пра тое, што мама з'ехала, а замест яе цяпер Страхмістрыня — бурклівая, злая і такая сквапная, што нават булачкі ад яе не дачакаешся пасля школы, — і гэта пры тым, што на акне гэтых булачак стаіць цэлы спод — толькі што спечаных!

Вочы Карлсана зазіхацелі.

— Табе пашчасціла, — сказаў ён. — Найлепшы ў свеце ўтаймавальнік страхмістрыняў — адгадай, хто гэта?

Малы адразу ж зразумеў, што гэта не хто іншы, як Карлсан. Але як Карлсан зможа даць рады з фрэнкен Бок, ён не мог даўмецца.

— Я пачну ёй надзяляць, — сказаў Карлсан.

— Назяляць, ты хочаш сказаць? — спытаў Малы. Карлсан не любіў такіх недарэчных заўваг.

— Калі б я хацеў сказаць «назяляць», то сказаў бы. Надзяляць — прыблізна тое самае, але больш пагрозлівае — гэта чутно з самога слова.

Малы пасмакаваў слова і мусіў пагадзіцца, што Карлсан мае рацыю. «Надзаяць» сапраўды гучыць больш пагрозліва.

— Напэўна, я пачну з лёгкага булачкавага надзаяння, — сказаў Карлсан. — А ты мне дапаможаш.

— Як? — спытаў Малы.

— Проста схадзі на кухню і пагавары са Страхмістрыняй.

— Так, але... — сказаў Малы.

— Ніякіх «але», — сказаў Карлсан. — Забалбачы яе, каб яна не глядзела нейкі час на булачкі.

Карлсан пырснуў смехам. Потым ён павярнуў круцёлку на жываце, і матор загудзеў. Усё пырскаючы вясёлым смехам, Карлсан выруліў у акно.

А Малы адважна рушыў на кухню. Цяпер, калі з ім поплич быў найлепшы ў свеце ўтаймавальнік страхмістрыняў, ён болей не баяўся.

Гэтым разам фрэкен Бок была яшчэ менш рада яго бачыць. Яна акурат варыла сабе каву, і Малы здагадаўся, што яна збіралася ўтульненька пасядзець за філіжанкаю кавы са свежымі булачкамі. Напэўна, перакусы шкодныя толькі дзецям.

Фрэкен Бок няветла паглядзела на Малога.

— Чаго ты тут хочаш? — спытала яна, і голас яе быў такі ж няветлы, як выгляд.

Малы задумаўся — трэба было неяк яе забалбатаць. Але што такога сказаць?

— Адгадайце, што я зраблю, калі вырасту такі ж вялікі, як вы, фрэкен Бок? — урэшце сказаў ён.

У тую ж хвілю ён пачуў за акном гудзенне — і гэтае гудзенне было яму знаёмае. Але ён не ўбачыў Карлсана. Адзінае, што ён убачыў, — гэта пульхную ручку, што высунулася з-пад карніза і схапіла са спода булачку. Малы хіхікнуў. Фрэкен Бок нічога не заўважыла.

— Ну і што ты зробіш, калі вырасцеш? — нецярпліва спытала яна. Ёй зусім не цікава было пра гэта дазнацца. Яна проста хацела як найхутчэй пазбавіцца ад Малога.

— Дык вы адгадайце, — сказаў Малы.

Тут ён зноў убачыў пульхную ручку, што праплыла за акном і схапіла яшчэ адну булачку са спода. Малы хіхікнуў ізноў. Ён спрабаваў стрымацца, але не змог. У ім заварушылася столькі хіхікаў, што яны проста вырываліся з яго, як бурбалкі.

Фрэкен Бок сярдзіта паглядзела на яго. Яна, відаць, лічыла, што ён самы надакучлівы хлопчык у свеце. І трэба ж яму аб'явіцца акурат цяпер, калі яна сабралася так міла пасядзець за філіжанкай кавы!

— Адгадайце, што я зраблю, калі вырасту такі ж вялікі, як вы, фрэкен Бок? — паўтарыў ён і яшчэ раз

хіхікнуў. Бо цяпер ён убачыў дзве маленькія ручкі, што згрэблі рэшту булчак са спада.

— У мяне няма часу тут стаяць і слухаць твае глупствы, — сказала фрэкен Бок, — і мяне не абыходзіць, што ты там зробіш, калі вырасцеш. Пакуль што ты маленькі і мусіш быць ветлівым, слушацца, вучыць урокі і не паказвацца на кухні.

— Гэта зразумела, — сказаў Малы і так пырснуў смехам, што мусіў прыхіліцца да дзвярэй. — Але калі я вырасту такі ж вялікі, як вы, фрэкен Бок, я сяду на дыету — гэта ўжо дакладна!

Здавалася, зараз фрэкен Бок на яго накінецца — але тут за акном пачулася нібыта мыканне каровы. Таму яна паспешліва азірнулася — і ўбачыла, што булчкі зніклі.

Фрэкен Бок завыла.

— Святыя ўгоднікі, дзе мае булчкі?

Яна кінулася да акна. Магчыма, яна думала, што ўбачыць там злодзея, які ўцякае з хапункам булчак.

Але сям'я Свантэсанаў жыла на чацвёртым паверсе, і фрэкен Бок магла б здагадацца, што такіх даўгалыгіх злодзеяў не бывае.

Фрэкен Бок апусцілася на крэсла ў поўным жаху.
— Можа, галубы? — прамармытала яна.

— Гук больш нагадваў карову, — сказаў Малы. — Мабыць, нейкая карова, што любіць булачкі, сёння лятае паблізу.

— Не кажы лухты, — сказала фрэкен Бок.

Тады Малы зноў пачуў гудзенне Карлсана за акном, і каб фрэкен Бок не заўважыла яго, пачаў спаваць на ўвесь голас:

Лунае на крылах зіхоткіх
Карова за нашым акном,
Да булачак ласая дужа —
Іх злізвае ўраз языком!

Малы часам спрабаваў разам з мамай складаць вершы, і самому яму гэтая песенька пра карову падалася ўдалай.

Але фрэкен Бок — наадварот.

— Замаўчы, не вярзі лухты! — крыкнула яна.

У гэты самы момант за акном пачуўся лёгкі дзынк, ад якога яны абое са страхам здрыгануліся. На пустым сподзе з-пад булачак ляжала манета ў пяць эрэ.

Малы зноў захіхікаў.

— Якая сумленняя карова, — сказаў ён. — Плаціць за свае булачкі!

Фрэкен Бок пачырванела ад злосці.

— Што за дурныя жарты! — крыкнула яна і кінулася да акна. — Гэта, відаць, нехта паверхам вышэй забавляецца тым, што крадзе булачкі і скідвае сюды пятакі.

— А вышэй паверхаў няма, — сказаў Малы. — Мы на самым версе жывём, вышэй толькі дах.

Фрэкен Бок зусім раз’юшылася.

— Нічога не разумею! — крычала яна. — Нічога не разумею!

— Ну, гэта я ўжо заўважыў, — сказаў Малы. — Але не засмучайцеся, не ўсім жа быць кемлівымі.

Тут Малому прыляцела поўха.

— Я табе пакажу, як быць нахабнікам! — закрычала фрэкен Бок.

— Ой, калі ласка, не трэба! — крыкнуў Малы. — Бо тады мама мяне не пазнае, як вернецца.

Вочы Малога заблішчалі. Ён быў гатовы заплакаць. Ён першы раз атрымаў поўху, і яму гэта не спадабалася. Ён злосна зыркнуў на фрэкен Бок. Тады яна схапіла яго за руку і пагнала перад сабой у ягоны пакой.

— Будзеш сядзець тут і думаць над сваімі паводзінамі, — сказала яна. — Дзверы я замкну, а ключ забяру з сабой, так што ў кухню ты ў мяне бегаць перастанеш.

Потым яна зірнула на гадзіннік на руцэ.

— Гадзіны, напэўна, хопіць, каб ты вярнуўся да розуму. Я адамкну цябе а трэцяй. А пакуль падумай пра тое, як правільна папрасіць прабачэння.

І фрэкен Бок сышла. Малы чуў, як яна павярнула ключ. Цяпер ён быў замкнуты і не мог выйсці з пакоя. Як гэта брыдка! Ён кіпеў ад злосці на фрэкен Бок. Але ў той самы час яго крыху даймалі згрызоты сумлення, бо ён жа і праўда не вельмі прыгожа з ёй паводзіўся. Мама б дакладна падумала, што ён пацвяліў Страхмістрыню і нагрубіяніў ёй.

Мама, мама... ён задумаўся, ці не варта яму ўзяць і крыху паплакаць.

Але тут ён пачуў гудзенне, і ў акно заляцеў Карлсан.

Карлсан запрашае на булачкавы банкет

— Я к наконт перакусу? — спытаў Карлсан. — Гарачы шакалад з булачкамі на маім ганку... я запрашаю!

Малому ад радасці заняло мову — о, хіба ёсць нехта цудоўнейшы за Карлсана? Малому захацелася абняць яго. Ён памкнуўся гэта зрабіць, але Карлсан адштурхнуў яго.

— Спакойна, толькі спакойна! Ты цяпер не ў бабулі. Ну, ты са мной?

— Анягож! — сказаў Малы. — Хаця, па шчырасці, мяне тут замкнулі. Я тут як бы пад арыштам.

— Гэта Страхмістрыня так думае? — сказаў Карлсан. — Ну і хай думае надалей.

Яго вочы заззялі, і ён ад задавальнення дробна праскакаў перад Малым.

— Ведаеш што? Давай гуляць, нібыта ты ў вязніцы і за вартаўніка ў цябе жахлівая і брыдкая

Страхмістрыня, і тут прылятае неверагодна моцны, дужы, прыгожы і ўзорна тоўсты герой і ратуе цябе.

— Які такі герой? — спытаў Малы.

Карлсан паглядзеў на яго з дакорам.

— Здагадайся, калі можаш!

— А-а, ты! — сказаў Малы. — Але калі так, дык чаму б табе не ўратаваць мяне зараз жа?

Карлсан быў не супраць.

— Ён вельмі шпаркі, гэты герой, — запэўніў Карлсан. — Імклівы, няйначай коршак, смелы, дужы, прыгожы і ўзорна тоўсты — вось ён з'яўляецца і ратуе цябе — увесь такі смелы-смелы. Гой, гой, вось і ён!

Карлсан моцна схапіў Малога — і хутка ды смела ўзняўся ў паветра. Бімба забрахаў, калі ўбачыў, як Малы знік за акном, але той крыкнуў яму:

— Спакойна, толькі спакойна! Я хутка вярнуся.

Наверсе на ганку Карлсана радком ляжалі дзесяць булачак — з выгляду яны былі вельмі смачныя.

— Усё сумленна аплачана, — сказаў Карлсан. — Раздзелім па справядлівасці, табе сем і мне сем.

— Так жа не атрымаецца, — сказаў Малы. — Сем ды сем будзе чатырнаццаць, а булачак тут толькі дзесяць.

Карлсан паспешліва згроб сем булачак у маленькую кучку.

— Вось, ва ўсякім разе, мае, — сказаў ён і па-клаў круглявую руку на кучку з булчак. — Як цяпер недарэчна вас вучаць лічыць у школе! Але гэта не мая бяда. Я сказаў, што мы возьмем па сем, — і вось мае сем.

Малы кіўнуў.

— Я ўсё адно болей за тры не з’ем. Але шакалад — дзе ў цябе ён?

— Унізе ў Страхмістрыні, — сказаў Карлсан. — І зараз мы яго забяром.

Малы паглядзеў на яго крыху спалохана. Яму зусім не хацелася зноў сустракацца з фрэкен Бок — хто яе ведае, можа, яшчэ поўхаў надае. Дый няясна было, як яны дабяруцца да бляшанкі з какавай. Яна не стаяла, як булачкі, на акне — яна была на паліцы каля пліты перад самымі вачыма фрэкен Бок.

— Нават не ўяўляю, як мы гэта зробім, — сказаў Малы.

Карлсан задаволена пырснуў смехам.

— Ну вядома, дзе табе гэта ўявіць, такому дурненькаму хлопчыку! Але сталася так, што найлепшы хітрун у свеце ўзяў усё ў свае рукі, так што можаш быць цалкам спакойны.

— Так, але як мы... — пачаў быў Малы.

— Слухай, — сказаў Карлсан, — ты калі-небудзь звяртаў увагу, што ў гэтым доме ёсць адкрытыя балконы?

Малы, вядома, звяртаў на гэта ўвагу. На іхнім адкрытым балконе мама звычайна выбівала дываны. Ён вельмі зручна размяшчаўся — усяго адзін пралёт ад іхняга чорнага ўваходу, што вёў на кухню.

— Усяго дзесяць крокаў ад дзвярэй у вашую кватэру, — сказаў Карлсан. — Нават такі цюхцяй, як ты, мог бы хуценька праскочыць гэты прамежак.

Малы нічога не зразумеў.

— Навошта мне яго трэба праскочыць?

Карлсан уздыхнуў.

— Табе што, усё трэба разжаваць?.. Дурындзік ты! Разгарні ўжо вушы і паслухай, што я прыдумаў.

— Кажы, я слухаю, — сказаў Малы.

— Дык вось, — сказаў Карлсан. — Адзін дурындзік прылятае на карлсаналёце на балкон, потым праскоквае на адзін пралёт ніжэй і моцна і доўга дзынкае ў дзвярны званок, ясна табе? Адна злая страхмістрыня чуе з кухні сігнал і ўпэўненым крокам ідзе адчыняць... то-бок кухня застаецца пустой! Адзін смелы і ўзорна тоўсты герой залятае ў акно і адразу ж назад — але ўжо з бляшанкай какавы ў руцэ. Маленькі дурындзік дзынкае яшчэ раз, проста каб падражніцца, і збягае назад на балкон. Злая страхмістрыня адчыняе дзверы і злуецца яшчэ больш, бо там ніхто не стаіць з букетам чырвоных руж для яе. Яна гырчыць і з грукатам зачыняе дзверы. Маленькі дурындзік смяецца сабе на балконе, аж пакуль узорна тоўсты герой не прылятае і не забірае яго на булачкавы банкет на даху. Ну, здароўценькі,

Малы, — адгадай, хто найлепшы ў свеце хітрун... Мы пачынаем!

Не паспеў Малы і пікнуць, як яны ўжо ляцелі да балкона. Карлсан зрабіў крутое піке, аж увушшу засвістала і заказытала ў жываце горш, чым на вясёлых горках у Грэна-Лундзе. Потым усё адбылося дакладна так, як было сказана. Карлсан прагудзеў да кухоннага акна, а Малы кінуўся ўніз па сходах і пачаў дзынкаць у дзверы моцна і доўга. Хутка ён пачуў крокі, што набліжаліся з калідора. Тады ён захіхікаў і кінуўся назад на балкон. Праз секунду дзверы ўнізе адчыніліся, і фрэкен Бок высунула голаў. Ён мог яе ўбачыць, асцярожна падглядаючы праз шыбу балконных дзвярэй. Было ясна, што Карлсан ведаў, пра што казаў: злая Страхмістрыня ўзлавалася яшчэ больш, убачыўшы, што за дзвярыма нікога. Яна гучна забурчала сабе пад нос і доўга стаяла каля расчыненых дзвярэй, нібыта чакала, што той, хто пазваніў, раптам з'явіцца перад ёю. Але той, хто пазваніў, стаіўшыся, бесперапынку хіхікаў на балконе, аж пакуль узорна тоўсты герой не прыляцеў і не забраў яго на булачкавы банкет на сваім ганку.

Гэта быў найлепшы булачкавы банкет, на якім даводзілася бываць Малому.

— Вось цяпер мне хораша, — сказаў ён, сядзячы на ганку побач з Карлсанам, жуючы булачку і папіваючы гарачы шакалад ды назіраючы, як ззяюць на сонцы дахі і вежы Стакгольма. Булачкі былі што трэба, шакалад таксама — сама смаката. Малы

ўласнаруч прыгатаваў яго ў камінчыку Карлсана. Усё патрэбнае: малако, какаву і цукар — Карлсан прыхапіў з кухні.

— І за кожную дробязь як след заплачана па пяць эрэ — я іх пакінуў на кухонным стале, — сказаў Карлсан. — Калі ўжо хто сумленны, то сумленны, і гэтага ніяк не зменіш.

— Адкуль у цябе столькі пятакоў? — здзівіўся Малы.

— З партманэта, які я днямі знайшоў на вуліцы, — сказаў Карлсан. — Бітма набіты пятакамі і іншымі грошыкамі!

— Небарака той, хто згубіў, — сказаў Малы. — Засмуціўся, мабыць.

— Яшчэ як, — сказаў Карлсан. — Калі ты таксіст, дык мусіш сачыць за сваімі рэчамі як след!

— Адкуль ты ведаеш, што гэта быў таксіст? — здзівіўся Малы.

— Дык я ж бачыў сам, як ён згубіў партманэт, — сказаў Карлсан. — А тое, што ён таксіст, было бачна па знаку на шапцы. Я ж не дурны.

Малы з дакорам паглядзеў на Карлсана. Так ні ў якім разе нельга рабіць, калі знайшоў кімсьці згубленае. Малы мусіць патлумачыць гэта Карлсану. Але неабавязкова казаць гэта акурат цяпер... іншым разам! Цяпер ён хацеў толькі сядзець на

ганку і атрымліваць асалоду ад сонейка, булчак, шакаладу і Карлсана.

Карлсан імкліва ўвапхнуў у сябе ўсе свае сем булчак. Малы так хутка не справіўся. Ён быў толькі на другой.

— О, як мне хораша, — сказаў Малы.

Карлсан нахіліўся і пільна паглядзеў яму ў вочы.

— Не, гэта не так. Табе зусім не хораша.

Ён паклаў далонь на лоб Малога.

— Я так і думаў! Звычайны выпадак булачкавай гарачкі.

Малы зрабіў здзіўлены твар.

— Што гэта за гарачка такая — булачкавая?

— Яна бывае, калі ясі зашмат булчак.

— Тады ў цябе яшчэ большая булачкавая гарачка, — сказаў Малы.

— Гэта ты так думаеш, — сказаў Карлсан, — але бачыш у чым штука, я перахварэў на булачкавую гарачку, калі мне было тры, а хварэюць на яе толькі раз у жыцці, зусім як з адзёрам ці кохлікам.

Малы зусім не адчуваў сябе хворым і паспрабаваў патлумачыць гэта Карлсану. Але той прымусіў яго легчы на ганак і старанна абпырскаў яго твар шакаладам.

— Гэта каб ты не страціў прытомнасць, — сказаў Карлсан. Потым ён падгроб да сябе апошнюю булчачку Малога.

— Хопіць з цябе булчак: яшчэ адна — і смерць! Але ж якая ўдача для гэтай няшчаснай маленькай булчкі, што тут ёсць я, іначай так бы яна і ляжала тут на ганку зусім адна, — сказаў Карлсан і па-спешліва зжаваў булчку.

— Затое цяпер яна не самотная, — сказаў Малы. Карлсан задаволена паглядзіў сябе па жываце.

— Цяпер — не, цяпер яна са сваімі сямю сябрамі, ім там разам добра!

Малому таксама было добра. Ён ляжаў на ганку і адчуваў, як яму хораша нягледзячы на булчакваю гарачку. Ён быў сыты і не шкадаваў сваёй булчкі для Карлсана.

Тут ён глянуў на гадзіннік. Было без некалькіх хвілін тры. Малы засмяўся.

— Зараз фрэкен Бок прыйдзе мяне адмыкаць. О, хацеў бы я паглядзець на яе, калі яна ўвойдзе ў мой пакой — а мяне няма!

Карлсан па-сяброўску паляпаў яго па плячы.

— Звярніся са сваімі маленькімі жаданнямі да Карлсана, і ён усё для цябе ўладкуе. Збегай толькі ў дом і вазьмі мой бінокль. Ён вісіць на чатырнаццатым цвіку ад канапы, даволі высока, так што залезь на варштат.

Малы захіхікаў.

— Але ў мяне булачкавая гарачка — хіба пры ёй не трэба ляжаць нерухома?

Карлсан пахітаў галавой.

— Нерухома ляжаць і хіхікаць... Ты лічыш, што гэта дапаможа ад булачкавай гарачкі? Наадварот, чым больш ты будзеш гойсаць па сценах і дахах, тым хутчэй акрыяеш, гэта ты ў любым медыцынскім даведніку можаш прачытаць.

Малы толькі рады быў пазбавіцца булачкавай гарачкі, а таму паслухмяна пабег у дом, залез на варштат і зняў бінокль, што вісеў на чатырнаццатым цвіку ад канапы. На тым самым цвіку вісела карціна з маленькім чырвоным пеўнем у куточку. Карлсан намаляваў яе сам.

Малы памятаў, што Карлсан — найлепшы ў свеце малявальнік пеўняў. Ён зрабіў «Партрэт самотнага маленечкага чырвонага пеўня» — так была падпісаная гэтая карціна. І сапраўды — гэты певень быў самы самотны, маленькі і чырвоны з усіх пеўняў, што Малы бачыў у сваім жыцці. Але не было часу яго разглядаць: хутка праб'е тры, і трэба спащацца.

Карлсан стаяў напагатове, калі Малы выбег з біноклем, і не паспеў ён і пікнуць, як Карлсан загудзеў з ім па-над вуліцай і прызямліўся пасярод даху насупраць. Тады Малы зразумеў.

— О, дык гэта ж выдатная пляцоўка для назірання, калі ёсць бінокль і трэба падгледзець у мой пакой!

— Бінокль ёсць — чаму б і не падгледзець, — сказаў Карлсан і прыставіў бінокль да вачэй. Потым даў Малому. І той пабачыў свой пакой гэтак жа выразна, нібыта быў там. Вунь спіць у кошыку Бімба, вунь ложка Малога, вунь стол з падручнікамі, а там на сцяне — гадзіннік. Прабіла тры. Але фрэкен Бок не паказвалася.

— Спакойна, толькі спакойна, — сказаў Карлсан. — Яна ідзе, бо ў мяне пабеглі дрыжыкі па спіне і на скуры пайшлі пупырышкі.

Ён адабраў у Малога бінокль і прыставіў да вачэй.

— Ну, што я казаў? Дзверы адчыняюцца, яна ўваходзіць, уся шыкоўная і прыгожая, нібы павадырка племені канібалаў.

Ён пырснуў смехам.

— Ну-ну, вось дык вырачылася яна! Дзе ж Малы? Ці не вываліўся з акна?

Напэўна, так фрэкен Бок і думала, бо на ўвесь дух, забыўшыся на страх і сорам, прыпусціла да акна. Малому зрабілася яе шчыра шкада. Яна перагнулася праз падаконне і ўглядалася ў вуліцу, нібыта спадзявалася ўбачыць там Малога.

— Не, там яго няма, — сказаў Карлсан. — Якое расчараванне!

Фрэкен Бок, падобна, супакоілася. Яна вярнулася ў пакой.

— Цяпер шукае, — сказаў Карлсан. — Вось яна шукае ў пасцелі... за сталом... пад ложкам — о-ё-ёй! О, пачакай, цяпер яна ідзе глядзець у шафе: відаць, думае, што ты скруціўся там абаранкам і абліваешся слязьмі.

Карлсан зноў пырснуў смехам.

— Самы час падхітраваць з яе, — сказаў ён.

— А як? — спытаў Малы.

— Вось так, — сказаў Карлсан. І не паспеў Малы пікнуць, як Карлсан загудзеў з ім па-над вуліцай і закінуў яго ў пакой.

— Бывай здароўценькі, Малы, слухайся Страхмістрыню, — сказаў Карлсан. І зляцеў.

Малому такая манера хітравання не дужа каб прыйшлася даспадобы. Але ён мусіў падыгрываць як мог. Таму ён ціха і незаўважна падышоў да стала, сеў за яго і разгарнуў падручнік па арыфметыцы. Ён чуў, як фрэкен Бок корпаецца ў шафе. Увесь у напружанні, ён чакаў, калі яна павернецца.

І яна павярнулася. Першае, што яна заўважыла, гэта быў Малы. Тады яна падалася назад да шафы і прыхілілася да дзвярэй. Так яна стаяла ў поўным

маўчанні і таропілася ў яго. Потым пару разоў міргнула, нібыта каб праверыць, што сапраўды бачыць тое, што бачыць.

— Дзе ты, дзеля ўсяго святога, хаваўся? — урэшце спытала яна.

Малы бязвінна падняў вочы ад падручніка.

— Я не хаваўся. Я сяджу і складаю свае лікі. Адкуль я ведаў, што вы хочаце пагуляць у хованкі. Але калі так, дык давайце — залазьце назад у шафу, а я буду вас шукаць.

На гэта фрэкен Бок нічога не адказала. Яна крыху пастаяла моўчкі ў задуменні.

— Не, я не захварэла, — прамармытала яна. — Колькі ўсяго дзіўнага адбываецца ў гэтым доме.

Акурат тады Малы пачуў, як нехта асцярожна замкнуў дзверы звонку. Ён захіхікаў. Найлепшы ў свеце ўтаймавальнік страхмістрыняў, відаць, заляцеў праз акно ў кухні, каб паказаць Страхмістрыні, як гэта — сядзецц пад замком.

Фрэкен Бок нічога не заўважыла. Яна стаяла ціха, нібы задумаўшыся. Урэшце яна сказала:

— Дзівосы! Ну добра, цяпер можаш ісці пагуляць на двор, а я прыгатую вячэру.

— Дзякуй вялікі, — сказаў Малы. — Значыць, мне больш не трэба сядзецц пад замком?

— Не, не трэба, — сказала фрэкен Бок і пайшла да дзвярэй.

Яна паклала далонь на ручку дзвярэй і націснула — спачатку адзін раз, пасля другі. Але дзверы не хацелі адчыняцца. Тады яна навалілася на іх усім целам. Не дапамагло. Дзверы не паддаваліся.

Фрэкен Бок завыла.

— Хто замкнуў дзверы? — крыкнула яна.

— Вы ж самі і замкнулі, — сказаў Малы.

Фрэкен Бок фыркнула.

— Лухта! Як дзверы могуць быць замкнутыя звонку, калі я ўнутры?!

— Не ведаю, — сказаў Малы.

— Можа, гэта Бусэ ці Бэтан? — разважала фрэкен Бок.

— Не, яны яшчэ ў школе, — запэўніў Малы.

Тады фрэкен Бок цяжка апусцілася на крэсла.

— Ведаеш, што я думаю? — сказала яна. — Я думаю, што ў гэтым доме жыве прывід.

Малы кіўнуў: о, як добра, што фрэкен Бок вырашыла, быццам Карлсан — прывід! Тады яна, мабыць, сыдзе. Яна ж, вядома, не захоча заставацца ў доме з прывідамі.

— А вы баіцеся прывідаў, фрэкен Бок? — спытаў Малы.

— Наадварот, — сказала фрэкен Бок. — Я ім толькі радая! Ты ж падумай, цяпер я, мабыць, траплю на тэлебачанне! Ты, можа, ведаеш, там ёсць такая перадача, дзе людзі расказваюць пра свае сустрэчы з прывідамі, — а таго, што здарылася са мной за адзін толькі дзень, хопіць на дзясятка такіх праграм.

Фрэкен Бок выглядала глыбока задаволенай.

— От ужо абзайздросціца мая сястра Фрыда, тут да бабкі не хадзі. Яна ж была на тэлебачанні ды расказала і пра прывідаў, якіх бачыла, і пра галасы зданяў, якія чула, і яшчэ не ведаю што. Але цяпер ужо я яе пераплюну!

— А вы што, чулі галасы зданяў? — спытаў Малы.

— Чула! Ты хіба не помніш тое мыканне за акном, калі зніклі булачкі? Я паспрабую яго паўтарыць на тэлебачанні, каб людзі пачулі, як гэта гучыць.

І фрэкен Бок мыкнула так, што Малы падскочыў на крэсле.

— Прыблізна так, — задаволена сказала фрэкен Бок. Тут за акном пачулася яшчэ страшнейшае мыканне, і фрэкен Бок спалатнела.

— Ён адказвае мне, — прашаптала яна. — Прывід адказвае мне. Я раскажу пра гэта на тэлебачанні. Святыя ўгоднікі, як раззлуецца Фрыда!

І яна расказала Малому, як Фрыда выхвалялася сваімі прывідамі на тэлебачанні.

— Ёй паверыць, дык у Васастане аж кішыць прывідамі, а большасць з іх, вядома, таўчэцца ў нашай кватэры — ды чамусьці не ў маім пакоі, а толькі ў Фрыдзіным. Уяўляеш, аднойчы ўвечары вылезла прывідная рука і напісала на сцяне папярэджанне Фрыдзе! І яно б ёй сапраўды не зашкодзіла, — сказала фрэкен Бок.

— Што за папярэджанне? — спытаў Малы.

Фрэкен Бок задумалася.

— Ах, як жа там было... вось, прыгадала: «Сце-
ражыся! У тваіх бязмежна кароткіх днях мусіла б
быць болей сур'эзнасці!»

Здавалася, што Малы нічога не зразумеў, — і так
яно і было. Давялося фрэкен Бок яму тлумачыць.

— Гэта было папярэджанне Фрыдзе, каб яна змя-
нілася і пачала жыць лепшым жыццём, а не так-сяк
наўскасяк.

— І як, яна пачала жыць лепшым жыццём? —
спытаў Малы.

Фрэкен Бок фыркнула.

— Не, я так зусім не думаю. Яна, як і раней,
выхваляецца, нібыта яна ўся такая тэлезорка, хаця
была на тэлебачанні ўсяго адзін раз. Але цяпер я
ведаю, хто яе пераплюне!

Фрэкен Бок пацірала рукі. Яна так усцешыла-
ся, што нарэшце пераплюне Фрыду, ажно забылася,
што яна замкнутая разам з Малым у ягоным пакоі.
Яна сядзела з задаволеным выглядам і параўноўвала
прывідаў Фрыды са сваім, пакуль Бусэ не вярнуўся
са школы.

Тады Малы крыкнуў:

— Ідзі адчыні нас! Я замкнуты са Страх... з фрэ-
кен Бок!

Бусэ адчыніў і вельмі здзівіўся.

— Нічога сабе, хто гэта вас тут зачыніў? — спытаў ён.

Фрэкен Бок напусціла на сябе таямнічы выгляд.

— Пра гэта ты як-небудзь пачуеш па тэлевізары. Цяпер ёй трэба было спяшацца з вячэрай. Яна размашыстым крокам прамаршавала на кухню.

У наступны момант адтуль пачуўся гучны крык.

Малы кінуўся туды.

Фрэкен Бок сядзела на крэсле, бляднейшая, чым раней, і моўчкі паказвала на сцяну.

Аказалася, што не толькі Фрыдзе прывідная рука пісала папярэджанні. Фрэкен Бок таксама атрымала адно.

Яно было выведзенае на сцяне вялікімі крывымі літарамі, бачнымі здалёк.

«Сцеражыся!

У тваіх бессаромна дарагіх булачках

мусіла б быць болей карыцы!»

Карлсан і тэлевізарная скрыня

Тата вярнуўся да вячэры з новым клопатам.
— Бедныя дзеці, падобна на тое, што вам да-
вядзецца пабыць пару дзён дома зусім адным.
Я раптоўна мушу ляцець у Лондан па справах. Як
мяркуеце, усё будзе добра?

— Добра ўсё будзе, — сказаў Малы. — Галоўнае,
пад прапелер не падсоўвайся.

Тата засмяяўся.

— Я меў на ўвазе, хутчэй, як гэта будзе для
вас — застацца адным без мамы і мяне.

Бусэ і Бэтан лічылі, што ўсё будзе цудоўна.

— Гэта ж нават, можна сказаць, здрава — хоць
разок атрымаць вольніцу ад бацькоў, — сказала Бэтан.

— Так, але што наконт Малога? — сказаў тата.

Бэтан пяшчотна пагладзіла браціка па светлай
макаўцы.

— Я буду для яго як маці, — запэўніла яна.

Але тата не дужа ў гэта паверыў, дый Малы так-сама.

— Калі ты пільна мне патрэбная, дык ты вечна прападаеш са сваімі хлопцамі, — прамармытаў Малы.

Бусэ паспрабаваў яго суцешыць.

— Тады ў цябе ёсць я.

— Ага — на стадыёне ў Эстэрмальме, — сказаў Малы.

Бусэ засмяяўся.

— Застаецца толькі Страхмістрыня. Яна не бегает з хлопцамі і не ганяе мяч.

— На жаль! — сказаў Малы.

Ён спрабаваў адчуць, наколькі моцна злуецца на фрэкен Бок. Але раптам заўважыў нешта дзіўнае: ён больш на яе не злаваўся. Ні кропелькі не злаваўся. Малы здзівіўся. Як так здарылася? Хіба дастаткова пабыць з кімсьці пару гадзін пад замком, каб навучыцца яго трываць? Фрэкен Бок не пачала раптоўна яму падабацца — зусім не, — але яна нібыта зрабілася для яго больш чалавечай. Небарака, ёй жа даводзілася жыць з гэтай Фрыдай! Малы добра ведаў, што значыць мець дакучлівую сястру. Але Бэтан, прынамсі, не пнула пралезці на тэлебачанне, каб выхваляцца там прывідамі, як Фрыда.

— Я не хачу, каб вы былі ўначы адны, — сказаў тата. — Лепей я спытаю ў фрэкен Бок, ці не пагодзіцца яна пажыць у нас, пакуль мяне не будзе.

— Мне цяпер і ўдзень, і ўначы праз яе пакутаваць? — сказаў Малы. Але глыбока ўнутры ён быў рады, што нехта за імі прыгледзіць, хай сабе гэта ўсяго толькі Страхмістрыня.

І фрэкен Бок пагадзілася пажыць з дзецьмі з вялікім задавальненнем. Калі яна засталася з Малым сам-насам, яна патлумачыла чаму.

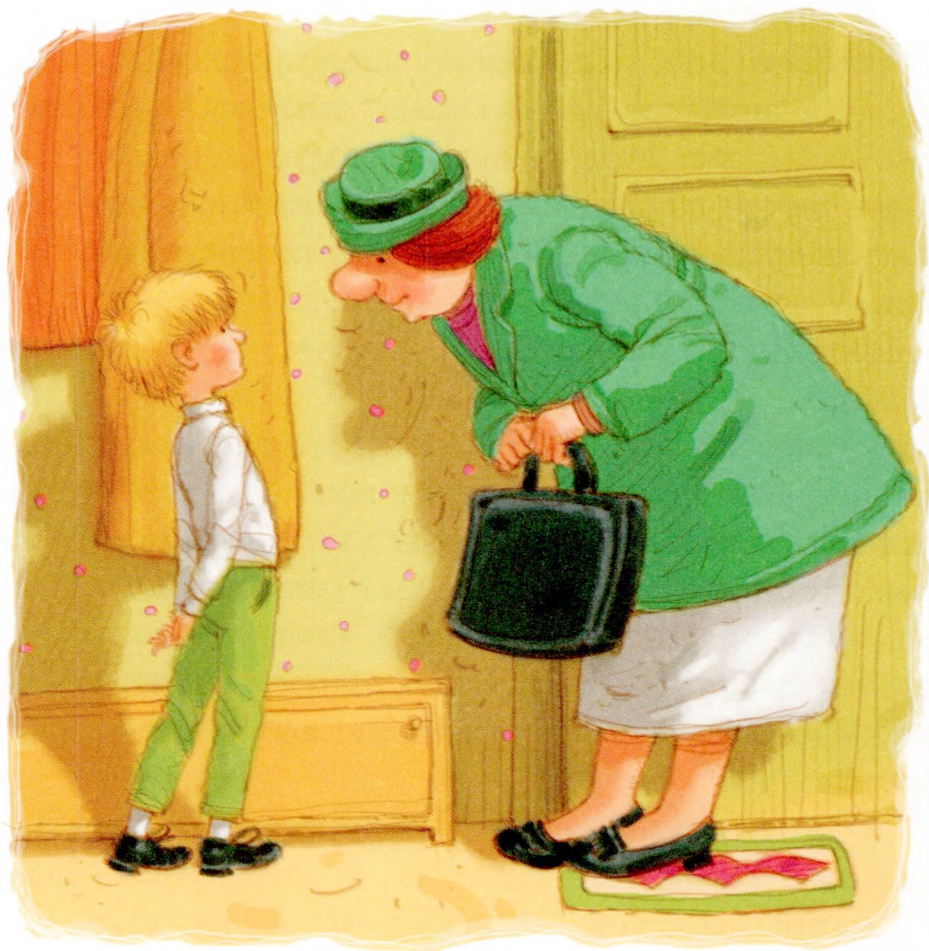
— Разумееш, прывіды разгульваюцца акурат уначы. Цяпер ужо я назбіраю гісторый для перадачы! Фрыда ляснецца з крэсла, калі пабачыць мяне ў тэлевізары.

Малы занепакоіўся. А раптам фрэкен Бок, пакуль таты няма, пачне прыводзіць усялякіх тэлевізійшчыкаў і хтосьці з іх заўважыць Карлсана? Ой, тады ён дакладна трапіць на тэлебачанне, гэта як піць даць, хоць Карлсан зусім і не прывід, а проста Карлсан. А потым — бывай, сямейны спакой, за які так пераймаюцца мама з татам. Малы зразумеў, што мусіць папярэдзіць Карлсана, каб той быў асцярожны.

Ён змог зрабіць гэта не раней чым назаўтра. Увечары Малы быў дома адзін. Тата ўжо зляцеў у Лондан, Бусэ і Бэтан сышлі хто куды, а фрэкен

Бок паехала дадому на вуліцу Фрэйгатан наведаць Фрыду і распытаць, ці не бачыла яна якіх прывідаў апошнім часам.

— Я хутка вярнуся, — сказала яна Малому, калі сыходзіла. — Калі раптам з'явяцца прывіды, папрасі іх мяне пачакаць, ха-ха-ха!

Фрэкен Бок рэдка калі жартавала, а ўжо не смяялася амаль ніколі. Калі ж часам яна гэта рабіла, хацелася сказаць ёй дзякуй, што здаралася тое нячаста. Але якраз цяпер яна была вельмі ўзрушаная.

Малы чуў яе смех у пад'ездзе. Гэты смех адбіваўся рэхам ад сцен.

Адразу пасля праз акно заляцеў Карлсан.

— Здароўценькі, Малы, чым зоймемся? — спытаў ён. — У цябе ёсць паравая машына, каб яе бабахнуць? Або страхмістрыня, якой можна панадзаляць? Хоць што-небудзь, абы пазабаўляцца, бо іначай я не гуляю!

— Можам паглядзець тэлевізар, — прапанаваў Малы.

І трэба ж таму стацца, што Карлсан нічагусенькі не ведаў пра тэлевізар! Ён ніколі ў жыцці яго не глядзеў. Малы правёў Карлсана ў гасцёўню і горда паказаў на новенькі прыгожы 23-дзюймовік.

— Глядзі!

— Што гэта за скрыня? — спытаў Карлсан.

— Гэта не скрыня, гэта тэлевізар, — патлумачыў Малы.

— А што кладуць у такія скрыні? — спытаў Карлсан. — Булачкі?

Малы засмяяўся.

— Ну-ну, булачкі, анягож! Зараз пабачыш, што гэта.

Ён уключыў тэлевізар, і на экране адразу з'явіўся дзядзечка, які расказваў, якое надвор'е чакаецца ў Паўночным Норландзе.

Вочы Карлсана зрабіліся круглыя ад здзіўлення.

— Як вы засунулі яго ў скрыню?

Малы засмяяўся.

— А ты як мяркуеш? Ён запоўз туды, як быў маленькім, гэта ж відавочна!

— Навошта ён вам? — захацеў даведацца Карлсан.

— Ты хіба не зразумеў, што я пажартаваў? — сказаў Малы. — Вядома, ён не запоўз туды, калі быў маленькім, і нам ён нінавошта. Ён проста там ёсць, разумееш? І ён расказвае, якое будзе заўтра надвор'е. Таму што ён такі прагнозы дзядзечка, ясна?

Карлсан захіхікаў.

— Вы ўзялі і ўсунулі спецыяльнага дзядзьку ў скрыню, толькі каб ён расказваў вам, якое заўтра будзе надвор'е... ну вы далі! Лепей спыталіся б у мяне: будзе навальніца з дажджом і градам, будзе шторм і землятрус — цяпер ты задаволены?

— Уздоўж узбярэжжа Норланда заўтра ўвесь дзень шторм і дажджы, — сказаў прагнозы дзядзька з экрана.

Карлсан засмяяўся ў захапленні.

— Ну, што я казаў? Шторм і дождж!

Ён падышоў да самага экрана і прыціснуўся носам да носа прагнознага дзядзькі.

— А яшчэ землятрус — не забудзься на яго! Бедныя норландцы, ну ў іх і надвор'е! Але хай радуецца, што хоць нейкае надвор'е маюць. Уяві, калі б яны там сядзелі зусім без ніякага.

Карлсан зычліва пагладзіў дзядзечку на экране.

— Які міленькі дзядзечка, — сказаў ён. — Меншы за мяне. Гэта мне падабаецца.

Потым ён апусціўся на карачкі і зірнуў на тэлевізар спаднізу.

— А праз што ён усё ж туды забраўся?

Малы паспрабаваў патлумачыць, што дзядзечка — проста карцінка, але гэта ледзьве не раззлавала Карлсана.

— Пыл у вочы можаш пускаць каму іншаму, ёлупень ты! Ён жа, відаць, варушыцца. І пра надвор'е ў Паўночным Норландзе хіба нежывы чалавек раскажа, га?

Малы няшмат ведаў пра тэлебачанне, але пастараўся растлумачыць Карлсану як мог. А заадно ён хацеў папярэдзіць Карлсана, каб быў асцярожны.

— Уяўляеш, фрэкен Бок хоча трапіць у тэлевізар, — пачаў ён, але Карлсан адразу зарагатаў.

— Страхмістрыня ў такой маленькай скрынцы! Гэткая глыба — ёй жа давядзецца скласціся ў чатыры разы!

Малы ўздыхнуў. Было бачна, што Карлсан нічога не зразумеў. Давялося тлумачыць яму спачатку. Здавалася, гэта безнадзейна, але ўрэшце яму ўдалося давесці да Карлсана, якім дзівосным чынам працуе гэтая штукавіна.

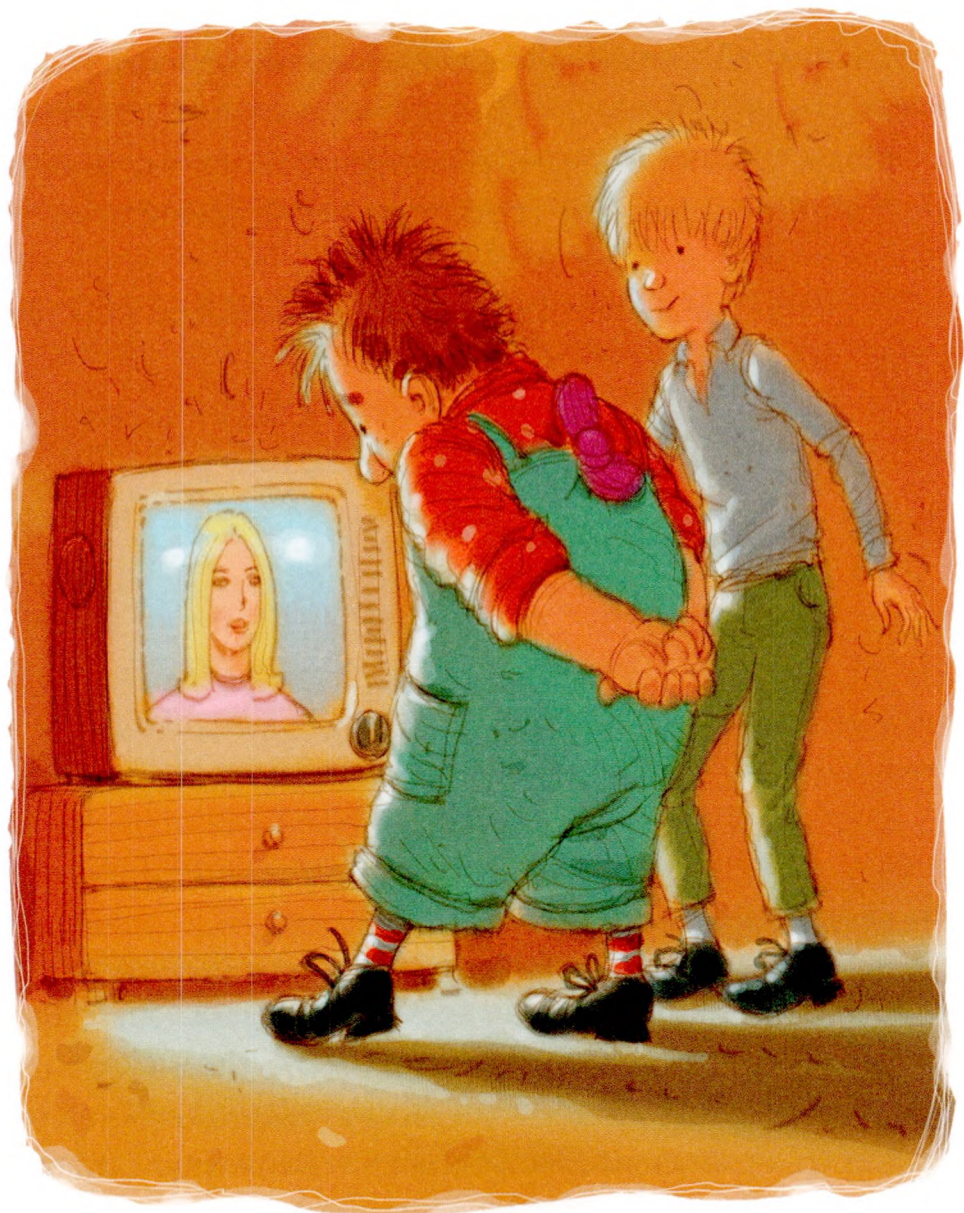
— Фрэкен Бок не трэба самой лезці ў тэлевізар, яна зможа спакойненька сядзець сабе за некалькі міль адсюль, і ўсё адно будзе бачная на экране жывейшая за жывых, — запэўніў Малы.

— Жывейшая за жывых Страхмістрыня... як вусцішна! — сказаў Карлсан. — Выкінь лепей гэтую скрынку або вымяняй на такую ж, поўную булчак, — так хоць заробіш.

У гэты момант на экране з'явілася прыгожая тэледамачка. Яна ўсміхалася так зычліва, што Карлсан не мог адарваць вачэй.

— Хаця, скажу я табе, — вымавіў ён, — у такім разе гэта мусяць быць вельмі смачныя булчкі. Бо, як я бачу, у гэтай скрыні хаваецца больш, чым здаецца спачатку.

Тэледама працягвала ўсміхацца Карлсану, і Карлсан усміхаўся ў адказ. Ён тузануў Малога за бок.

— Глянь на гэтую лусарачку! Я ёй падабаюся... анягож — яна ж бачыць, што я прыгожы, спрэс разумны і ўзорна тоўсты мужчына ў сваім найлепшым веку.

Раптам тэледамачка знікла. Замест яе з'явіліся два сур'ёзныя брыдкія дзядзькі, якія ўсё балбаталі ды балбаталі. Карлсану гэта не спадабалася. Ён пачаў шчоўкаць усімі пераключальнікамі і кнопкамі, што былі на тэлевізары.

— Не, не рабі так, — папрасіў Малы.

— Буду — я хачу адкруціць назад гэтую лусарачку, — сказаў Карлсан.

Ён заўзята круціў пераклучальнікі, але тэледамачка больш не з'яўлялася.

Адзінае, што адбылося, — брыдкія дзядзькі пабрыдчэлі яшчэ больш. У іх зрабіліся кароткія-кароткія ножкі і вельмі высокія лабешнікі.

Гэта развесяліла Карлсана. Потым ён яшчэ доўга забаўляўся тым, што выключаў і ўключаў тэлевізар.

— Дзядзькі з'яўляюцца і знікаюць, як я хачу! — сказаў ён задаволена.

Як толькі Карлсан даваў ім шанц, два спадары балбаталі і балбаталі.

— Я асабіста лічу вось так, — сказаў адзін.

— Мяне гэта не хвалюе, — сказаў Карлсан. — Ідзі ў люлю.

Ён са шчаўчком выключыў тэлевізар і весела засмяўся.

— Вось ужо і разлаваўся, пэўна, той дзядзечка, што я не даў яму расказаць, як «вось так» ён там асабіста лічыць!

Але Карлсан ужо стаміўся ад тэлевізара, яму хацелася іншай забавы.

— Дзе Страхмістрыня? Вядзі яе сюды, я яе прафігурую.

— Прафігуруеш? Гэта як? — з трывогай спытаў Малы.

— Існуюць, — сказаў Карлсан, — тры спосабы ўтаймавання страхмістрыняў. Ім можна надзяляць, з іх можна хітраваць і іх можна фігураваць. Ну, насамрэч гэта ўсё адно і тое ж, але калі фігуруеш, то гэта больш нагадвае ручны бой.

Малы затрывожыўся яшчэ больш. А раптам Карлсан кінецца ў ручны бой з фрэкен Бок і тады яна яго ўбачыць? Гэтага нельга дазволіць! Малы мусіў прыглядаць за ім, пакуль мама і тата ў ад'ездзе, як бы цяжка гэта ні было. Ён мусіў неяк паспрабаваць напалохаць Карлсана, каб той сам вырашыў не трапляць фрэкен Бок на вочы. Малы паразважаў, а потым хітра сказаў:

— Карлсан, а ты не хацеў бы трапіць на тэлебачанне?

Карлсан горача затрос галавой.

— У тую скрыню? Я? Ні ў якім разе, пакуль я здаровы і здольны сябе абараніць.

Але потым ён крыху прызадумаўся.

— Хаця, вядома... калі тая лусарачка будзе там разам са мной...

Малы адразу адрэзаў, што хай такога Карлсан нават сабе не ўяўляе. О не, калі Карлсан трапіць на тэлебачанне, то толькі разам са Страхмістрыняй.

Карлсан здрыгануўся.

— Страхмістрыня і я ў адной скрыні... хой-хой, калі ў Паўночным Норландзе яшчэ не было землятрусу, то тады ўжо дакладна будзе, так і запішы! Як ты толькі прыдумаў такое глупства?

Тады Малы расказаў усё пра перадачу з прывідамі, на якую хацела трапіць фрэкен Бок, каб Фрыда ляснулася з крэсла.

— А што, Страхмістрыня бачыла нейкага прывіда? — зацікавіўся Карлсан.

— Не, не бачыла, — сказаў Малы. — Але чула аднаго, што мукаў за акном. Яна думае, што ты прывід.

І Малы растлумачыў як след усю сувязь паміж Фрыдай, Страхмістрыняй, Карлсанам і тэлебачаннем — але калі ён думаў, што гэта спалохае

Карлсана, то памыляўся. Карлсан ляпнуў сябе па каленках і заенчыў у задавальненні, а наенчыўшыся як след, штурхануў Малога ў спіну.

— Беражыце Страхмістрыню! Яна найлепшая мэбля ў гэтым доме. Заклінаю, беражыце Страхмістрыню! Бо зараз пачнецца самае вясёлае.

— Што пачнецца? — занепакоена пацікавіўся Малы.

— Хой! — крыкнуў Карлсан. — Не адна толькі Фрыда ляснецца з крэсла, не — трымайцеся ўжо, усе страхмістрыні і тэледзядзечкі, хутка вы пабачыце, хто набліжаецца поўным ходам!

Малы занепакоіўся яшчэ больш.

— А хто набліжаецца поўным ходам?

— Прывідульчык з Васастана! — крыкнуў Карлсан. — Хой, хой!

Тады Малы здаўся. Ён папярэдзіў Карлсана, паспрабаваў зрабіць так, як хацелі тата і мама. Але цяпер усё будзе, як хоча Карлсан. Бо так бывала заўсёды. Хай Карлсан надзаляе, хітруе і фігуруе колькі хоча, Малы больш не збіраецца яму замінаць. І ўжо вырашыўшы гэта для сябе, ён адчуў, што яно і праўда можа быць весела. Ён згадаў, як аднойчы Карлсан ужо быў прывідам і напалохаў зладзеяў, якія хацелі скрасці маміны грошы на гаспадарку

і іхняе сталовае срэбра. Карлсан таксама гэтага не забыў.

— Памятаеш, як было класна? — сказаў ён. — Дарэчы... дзе мой касцюм прывіда, які ў мяне тады быў?

Малы мусіў прызнацца, што мама яго забрала.

Яна вельмі раззлавалася тым разам за прасціну, якую сапсаваў Карлсан. Але потым яна паставіла латкі на дзіркі, і касцюм прывіда зноў ператварыўся ў прасціну.

Пачуўшы гэта, Карлсан фыркнуў.

— От ужо ўсюды трэба сунуць свае ручанькі! Ніколі ў гэтым доме не бывае, каб нечага проста не чапалі.

Ён сеў на крэсла і надзьмуўся.

— Калі ўсё вось так, то я не гуляю. Заводзьце сабе прывіда самі як хочаце.

Але потым ён падбег да шафы з бялізнай і адчыніў яе.

— На шчасце, тут ёсць яшчэ прасціны.

Карлсан выцягнуў адну з найпрыгажэйшых маміных прасцін, але Малы рвануўся да яго.

— О не, толькі не гэтую! Кінь... тут ёсць старая непатрэбная прасціна, яна сыдзе.

Карлсан паглядзеў незадаволена.

— Старая непатрэбная прасціна! Я думаў, што Прывідульчык з Васастана варты якой-ніякой сімпатычнай святочнай вопраткі. Але хай сабе... што чакаць ад гэтага дома? Давай сюды тую анучу!

І Малы адкапаў і аддаў Карлсану пару падраных прасцін.

— Калі ты іх сшыеш разам, то хопіць на касцюм прывіда, — сказаў ён.

Карлсан стаяў хмурны, трымаючы ў руках прасціны.

— Калі я сшыю іх разам! Ты хацеў сказаць, калі ты сшыеш іх разам. Паляцім да мяне, каб Страхмістрыня не ўварвалася пасярод шыцця.

Наступную гадзіну Малы шыў наўверсе ў Карлсана касцюм прывіда. У школе на ўроках працы ён навучыўся шыўкам наперад, назад і крыжыкам, але сшываць дзве дранныя прасціны, каб атрымаўся касцюм прывіда, яго ніхто не вучыў. Яму давялося прыдумляць самому, як гэта зрабіць. Ён зрабіў слабую спробу папрасіць дапамогі ў Карлсана.

— Ты б мог хаця б завязваць мне вузельчык на нітцы, — сказаў Малы.

Карлсан заматляў галавой.

— Калі б я нешта і ўзяўся завязаць, дык гэта ручанькі тваёй мамы. Так ужо ёй трэба было забраць мой касцюм прывіда! Будзе толькі справядліва, калі

ты пашыеш новы, пра большае я не прашу. Давай пачынай і не ный!

У самога Карлсана, як ён казаў, часу шыць не было зусім: ён мусіў неадкладна намаляваць карціну.

— Такія рэчы трэба рабіць, калі ў цябе натхненне, разумеш? А на мяне акурат толькі што яно сышло. Вось проста зараз плюхнулася з неба.

Малы не ведаў, што гэта за штука такая — натхненне.

Але Карлсан патлумачыў, што гэта нешта накшталт хваробы, якая сустракаецца ва ўсіх малявальнікаў карцін, і тады яны хочуць толькі маляваць, маляваць і маляваць, замест таго каб шыць касцюмы прывідаў.

І Малы залез на варштат, сеў, скрыжаваўшы ногі, як кравец, і шыў, пакуль Карлсан, зашыўшыся ў куток за камінам, маляваў сваю карціну.

Звонку стаяла чорная цемра, але ў Карлсана было светла і ўтульна, газніца ззяла, а ў камінку гарэў агонь.

— Спадзяюся, ты быў старанны і ўмелы на ўроках працы, — сказаў Карлсан. — Бо ўсё ж мне трэба, каб мой святочны касцюм прывіда быў сімпатычны. Карункавая аблямоўка на каўняры або вышываны ўзорчык — тое, што трэба.

Малы не адказаў. Ён толькі шыў, полымя трашчала, а Карлсан маляваў.

— Што ты малюеш? — спытаў Малы.

— Пабачыш, калі будзе гатова, — сказаў Карлсан.

Урэшце Малы зляпаў так-сяк касцюм прывіда, які яго больш-менш задаволіў. Карлсан прымерыў яго і таксама застаўся задаволены, нават вельмі. Ён зрабіў для паказу пару кругоў па пакоі.

Малы ўздрыгнуў. Карлсан падаўся яму вельмі вусцішным і падобным да прывіда. Бедная фрэкен Бок, яна ж так хацела сустрэцца з прывідам — і вось ёй здань, здольная напужаць любога.

— Цяпер Страхмістрыня можа пасылаць па тэледыдзечак, — сказаў Карлсан. — Бо хутка прыляціць Прывідульчык з Васастана — матарызаваны, дзікі і страшэнна небяспечны.

Карлсан абляцеў пакой, задаволена пасмейваючыся. Ён ужо забыўся на сваю карціну. Малы падышоў паглядзець, што намалюваў Карлсан.

«Партрэт маіх зайцаў» — было напісана ў самым нізе каля рамы. Але намалюваў Карлсан толькі маленькага рыжага звярка, які больш за ўсё нагадваў лісіцу.

— Гэта хіба не ліса? — спытаў Малы.

Карлсан прыязмліўся і стаў побач. Ён схіліў галаву набок і паглядзеў на сваю карціну.

— Так, вядома, ліса. Без сумневу, гэта ліса, на-
маляваная найлепшым у свеце малявальнікам ліс.

— Так, але... — сказаў Малы. — «Партрэт маіх
зайцаў» — дзе ж гэтыя зайцы тады?

— Унутры ў лісе, — сказаў Карлсан.

Званок Карлсана

Наступнага ранку Бусэ і Бэтан прачнуліся з нейкімі дзіўнымі чырвонымі кропачкамі на целе. — Шкарлятына, — сказала фрэкен Бок, агледзеўшы іх.

Лекар, па якога яна паслала, сказаў тое самае.

— Шкарлятына! Неадкладна ў эпідэміялагічную лякарню!

Потым ён паказаў на Малога.

— А яго пакуль трэба ізаляваць.

Тады Малы заплакаў. Ён зусім не хацеў, каб яго ізалявалі. Не тое каб ён ведаў, што гэта значыць, але гучала гэта жахліва.

— Абы-што, — сказаў Бусэ, калі доктар сышоў. — Гэта значыць толькі тое, што табе не трэба будзе хадзіць у школу і нельга будзе бачыцца з іншымі дзецьмі. Каб не заразіць нікога, разумееш?

Бэтан ляжала ў ложку са слязьмі ў вачах.

— Бедны Малы, — сказала яна, — як табе будзе самотна! Напэўна, варта нам пазваніць маме, каб прыехала.

Але фрэкен Бок не хацела і чуць пра гэта.

— Ні ў якім разе! Спадарыні Свантэсан патрэбныя мір і спакой. Не забывайце, што яна таксама хворая. Я за ім прыгледжу, не хвалюйцеся!

Яна кінула ў бок Малога, які стаяў, увесь заплаканы, побач з ложкам Бэтан.

Потым ужо не было часу на размовы, бо прыехала хуткая і забрала Бусэ і Бэтан. Малы плакаў: вядома, часам ён злаваўся на брата з сястрой, але ён так іх любіў, і было так сумна, што іх забіраюць у лякарню.

— Шчаслівенька, Малы, — сказаў Бусэ, калі дзедзечкі з хуткай яго забіралі.

— Бывай, любы мой брацік, і не сумуй! Мы хутка вернемся, — сказала Бэтан.

Малы завуў.

— Анягож, хутка! А раптам вы памраце?

Потым фрэкен Бок на яго лаялася... як ён мог сказаць такую дурасць? Нібыта людзі паміраюць ад шкарлятыны!

Пасля Малы пайшоў у свой пакой. Там яго чакаў Бімба. Малы ўзяў яго на рукі.

— Цяпер у мяне толькі ты застаўся, — сказаў Малы і абняў Бімба. — І Карлсан, вядома.

Бімба, відаць, зразумеў, што Малы засмучаны. Ён лізнуў яго ў твар. Здавалася, нібыта ён кажа:

— Так, але я ўсё ж ёсць у цябе. І Карлсан!

Доўга-доўга Малы сядзеў так і адчуваў, як прыемна яму праз тое, што Бімба ёсць. І ўсё адно акурат тады ён вельмі сумаваў па маме. Ён згадаў, што абяцаў напісаць ёй, і вырашыў адразу ж гэта зрабіць.

«Любая мама, — напісаў ён. — Падобна натое што нашай сямі прыходзіць поўны канец Бусэ і Бэтан патхапілі шкаралятыну іх забралі ў бальніцу а мяне ізалявалі. Гэта небалюча але я на пэўна таксама захварэю на шкаралятыну а тата ў Лондані калі ён там яшчэ жывы я праўда нячуў каб ён захварэў але на пэўна ён захварэў тамушта ўсе астатнія захварэлі. Я сумую па табе як ты да рэчы ці велмі ты хворая? Я хацеў расказаць табе нешта пра Карлсана але нябуду бо ты тады толкі будзеш перажываць а табе трэба мір і спакой кажа Страхмістрыня яна не хворая і Карлсан не хворы так сама хаця на пэўна хутка яны захварэюць.

Бывай матуля, спачывай з мірам».

— Болей не буду пісаць, — сказаў Малы Бімба. — Я ж не хачу яе напалохаць.

Потым ён падышоў да акна і пазваніў Карлсану. Рэч у тым, што ўчора ўвечары Карлсан зрабіў нешта вельмі хітрае. Ён правёў званок паміж сваім дамком на даху і пакоем Малога.

— Нельга спадзявацца на выпадак, калі ты прывід, — сказаў Карлсан. — Таму Карлсан правёў найлепшы ў свеце званок, каб ты мог пазваніць і выклікаць прывіда акурат тады, калі Страхмістрыня сядзіць у якім-небудзь спадручным месцы і выглядае ў ночы маленькага жахлівага мяне.

Уласна званком служыў званочак для каровы, які Карлсан прымацаваў у сябе пад вільчаком. Адтуль ён правёў шнурок да акна Малога.

— Калі пацягнеш за шнурок, — сказаў Карлсан, — у мяне на версе зазвініць званок — і р-раз! — Прывідульчык з Васастана прылятае і лякае Страхмістрыню да непрытомнасці. Ці не цудоўна?

Вядома, Малы таксама лічыў, што гэта цудоўна. Не толькі таму, што ён мог выклікаць прывіда. Раней яму даводзілася сядзець ды чакаць, чакаць і чакаць, пакуль Карлсан не зробіць ласку прыляцець. Цяпер ён мог проста пазваніць яму ў званок, калі адчуе, што хоча паразмаўляць з ім.

І акурат цяпер Малы адчуў, што хоча паразмаўляць з Карлсанам. Ён торгаў і шморгаў за шнурок і чуў, як на даху заліваецца званочак. Хутка ён пачуў гудзенне матора, але Карлсан, які заляцеў да яго праз акно, быў непраспаны і вельмі надзьмуты.

— Ты, можа, думаеш, што гэта задумана як будзільнік? — агрызнуўся ён.

— О, прабач, — сказаў Малы. — Ты спаў?

— Трэба было спытаць да таго, як мяне будзіць. Ты, што пастаянна спіш, як суслік, дзе табе ведаць, як жывецца нам, небаракам, якія амаль ніколі не могуць звесці вачэй. А знайшоўшы хвіліну спакою, можна было б спадзявацца, што прынамсі сябры стояць дыханне і будуць ціхія, як мышкі, замест таго каб біць у званы, нібыта на пажар.

— У цябе бяссонніца? — спытаў Малы.

Карлсан хмурна кіўнуў.

— Уяві сабе, так.

Малому было сумна гэта чуць.

— Як шкада... няўжо ты праўда так кепска спіш?

— Горш няма куды, — сказаў Карлсан. — Ну, уначы я, праўда, сплю як бярвяно, і ўранку таксама, але ж пасля абеду я адно ляжу і перакідаюся з боку на бок.

Ён крыху пастаяў моўчкі, нібыта смуткуючы, што ў яго такая бяссонніца, але потым з імпэтам зазіраўся вакол.

— Калі б я атрымаў які падаруначак, то я б, магчыма, так не засмучаўся, што ты мяне пабудзіў.

Малы не хацеў, каб Карлсан засмучаўся, і пачаў шукаць што-небудзь для яго сярод сваіх рэчаў.

— Мой губны гармонік — хочаш яго?

Карлсан выхапіў у яго гармонік.

— О, я заўжды хацеў сабе музычны інструмент, дзякуй вялікі, гэта сьдзе... кантрабаса ж у цябе няма?

Ён прыклаў гармонік да вуснаў і выдзьмуў пару жахлівых гукаў. Потым паглядзеў на Малога зіхоткімі вачыма.

— Ты чуў? У мяне адразу ж атрымалася мелодыя. Называецца «Енкі Прывідульчыка».

Тады Малы сказаў, што такія стогны вельмі дарэчы ў доме, дзе ўсе хворыя, і расказаў Карлсану пра шкарлятыну.

— Бедныя Бусэ і Бэтан, іх так шкада! — сказаў Малы.

Але Карлсан сказаў, што шкарлятына — з'ява банальная, няма за што і пераймацца. Да таго ж добра, што Бусэ і Бэтан пабудуць у эпідэмцы, пакуль тут будзе разгульваць прывід.

Толькі ён гэта сказаў, як Малы схамянуўся ў спалоху. Ён пачуў крокі фрэкен Бок за дзвярыма і зразумеў, што яна ў любы момант можа зайсці ў ягоны пакой. Карлсан таксама зразумеў, што трэба спяшацца.

Ён плюхнуўся на падлогу, спрытна запоўз пад ложкак Малога і скруціўся там у клубочак.

Малы хуценька сеў на ложкак і расправіў свой купальны халат на каленках, каб ён звісаў, як мага больш прыкрываючы Карлсана.

У гэтае імгненне дзверы адчыніліся і ў пакой зайшла фрэкен Бок са шчоткай для падлогі і шуфлікам у руцэ.

— Я тут буду прыбірацца, — сказала яна. — Выйдзі пакуль у кухню!

Малы так разнерваваўся, што спатнеў.

— Не, не хачу, — сказаў ён. — Я буду сядзець тут у ізаляцыі.

Фрэкен Бок сярдзіта паглядзела на яго.

— Ты ведаеш, што робіцца пад тваім ложкам? — спытала яна.

Малы зачырванеўся — няўжо яна ўбачыла Карлсана?

— Там... там нічога няма, — запінаючыся, вымавіў ён.

— Яшчэ як ёсць! — сказала фрэкен Бок. — Там цэлыя камякі пылу, і я збіраюся іх адтуль вымесці. Пасунься!

Малы забыўся на сябе ад страху.

— Не, я буду сядзець тут у ізаляцыі! — закрычаў ён.

Тады фрэкен Бок пачала з бурчаннем месці падлогу ў іншым канцы пакоя.

— Ну і сядзі сабе колам, пакуль я не прыбяруся ў гэтым баку! Але потым давай ужо ізалюйся ў якім-небудзь іншым кутку, упарты дзіцёнак!

Малы кусаў пазногці і разважаў: о, што цяпер будзе?.. Але раптам ён схамянуўся і захіхікаў. Гэта Карлсан паказытаў яго пад каленкамі — а Малы дужа баяўся козыту.

Фрэкен Бок зыркнула на яго.

— Смяешся? Ну-ну! І гэта пакуль маці, брат і сястра ляжаць хворыя, пакутуюць! Хутка слёзы ў цябе абсохлі, я гляджу.

Малы зноў адчуў, як Карлсан казыча яго пад каленкамі, і цяпер ён так пырснуў смехам, што ледзьве не зваліўся з ложка.

— Ці можна даведацца, што цябе так развесяліла? — іранічна спытала фрэкен Бок.

— Хі-хі, — сказаў Малы, — я ўспомніў смешную гісторыю...

Ён паспрабаваў хуценька ўспомніць якую-небудзь гісторыю.

— Памятаеце пра быка, як ён гнаўся за канём, а той так спужаўся, што залез на дрэва? Чулі пра такое, фрэкен Бок?

Бусэ любіў расказваць гэтую гісторыю, але Малы ніколі з яе не смяяўся, бо яму было шкада каня, якому давлялося лезці на дрэва.

Фрэкен Бок таксама не засмяялася.

— Не трэба мне гэтых бязглуздых гісторый. Ты выдатна ведаеш, што коні не ўмеюць лазіць па дрэвах.

— Вядома, не ўмеюць, — сказаў Малы, зусім як звычайна казаў Бусэ. — Але ж за ім гнаўся раз'юшаны бык, дык якога чорта яму заставалася рабіць?

Бусэ даводзіў, што казаць слова «чорт» можна і нават трэба, калі расказваеш гісторыю, у якой ёсць слова «чорт». Але фрэкен Бок так не думала. Яна з агідай паглядзела на Малога.

— І ты сядзіш тут, рагочаш ды лаешся, пакуль твае маці, сястра і брат хварэюць і пакутуюць? Мушу сказаць, я здзіўленая...

Якраз тут яе перапынілі. З-пад ложка раптам пачуліся «Енкі Прывідульчыка» — усяго парачка кароткіх гукаў, але іх хапіла, каб фрэкен Бок здрыганулася.

— Гэта яшчэ што такое?

— Не ведаю, — сказаў Малы.

Але фрэкен Бок — яна ведала!

— Гэта гукі з іншасвету — гэта ўжо дакладна як ніколі!

— З іншасвету... гэта як? — спытаў Малы.

— Са свету прывідаў, — сказала фрэкен Бок. — У гэтым пакоі толькі ты і я, і ніхто з нас не здольны выдаць такіх гукаў. Гэта быў не чалавечы гук, а прывідны. Ты хіба не чуў? Зусім як голас мяцежнага духа!

Яна паглядзела на Малога вырачанымі вачыма.

— Святыя ўгоднікі, я проста мушу напісаць ім на тэлебачанне.

Яна адставіла ўбок шчотку і шуфлік і села за стол Малога. Паклала перад сабой паперу, узяла ручку. Доўга-доўга заўзята пісала. Потым прачытала ўсё Малому.

— Вось паслухай, зараз ты пачуеш!

«Шведскаму радыё і тэлебачанню

Мая сястра Фрыда Бок была ў адной з вашых перадач пра духаў і прывідаў. Як на мяне, перадача была так сабе, а Фрыда хай лічыць як хоча. Перадачу вам варта палепшыць, і зрабіць гэта магчыма. Бо нядаўна я сама трапіла ў сапраўдны дом з прывідамі, і вось вам спіс дзіўных рэчаў, з якімі я сутыкнулася.

1. Дзіўныя гукі мыкання за акном, прычым гэта была не карова, бо мы жывём на чацвёртым паверсе, — гэта было як бы проста мыканне.

2. Розныя рэчы містычным чынам знікаюць, напрыклад, булачкі і хлопчыкі, што сядзяць пад замком.

3. Дзверы замыкаюцца самі звонку, пакуль я знаходжуся ўнутры, — патлумачце мне гэта, калі зможаце!

4. Вусцішны прывідны надпіс на кухоннай сцяне.

5. Раптоўная жалобная музыка падчас прыбірання. Ад яе хочацца проста заплакаць.

Прыезджайце без прамаруды, бо з гэтага атрымаецца перадача, пра якую будуць гаварыць.

З павагай,

Хільдур Бок

P.S. І як вам прыйшла ідэя паклікаць на тэлебачанне менавіта Фрыду?»

Потым разгарачаная фрэкен Бок пабегла адпраўляць ліст. Малы зазірнуў да Карлсана. Той ляжаў пад ложкам і пабліскваў вачыма, і цяпер выпаўз адтуль бадзёры і вясёлы.

— Хой! — крыкнуў ён. — Толькі пачакай — увечары, як спусціцца цемра, — вось тады ў Страхмістрыні сапраўды з’явіцца пра што напісаць на тэлебачанне!

Малы зноў захіхікаў і лагодна паглядзеў на Карлсана.

— Класна быць у ізаляцыі, калі ізаляваны разам з табой, — сказаў Малы.

На кароткае імгненне ён згадаў Крыстэра і Гунілу, з якімі звычайна гуляў. Па шчырасці, яму варта было сумаваць, што ён нейкі час не пабачыцца з імі.

«Але што з таго — з Карлсанам гуляць веселей», — падумаў Малы.

Хаця акурат цяпер у Карлсана не было часу на гульні. Ён сказаў, што яму трэба дадому — пачыніць глушыльнік.

— Нельга, каб Прывідульчык з Васастана прыгрукатаў, нібы лятучая бочка, разумееш? Не, ён мусіць прыляцець ціхі, прывідны і вусцішны, каб на Страхмістрыні шчэць стала дыбарам.

Потым Карлсан і Малы распрацавалі асаблівую сістэму знакаў для свайго званка.

— Калі ты пазвоніш адзін раз, — сказаў Карлсан, — гэта значыць «Прылятай зараз жа», калі два — гэта значыць «Не прылятай ні ў якім разе», а калі тры — то гэта значыць «Як здорава, што

на свеце ёсць нехта такі прыгожы, спрэс разумны, узорна тоўсты, мужны і добры ва ўсіх сэнсах, як ты, мілы Карлсан».

— Навошта мне пра гэта званіць? — спытаў Малы.

— Ну, таму што сябрам трэба казаць добрае і прыемнае прыблізна кожныя пяць хвілін, а так часта лятаць сюды, сам разумееш, я не магу.

Малы задумліва паглядзеў на Карлсана.

— Я ж твой сябра, так? Але нешта не бачу, каб ты мне штосьці такое казаў.

Тады Карлсан засмяўся.

— Ну, гэта ж зусім іншае. Ты ж усяго толькі маленькі дурненькі хлопчык!

Малы кіўнуў. Ён ведаў, што Карлсан кажа праўду.

— Але я, прынамсі, табе падабаюся?

— Так, не без гэтага, — запэўніў Карлсан. — Сам не ведаю чаму, але я часта пра гэта разважаю, калі ляжу без сну пасля абеду.

Ён паляпаў Малога па шчацэ.

— Вядома, ты мне падабаешся, і гэтаму мусіць быць нейкая прычына... магчыма, таму што ты такі непадобны да мяне, беднае дзіця!

Ён вылецеў у акно і памахаў на развітанне.

— А калі ты зазвоніш як на пажар, — сказаў ён, — то гэта значыць, што або пачаўся пажар, або

«Я зноў цябе пабудзіў, мілы Карлсан, вазьмі з сабой вялікую торбу, прылятай і забірай за гэта ўсе мае цацкі — яны твае!»

І Карлсан зляцеў.

А Бімба кінуўся на падлогу перад Малым і заматляў-забіў хвостом па дыване. Так ён паказваў, што вельмі рады камусьці і што хоча, каб пра яго паклапаціліся. Малы лёг на падлогу побач з ім. Бімба ўскочыў і забрахаў ад радасці. Потым ён запоўз Малому ў абдымкі і заплюшчыў вочы.

— Ага, падабаецца, што я не ў школе, а ў ізаляцыі? — сказаў Малы. — Ты, Бімба, напэўна, лічыш мяне найлепшым у свеце.

Прывідульчык з Васастана

У Малога быў доўгі самотны дзень, ён з нецярплі-
васцю чакаў вечара. Гэта яму нагадвала Каля-
ды. Ён пагуляў з Бімба, перагледзеў свае маркі,
крыху парабіў арыфметыку, каб не адстаць ад класа.
А калі яму падалося, што Крыстэр ужо мусіць быць
дома, патэлефанаваў яму і расказаў пра шкарлятыну.

— Я не магу хадзіць на заняткі, бо я ізаляваны,
разумееш?

Яму здавалася, гэта гучыць выкшталцона, і Кры-
стэру, відаць, таксама так падалося, бо ён зусім за-
маўчаў.

— Можаш і Гуніле гэта перадаць, — сказаў Малы.

— Табе там не нудна? — спытаў Крыстэр, калі да
яго вярнулася мова.

— Ды не, — сказаў Малы. — У мяне ж ёсць...

Потым ён замаўчаў. Ён збіраўся сказаць «Карл-
сан», але ж тата забараніў. Вядома, вясной Крыстэр

і Гуніла бачылі Карлсана некалькі разоў, але гэта было да таго, як тата сказаў, што нельга пра яго казаць ніводнаму чалавеку. А за гэты час Крыстэр і Гуніла хутчэй за ўсё забыліся на Карлсана, і гэта добра, лічыў Малы.

«Таму што цяпер ён зрабіўся маім уласным таемным Карлсанам», — падумаў ён.

І паспешліва развітаўся з Крыстэрам.

— Шчасліва, больш не магу размаўляць.

Вячэраць аднаму з фрэкен Бок было нявесела, але яна прыгатавала сапраўды смачныя катлеты. Малы еў шмат. На салодкае ён атрымаў яблычны пірог з ванільным соусам. Тады ён падумаў, што фрэкен Бок, мабыць, усё ж не зусім безнадзейная.

«Найлепшае ў Страхмістрыні — гэта яблычны пірог, — падумаў Малы. — А найлепшае ў яблычным пірагу — ванільны соус, а найлепшае ў ванільным соусе — тое, што ем яго я».

І ўсё адно вячэра была зусім не вясёлай, калі столькі крэслаў за сталом стаялі пустыя. Малы сумаваў па маме, тату, Бусэ і Бэтан — па ўсіх па чарзе. Не, сапраўды, нічога вясёлага тут не было, ды яшчэ фрэкен Бок увесь час балбатала пра Фрыду — Малы ўжо страшэнна стаміўся пра яе слухаць.

Але вось настаў вечар. Была восень, і цемра спускалася рана. Малы стаяў каля свайго акна, бледны

ад прадчуванняў, і глядзеў, як над дахамі гараць зоркі. Ён чакаў. Гэта было нават горш за Каляды. Там ты чакаеш толькі каляднага гнома — а хіба можна яго параўнаць з Прывідульчыкам з Васастана? Нельга! Малы пачаў нервова кусаць пазногці. Ён ведаў, што і Карлсан чакае недзе наверху. Фрэкен Бок сядзела на кухні, паставіўшы ногі ў балею з вадой. Яна штодня рабіла ванну для ног. Але потым яна мусіла зайсці да Малога сказаць дабранач — яна паабяцала. Тады і трэба зазваніць у званок. А потым... святыя ўгоднікі, як кажа фрэкен Бок... святыя ўгоднікі, як гэта захапляльна!

І яна прыйшла. Фрэкен Бок пераступіла парог вялікімі, толькі што памытымі босымі нагамі, і Малы сцэпануўся, як маленькая рыбка, — так ён спалохаўся, хоць і чакаў яе, і ведаў, што яна прыйдзе.

Фрэкен Бок незадаволена паглядзела на Малога.

— Чаго ты стаіш у адной піжаме каля адкрытага акна? Ідзі ў ложак!

— Я... я гляджу на зоркі, — запінаючыся, сказаў Малы. — А вы не хочаце таксама паглядзець, фрэкен Бок?

Гэта ён так схітраваў, каб яна падышла да акна. У той самы час ён незаўважна прасунуў руку пад фіранку, дзе быў шнурок, і моцна таргануў за яго.

Ён пачуў, як дзынкнула на даху. Фрэкен Бок таксама пачула.

— Я чую звон у небе, — сказала яна. — Як дзіўна!

— Сапраўды, дзіўна, — сказаў Малы.

І ён стаіў дыханне. Бо з даху ў плаўным палёце рушыў белы і досыць круглявы маленькі прывід. Ён з'явіўся з музыкай. Яна гучала вельмі ціха і вельмі журботна, але сумнявацца не выпадала: у вечаровым восеньскім небе чуліся «Енкі Прывідульчыка».

— Там... о, глядзі, там... о, святыя ўгоднікі! — сказала фрэкен Бок.

Яна спалатнела і мусіла сесці на крэсла ад спалоху. І гэта яна — тая, якая казалася, што не баіцца прывідаў!

Малы паспрабаваў супакоіць яе.

— Так, я цяпер таксама пачынаю думаць, што ў нас тут прывіды, — сказаў ён. — Толькі гэты прывід такі маленькі, што наўрад ці ён нейкі небяспечны.

Фрэкен Бок яго не слухала. Яна ўзрушана пазірала з акна, туды, дзе прывід распачаў паказ свайго неверагоднага майстэрства палёту.

— Прыбярыце яго! Прыбярыце яго! — задыхаючыся, прасіла яна.

Але Прывідульчыка з Васастана нельга было прыбраць. Ён лунаў туды і назад, уздымаўся і спускаўся і час ад часу перакульваўся ў паветры. Нават падчас гэтых кульбітаў журботная музыка не сціхала.

Малому гэтая карціна падалася прыгожай і поўнай пачуццяў: маленькі белы прывід, цёмнае зорнае неба і жаласлівая музыка. Але фрэкен Бок так не лічыла.

Яна ўхапілася за Малога.

— Бяжым схаваемся ў спальні!

Кватэра сям’і Свантэсанаў мела пяць пакояў, кухню, вітальню і ванны пакой. У Бусэ, Бэтан і Малога былі свае ўласныя пакоі, а ў мамы і таты — спальня, а яшчэ ў іх была вялікая гасцёўня. Цяпер, калі мамы з татам не было, фрэкен Бок жыла ў спальні. Яе вокны выходзілі ў двор, а акно Малога — на вуліцу.

— Хадзем, — задыхалася фрэкен Бок, — хадзем схаваемся ў спальні!

Малы ўпарціўся. Ну праўда, не збягаць жа ім ад прывіда, калі ён толькі прыляцеў! Але фрэкен Бок была нязломная.

— Хутчэй, пакуль я не абамлела!

Малы дазволіў зацягнуць сябе ў спальню. Там акно таксама было расчыненае, але фрэкен Бок кінулася да яго і з грукатам зачыніла. Яна апусціла жалюзі і шчыльна-шчыльна зашморгнула гардзіны. Потым з усёй стараннасцю пачала згравашчваць

мэблю каля дзвярэй. Было бачна, што яна ніякім коштам больш не хацела бачыць ніякіх прывідаў. Малы не мог даўмецца, што здарылася: раней яна так захаплялася прывідамі. Ён сеў на татаў ложак і, гледзячы, як яна мітусіцца, пахітаў галавой.

— Фрыда б не ўпала ў такі адчай, — сказаў ён.

Але акурат цяпер фрэкен Бок не хацела і чуць пра Фрыду. Яна працягвала грувасціць мэблю: камоду, стол, усе крэслы і кніжную палічку. Перад дзвярыма выраслі дыхтоўныя барыкады.

— Ну вось і добра, — задаволена сказала фрэкен Бок. — Думаю, цяпер нам можна і супакоіцца.

Тады з-пад татавага ложка пачуўся прыглушаны голас, які вымавіў яшчэ больш задаволена:

— Ну вось і добра! Думаю, цяпер нам можна і супакоіцца! Цяпер мы замкнёныя на ўсю ноч!

І адтуль шумна вылецеў Прывідульчык.

— Дапамажыце! — закрычала фрэкен Бок. — Дапамажыце!

— Дапамагчы што? — спытаў прывід. — Мэблю пацягаць? Хіба я грузчык які?

Прывід зарагатаў сам са свайго жарту і смяўся доўга і ўпарта. Чаго не скажаш пра фрэкен Бок. Яна кінулася да дзвярэй і ўзялася раскідваць мэблю ўбакі, ажно крэслы заляталі па пакоі. Хутка яна разабрала барыкады і з гучным крыкам рынулася ў вітальню.

Прывід — следам. Малы — таксама. Апошнім з дзікім брэхам выскачыў Бімба. Ён панюхаў прывіда і вырашыў, што гэта ўсё — вясёлая гульня. Прывіду, па ўсім відаць, таксама так здавалася.

— Хой, хой! — крычаў ён і лапатаў каля вушэй фрэкен Бок. Але час ад часу ён даваў ёй крыху ўцячы, каб было весялей. Яны насіліся па ўсёй кватэры: фрэкен Бок наперадзе, Малы следам: у кухню і з кухні, у гасцёўню і з гасцёўні, у пакой Малога і з пакоя Малога — і так па коле, па коле!

Фрэкен Бок увесь час крычала і лямантавала, і нарэшце прывіду давялося яе супакойваць.

— Ну-ну-ну, не трэба так выць! Нам жа разам так весела!

Але гэта не дапамагло. Фрэкен Бок не перастала выць і зноў кінулася ў кухню. Там на падлозе стаяла непрыбраная балея з вадой, у якой яна мыла ногі. Прывід дыхаў фрэкен Бок у патыліцу.

— Хой, хой! — гукнуў ён ёй проста ў вуха, так што фрэкен Бок спатыкнулася аб балею і з грукатам павалілася праз яе. Тады яна завыла, нібы супраць-туманная сірэна, а прывід сказаў:

— Ч-ш-ш-ш! Ты і мяне, і суседзяў распужаеш. Хутка прыедзе ўчастковы, калі ты гэтак будзеш працягваць.

Вада заліла ўсю падлогу, і пасярод яе ляжала фрэкен Бок. Але яна надзіва хутка ўсхапілася і панеслася

з кухні — толькі мокры падол спадніцы ляпаў па нагах.

Прывід не мог стрымацца, каб не пагоцаць трохі ў балеі, дзе яшчэ заставалася крыху вады.

— А добра пырскае на сцены гэтая штука! — сказаў прывід Малому. — І чаго яна так усчалася? Усе ж любяць спатыкнуцца аб балею з вадой!

Прывід гоцнуў у балеі апошні раз, а потым ізноў пагнаўся за фрэкен Бок. Яе не было відаць. Але

сляды ейных мокрых ног на паркеце вітальні былі бачныя.

— Тут рысіла Страхмістрыня, — сказаў прывід. — Свежы след. Куды ён вядзе — хутка пабачым. Адгадай, хто найлепшы ў свеце выведнік!

Сляды прывялі да ваннага пакоя. Фрэкен Бок зачынілася там, і здалёк чуўся яе пераможны смех.

Прывідульчык пагрукаў у дзверы.

— Адчыняй, кажу!

З ваннага пакоя зноў пачуўся самаўпэўнены смех.

— Адчыняй... а то я не гуляю! — крыкнуў прывід.

Фрэкен Бок замаўчала, але дзвярэй не адчыніла. Тады прывід звярнуўся да Малога, які стаяў побач і аддыхаўся пасля гэтага марш-кідка.

— Скажы ты ёй! Яна ўсю забаву псуе!

Малы асцярожна пагрукаў у дзверы.

— Гэта толькі я, — сказаў ён. — Фрэкен Бок, вы як доўга збіраецеся сядзець у ванным пакоі?

— Усю ноч, можаш быць пэўны, — сказала фрэкен Бок. — Пасцялю сабе тут у ванне ручнікоў.

Тады прывід перайшоў на павышаны тон.

— Ды калі ласка! Давай, сапсуй нам усё, абы нічога нам не пакінуць, каб пазабавіцца! Але адгадай, хто тады паляціць прывіднічаць для Фрыды?

За дзвярыма ваннага пакоя доўгі час вісела маўчанне. Фрэкен Бок, відаць, раздумвала над тым жахлівым, што пачула. Але ўрэшце яна сказала тоненькім, жаласлівым, умоўным галаском:

— Не, ты ж гэтага не зробіш, га? Мне... мне гэта зусім не даспадобы!

— Тады выходзь, — сказаў прывід. — Іначай палячу проста на Фрэйгатан. А потым, будзь пэўная, ты зноў пабачыш Фрыду ў тэлескрыні.

Было чуваць, як фрэкен Бок некалькі разоў уздыхнула. Урэшце яна ўсклікнула:

— Малы, а прыкладзі вуха да замочнай адтуліны, я нешта шапну.

Малы зрабіў, як яна прасіла. Ён прыклаў вуха да адтуліны, і фрэкен Бок прашаптала яму:

— Разумееш, я думала, што не баюся прывідаў, а аказваецца, баюся. А ты вось смелы, дык, можа,

папросіш гэтае жахлівае стварэнне знікнуць і прыляцець неяк іншым разам, калі я крыху паабвыкнуся? Толькі хай пакуль не ляціць да Фрыды, хай гэта паабяцае!

— Паглядзім, што я магу зрабіць, — сказаў Малы. Ён павярнуўся, каб пагаварыць з прывідам. Але ніякага прывіда больш не было.

— Яго няма! — крыкнуў Малы. — Напэўна, ён зляцеў дадому! Давайце, выходзьце!

Але фрэкен Бок не наважылася выйсці, пакуль Малы не праверыў усю кватэру і не ўпэўніўся, што ніякага прывіда больш няма.

Потым фрэкен Бок доўга сядзела ў пакоі Малога, дрыжучы ўсім целам. Але паціху-патроху яна ачуняла, прычым як след.

— Ой, жахліва было гэта ўсё, — сказала яна. — Але ты ўяві, ты проста ўяві, якая гэта будзе перадача! З Фрыдай і блізка нічога такога не здаралася.

Яна сядзела там і цешылася, як дзіця. Толькі час ад часу ўздрыгвала, калі згадвала, як толькі што ўцякала ад прывіда.

— Шчыра кажучы, з мяне прывідаў даволі, — сказала яна. — Хоць бы ўжо болей не бачыць гэтую брыдоту!

Толькі яна гэта сказала, як з шафы Малога пачулася прыглушанае мыканне — большага і не трэба было, каб фрэкен Бок ізноў закрычала.

— Ты чуў? Клянуся, цяпер у нас прывід у шафе!
О, я, пэўна, зараз памру.

Малому было яе шкада, але ён не ведаў, што сказаць, каб суцешыць яе.

— О не, — сказаў ён урэшце. — Гэта дакладна ніякі не прывід... гэта, можа быць, проста маленькая цялушка... так, будзем спадзявацца, што гэта проста цялушка.

Але тут з шафы пачуўся голас:

— Цялушка! Уявіце сабе, што гэта ніякая не яна!

Дзверы шафы адчыніліся, і адтуль з'явіўся Прывідульчык з Васастана ў сваім белым касцюме, які пашыў Малы. Ён узняўся з глухімі прывіднымі стогнамі ў паветра і пачаў наразаць вакол люстры маленькія колы.

— Хой, хой, самы небяспечны ў свеце прывід, а ніякая не цялушка!

Фрэкен Бок закрычала. Прывід наразаў і наразаў колы — усё хутчэй і хутчэй, фрэкен Бок галасіла гучней і гучней, а прывід рабіўся ўсё больш і больш дзікім.

Але тут нешта здарылася. Прывід ляцеў занадта блізка ад люстры, і раптам яго касцюм зачэпіўся за штырок, што тырчаў з яе.

Хр-рась! — разадралася старая тонкая прасціна, касцюм споўз і павіс на штырку, а вакол люстры

цяпер ляцеў Карлсан у сваіх звычайных сініх штанах, клятчастай кашулі і чырвоных паласатых шкарпэтках. Ён быў такі заняты, што сам не заўважыў, што здарылася. Ён толькі лятаў і лятаў, уздыхаючы і стогнучы на самы што ні ёсць прывідны манер. Але на чацвёртым коле раптам заўважыў тое, што звісала з люстры і пагойдвалася ад павеву, калі ён пралятаў побач.

— Што гэта за хусціну вы павесілі на люстру? — сказаў ён. — Гэта нейкая такая пастка для мух?

Малы толькі застагнаў.

— Не, Карлсан, ніякая гэта не пастка.

Тады Карлсан паглядзеў на сваю круглявую фігуру і ўбачыў усё няшчасце, убачыў свае сінія штаны, убачыў, што ён больш не Прывідульчык з Васастана, а проста Карлсан.

Ён прыямліўся перад Малым з ціхім збянтэжаным плюхам.

— Ну што ж, — сказаў ён. — Нават з найлепшымі здараюцца няшчасці, прыклад чаго мы пабачылі зараз... ну што ж, урэшце, гэта з'ява банальная!

Фрэкен Бок сядзела з белым тварам, вырачыўшыся на яго.

Яна хапала ротам паветра, нібы рыба, выкінутая на бераг. Але ўрэшце здолела выціснуць з сябе пару слоў.

— Хто... хто... святыя ўгоднікі, хто гэта такі?

І Малы сказаў, праглынуўшы камяк у горле:

— Гэта Карлсан, які жыве на даху.

— І хто, — задышліва спытала фрэкен Бок, — хто такі гэты Карлсан, які жыве на даху?

Карлсан пакланіўся.

— Прыгожы, спрэс разумны і ўзорна тоўсты мужчына ў сваім найлепшым веку — і ўсё гэта я, уяві!

Карлсан не прыбiг, а проста Карлсан

Гэты вечар Малому запомніўся на ўсё жыццё. Фрэкен Бок сядзела на крэсле і плакала, Карлсан стаяў крыху воддаль і выглядаў амаль прысаромленым. Ніхто нічога не казаў, усё было абы-як.

«Вось так з'яўляюцца новыя зморшчыны», — падумаў Малы, бо мама часам так казала. Напрыклад, калі Бусэ прыйшоў дадому з трыма кепскімі адзнакамі адразу, або калі Бэтан бурчала, каб ёй купілі кароткі авечы палітончык, акурат калі тата мусіў заплаціць за тэлевізар, або калі Малы кідаўся камянямі ў школьным двары і разбіў шыбу. Тады мама ўздыхала і казала: «Вось так з'яўляюцца новыя зморшчыны!»

Акурат гэта Малы адчуваў вось цяпер. Ух, як усё атрымалася непрыемна! Фрэкен Бок надрыўна

рыдала. І чаму? Толькі таму, што Карлсан аказаўся ніякім не привідам.

— Бывай, мая перадача, — сказала яна і злосна зыркнула на Карлсана. — А я ўжо схадзіла сказала Фрыдзе...

Яна схавала твар у далонях і заплакала, так што ніхто не пачуў, што ж такое яна сказала Фрыдзе.

— Але я прыгожы, спрэс разумны і ўзорна тоўсты мужчына ў сваім найлепшым веку, — паспрабаваў яе суцешыць Карлсан. — Я мог бы прыйсці пабыць у той скрыні... можа, з якой-небудзь лусарачкай, напрыклад!

Фрэкен Бок адняла рукі ад вачэй, паглядзела на Карлсана і фыркнула.

— Прыгожы, спрэс разумны і ўзорна тоўсты — знайшоў чым выхваляцца, такіх на тэлебачанні хоць гаць гаці.

Яна сярдзіта і недаверліва паглядзела на Карлсана: гэты таўстунчык, гэта ж, відаць, нейкі хлопчык, хаця выглядае на дзядзечку? Яна спытала Малога:

— А што ён увогуле за тыпус?

Малы адказаў шчыра:

— Ён мой сябар, мы гуляем разам.

— Я так і думала, — сказала фрэкен Бок.

Потым яна зноў заплакала. Малы быў здзіўлены. Мама з татам толькі і ўяўлялі сабе, што варта камусьці пабачыць Карлсана, як пачнецца страшная мітусня і ўсе стануць ламіцца да іх, каб паказаць Карлсана па тэлебачанні. Але адзіная, хто сапраўды пабачыла яго, сядзела і плакала, і лічыла Карлсана нічога не вартым, бо ён ніякі не прывід. Тое, што ў яго быў прапелер і ён умеў лятаць, яе нікольні не ўражвала.

Карлсан акурат узняўся ў паветра, каб зняць з люстры свой касцюм, але фрэкен Бок толькі яшчэ больш сярдзіта на яго паглядзела і сказала:

— Прапелеры, прычындалы — чаго толькі няма ў дзяцей гэтым часам! Хутка, відаць, і на Месяц пачнуць лятаць, яшчэ не пачаўшы хадзіць у школу!

Яна злавалася больш і больш, бо ўжо скеміла, хто сцягнуў ейныя булачкі, хто мыкаў за акном і хто напісаў таямнічае папярэджанне на сцяне ў кухні. Гэта ж даўмецца даваць дзецям апараты, каб яны маглі лятаць дзе ўзбрыдзе і дражніць старых людзей такім манерам!

Усе гісторыі пра прывіда, што яна даслала на Шведскае тэлебачанне, выявіліся ўсяго толькі хлапечымі дражнілкамі, і яна больш не магла трываць перад сабой гэтага маленькага таўсматага нягодніка.

— Ану дахаты, як цябе там...

— Карлсан, — сказаў Карлсан.

— Гэта я ведаю, — злосна сказала фрэкен Бок. — Але ж акрамя прозвішча ў цябе павінна быць і імя, так?

— Карлсан — маё імя і Карлсан — маё прозвішча, — сказаў Карлсан.

— Не выводзь мяне, я і так злая, — сказала фрэкен Бок. — Імя — гэта тое, як цябе называюць,

ці ты гэтага не ведаеш? Як цябе называе тата, калі цябе кліча?

— Вісус, — задаволена сказаў Карлсан.

Фрэкен Бок ухвальна кіўнула.

— Праўду твой тата кажа!

І Карлсан з ёй пагадзіўся.

— Так-так, калі я быў маленькі, дык быў сапраўдным вісусам! Хаця было гэта вельмі даўно, а цяпер я ўжо самы лагодны ў свеце.

Але фрэкен Бок ужо не слухала яго. Яна сядзела моўчкі, занурыўшыся ў думкі, і, відаць, пачала крыху супакойвацца.

— Ну што ж, — урэшце сказала яна, — прынамсі, я ведаю аднаго чалавека, якога ўсё гэта ўсцешыць!

— І хто гэта? — спытаў Малы.

— Фрыда, — хмурна сказала фрэкен Бок. Потым яна ўздыхнула і сышла на кухню выціраць вадку з падлогі ды прыбіраць балею.

Карлсан і Малы былі радыя застацца адны.

— Любіць народ усчынаць спрэчкі на пустым месцы, — сказаў Карлсан і паціснуў плячыма. — Я ж ёй нічога такога не зрабіў!

— Так, — пагадзіўся Малы. — Хіба, можа, крыху панадзеляў ёй. Але цяпер нам трэба быць вельмі паслухмянымі.

Карлсан таксама так лічыў.

— Вядома, будзем паслухмянымі! Я заўсёды самы паслухмяны ў свеце. Але і пазабавіцца мне неяк трэба, бо іначай я не гуляю.

Малы пачаў разважаць, што б такога вясёлага прыдумаць для Карлсана. Але гэта не спатрэбілася, бо Карлсан ужо прыдумаў сам. Ён кінуўся ў шафу Малога.

— Пачакай, я тут бачыў адну забаўную штуку, калі быў прывідам.

Ён выйшаў адтуль з маленькай пасткай на мышэй у руцэ. Малы знайшоў яе ў бабулі на вёсцы і забраў з сабой дадому ў горад.

— Бо я вельмі-вельмі хачу злавіць мышку і прыручыць яе, каб яна была маёй, — патлумачыў Малы маме. Але мама сказала, што ў гарадскіх кватэрах — прынамсі, у іхняй — мышэй, на шчасце, няма. Малы сказаў пра гэта Карлсану, але той заявіў:

— Можа з'явіцца мышка, пра якую ніхто не ведае. Маленькая нечаканая мышка, якая забрыдзе сюды, каб толькі парадаваць тваю маму.

Ён патлумачыў Малому, як было б добра, калі б ім удалося злавіць гэтую нечаканую мышку, бо тады Карлсан мог бы забраць яе ў свой дамок на даху, а калі ў яе з'явіцца дзеткі, можна было б стварыць мышыную ферму.

— І тады я дам абвестку ў газету, — сказаў Карлсан. — Калі вам патрэбныя мышы, адразу тэлефануйце на мышыную ферму Карлсана!

— Так, і тады мышы змогуць нарэшце з'явіцца і ў гарадскіх кватэрах! — задаволена сказаў Малы. Ён паказаў Карлсану, як паставіць пастку.

— Але ў ёй, вядома, мусіць быць кавалачак сыру або шкурка ад скваркі, інакш мышка не прыйдзе.

Карлсан засунуў руку ў кішэню штаноў і выцягнуў маленькі кавалачак скваркі.

— Значыць, я добра зрабіў, што прыхаваў яго з абеду, хаця спачатку думаў выкінуць яго ў смеццэправод.

Ён паклаў скварку ў пастку і паставіў тую пад ложак Малога.

— Вось так! Цяпер хай мышка прыходзіць, як толькі ёй заманецца.

Яны амаль забыліся на фрэкен Бок. Але тут пачулі бразгат на кухні.

— Гучыць так, нібыта яна нешта гатуе, — сказаў Карлсан. — Грыміць патэльнямі.

І сапраўды. Хутка з кухні даляцеў слабы, але вельмі смачны водар катлет.

— Яна грэе катлеты, што засталіся з вячэры, — сказаў Малы. — Ой, які голад ува мне прачнуўся!

Карлсан кінуўся да дзвярэй.

— Бегма на кухню! — крыкнуў ён.

Малы падумаў, што Карлсан вельмі смелы, калі адважыўся пабегчы туды, але і сам вырашыў не адставаць і асцярожна падаўся следам.

Карлсан быў ужо ў кухні.

— Хой, хой, па-мойму, мы паспелі акурат на фуршэт!

Фрэкен Бок стаяла ля пліты і падкідвала катлеткі на патэльні, але цяпер паставіла яе і рушыла на Карлсана. Выгляд у яе быў сярдзіты і небяспечны.

— Знікні! — крыкнула яна. — Прэч адсюль, прэч!

Тады Карлсан апусціў куточкі вуснаў і надзьмуўся.

— Я так не гуляю, калі ты такая злюка. Мне ж таксама трэба пачаставацца парачкай катлетак. Хіба ты не разумееш, як можна згаладнець, носячыся прывідам цэлы вечар!

Ён падскочыў да пліты і схапіў з патэльні катлету. Але дарэмна ён гэта зрабіў. Фрэкен Бок з рыкам кінулася на яго. Яна схапіла яго за шкірку і выкінула з чорнага ходу.

— Знікні! — крыкнула яна. — Ідзі дадому і больш свайго носа сюды не тачы!

Малы закіпеў ад злосці і расчаравання — як можна было так абысціся з яго любым Карлсанам?

— Фу, якая вы злая, фрэкен Бок, — сказаў ён, і да горла яго падступіў плач. — Карлсан — мой сябра, мы разам гуляем, і, вядома, яму можна тут быць.

Болей ён сказаць не паспеў, бо тут дзверы ў кухню адчыніліся і ўвайшоў Карлсан — таксама злы, як аса.

— Я так не гуляю! — крыкнуў ён. — Я не гуляю, калі ўсё вось так! Выставіць мяне праз чорны ход — не, так я не гуляю!

Ён падбег да фрэкен Бок і тупнуў нагой па падлозе.

— Праз чорны ход — фу! Я хачу, каб мяне выставілі праз галоўныя дзверы, як усіх прыстойных людзей!

Фрэкен Бок зноў схапіла Карлсана за шкірку.

— Ды з задавальненнем, — сказала яна, і хоць Малы бег следам, плакаў і пратэставаў, яна працягнула Карлсана праз усю кватэру і выкінула яго праз галоўныя дзверы, зусім як ён хацеў.

— Вось так, — сказала яна. — Цяпер дастаткова прыстойна?

— Так, цяпер прыстойна, — сказаў Карлсан, і тады фрэкен Бок зачыніла за ім дзверы з такім грукатам, што затросся ўвесь дом.

— Нарэшце, — сказала яна і пайшла назад у кухню. Малы пабег следам, ушчуваючы яе.

— Фу, якая вы несправядлівая і злая, фрэкен Бок! Ясная рэч, Карлсану можна быць у кухні!

І там ён і быў! Калі фрэкен Бок і Малы зайшлі туды, Карлсан стаяў каля пліты і еў катлеткі.

— Анягож, я ж таму і хачу, каб мяне выстаўлялі праз галоўны ўваход, — патлумачыў ён, — каб я

мог зайсці з чорнага і пачаставацца смачненькімі катлеткамі.

Тады фрэкен Бок схапіла яго за шкірку і выставіла трэці раз — цяпер зноў праз чорны ход.

— Неверагодна, — сказала яна, — паўсюль прачыцца, як камар які... але калі я замкну дзверы, тады, мабыць, я ўсё ж ад цябе пазбаўлюся.

— Там будзе бачна, — лагодна сказаў Карлсан.

Дзверы за ім зачыніліся, і фрэкен Бок праверыла, каб яны былі як след замкнутыя.

— Фу, якая вы злая, фрэкен Бок, — сказаў Малы. Але яна не слухала яго. Яна рушыла наўпрост да пліты, дзе так прыемна скварыліся на патэльні катлеты.

— Мабыць, цяпер нарэшце можна і самой ухапіць катлетку пасля ўсяго, што давалося перажыць гэтым вечарам, — сказала яна.

Тады з адчыненага акна пачуўся голас.

— Добры вечар у хату, хто-небудзь дома? Ці засталіся яшчэ катлеты?

На падаконні сядзеў і ззяў задаволены Карлсан. Малы выбухнуў смехам.

— Ты пераляцеў сюды з балкона?

Карлсан кіўнуў.

— Менавіта. І цяпер, калі я зноў з вамі, вы, пэўна, усцешаныя... асабліва ты, што стаіш там каля пліты!

Фрэкен Бок стаяла з катлецінай у руцэ. Яна збіралася засунуць яе ў рот, але калі заўважыла Карлсана, так і застыла, вырачыўшы вочы.

— Ніколі не бачыў такой ненажэрнай дзяўчынкі! — сказаў Карлсан і зрабіў над ёй крутое піке. Мімаходзь ён выхапіў у яе катлету, ураз праглынуў яе, а потым паспешліва ўзняўся пад столь.

Але тут фрэкен Бок ачомалася. Яна ціха ўскрыкнула, схапіла выбівалку для дываноў і пагналася з ёй за Карлсанам.

— Ах ты вісус такі, зараз я ўжо да цябе дабяруся! Карлсан з трыумфам кружляў вакол люстры.

— Хой, хой, ну што, хто каго? — крычаў ён. — Так класна мне не было з дзяцінства, калі тата ганяўся за мной вакол возера Мэларэн з мухалепкай, хой, як нам было весела тады!

Карлсан вылецеў у вітальню, і гарачая пагоня памчала па кватэры. Спачатку ляцеў Карлсан, сакочучы і ўскрыкваючы ад захаплення, следам неслася з выбівалкай фрэкен Бок, далей — Малы, а самы апошні з дзікім брэхам нёсся Бімба.

— Хой, хой! — крычаў Карлсан.

Фрэкен Бок дыхала яму ў патыліцу, але як толькі яна апыналася занадта блізка, Карлсан набіраў хуткасць і ўздымаўся пад столь. Як ні размахвала

фрэкен Бок выбівалкай, дацягнуцца атрымлівалася хіба да ягоных пятак.

— Фу-фу, бяка, — сказаў Карлсан. — Пяткі цур не казытаць, гэта не дазваляецца, я так не гуляю!

Фрэкен Бок сапла і бегла, і яе шырокія, вялізныя падэшвы пляскалі па паркетнай падлозе — небарака, у яе нават не было часу надзець шкарпэткі і абутак праз усю гэтую прывідную куламесу і пагоню за Карлсанам, што працягвалася цэлы вечар. Яна пачала ўжо стамляцца, але здавацца не збіралася.

— Пачакай толькі! — крыкнула яна і зноў прыпусціла за Карлсанам.

Час ад часу яна спрабавала ўзяць яго наскокам, але Карлсан толькі рагатаў і злятаў прэч. Малы таксама смяяўся: як тут стрымаешся? Смех так распіраў, што ў яго забалеў живот, і калі пагоня трэці раз уварвалася ў пакой Малога, ён паваліўся на ложак, каб крыху адпачыць. Ён ляжаў там зусім знясілены і ўсё адно не мог перастаць хіхікаць, назіраючы за тым, як фрэкен Бок ганяецца за Карлсанам па коле.

— Хой, хой! — крычаў Карлсан.

— Ты ў мяне атрымаеш хой-хой, — задыхалася фрэкен Бок. Яна раз'юшана замахнулася выбівалкай — і сапраўды змагла загнаць Карлсана ў кут за ложкам Малога.

— Ну, ты! — крыкнула фрэкен Бок. — Цяпер не ўцячэш!

Тут яна завыла так, што Малому заклала вушы. Тады ён перастаў хіхікаць.

— Ой, — падумаў ён. — Карлсан папаўся.

Але папаўся зусім не Карлсан. Папалася фрэкен Бок. Яе нага трапіла вялікім пальцам у пастку для мышэй.

— Гыр-р-р, — сказала фрэкен Бок. — Гыр-р-р!

Яна выставіла нагу і знямела ўперылася ў dziўную штуку, што ўчапілася ў яе палец.

— Оё-ёй! — сказаў Малы. — Пачакайце, я здыму... О, прабачце, што так атрымалася!

— Гыр-р-р, — сказала фрэкен Бок, калі Малы дапамог ёй вызваліцца і да яе вярнулася мова. — Навошта ты трымаеш пад ложкам пастку для мышэй?

Малому было шчыра шкада фрэкен Бок, і ён, запінаючыся, распачна сказаў:

— Каб... каб... злавіць у яе нечаканую мышку!

— Але мы хацелі не такую вялікую, — сказаў Карлсан. — Мы хацелі маленечкую, прыгожанькую, з доўгім хвостом.

Фрэкен Бок паглядзела на Карлсана і прастагнала.

— Ты... ты... зараз ты вылеціш адсюль!

І яна зноў кінулася за ім з выбівалкай.

— Хой, хой! — крыкнуў Карлсан. Ён вылецеў у залу, і пагоня рушыла зноў у гасцёўню і з гасцёўні, у кухню і з кухні, у спальню...

— Хой, хой! — крычаў Карлсан.

— Ты ў мяне атрымаеш хой-хой, — прасапла фрэкен Бок і зрабіла звышвысокі скачок, каб пляснучь Карлсана выбівалкай. Але яна забылася на ўсю тую мэблю, якую сама награвасціла перад дзвярыма спальні, і, калі падскочыла, патрапіла галавой у кніжную паліцу, а потым з грукатам упала на падлогу.

— Хой, цяпер у Паўночным Норландзе, напэўна, будзе яшчэ адзін землятрус, — сказаў Карлсан.

Але Малы ў адчаі кінуўся да фрэкен Бок.

— Ой, як жа вы так? — сказаў ён. — О, бедная фрэкен Бок!

— Дапамажы мне легчы ў ложка, калі ласка, — сказала фрэкен Бок.

Малы дапамог — прынамсі, паспрабаваў. Усё ж фрэкен Бок была такая вялікая і цяжкая, а Малы — такі маленькі. У яго не ставала сілы. Тады да іх спусціўся Карлсан.

— Нават не спрабуй! — сказаў ён Малому. — Я таксама, пэўна, хачу пацягаць. Самы добры ў свеце я, а не ты!

Карлсан і Малы ўзяліся і пацягнулі з усяе моцы. Урэшце яны сапраўды здолелі ўладкаваць фрэкен Бок на ложку.

— Бедная фрэкен Бок, — сказаў Малы. — Як вы, дзе-небудзь баліць?

Фрэкен Бок крыху паляжала, прыслухоўваючыся да сваіх адчуванняў.

— У мяне дакладна ніводнай цэлай косткі ў целе не засталася, — урэшце сказала яна. — Але болю чамусьці няма... толькі каля я смяюся!

І яна засмяялася так, што ложка захадзіў ходарам.

Малы паглядзеў спалохана: што гэта на яе найшло?

— Кажыце што хочаце, — сказала фрэкен Бок, — а сёння ўвечары ў мяне была парачка грунтоўных марш-кідкоў — і святыя ўгоднікі, як жа гэта бадзёрыць!

Яна энергічна заківала.

— Пачакайце толькі! Мы з Фрыдай ходзім на гімнастыку для хатніх гаспадынь, дык вось цяпер пачакайце толькі наступнага разу — тады ўжо Фрыда пабачыць, хто з нас умее бегаць!

— Хой! — сказаў Карлсан. — Вазьмі з сабой выбівалку, тады ты зможаш ганяць Фрыду па ўсёй спартзале, каб яна таксама ўзбадзёрылася.

Фрэкен Бок зыркнула на яго.

— Маўчы, калі гаворыш са мной! Змоўкні і сядзі прынясі мне некалькі катлет!

Малы весела засмяўся.

— І праўда, ад беганіны прачынаецца апетыт! — сказаў ён.

— Адгадай, хто найлепшы ў свеце прынясун катлет! — сказаў Карлсан. Ён ужо ляцеў у кухню.

Потым Карлсан, Малы і фрэкен Бок сядзелі на краі ложка і частаваліся мілай лёгкай вячэрай. Карлсан вярнуўся з кухні з добра нагружаным падносам.

— Я паглядзеў, што там быў яблычны пірог з ванільным соусам, так што прыхапіў і яго. І яшчэ крыху варанай шынкі, сыру, кілбасы, салёных гурочкаў, пару сардзінак і крышачку пячоначнага паштэту... Але куды, скажыце мне, вы схавалі вяршковы торт?

— Няма ніякага торта, — сказала фрэкен Бок.

Карлсан апусціў куточкі вуснаў.

— Дык што, мяркуецца, што можна наесціся некалькімі катлеткамі, яблычным пірагом з ванільным соусам, варанай шынкай, сырам, кілбасой, салёнымі гуркамі і парачкай дробных няшчасных сардзінак, так?

Фрэкен Бок пільна паглядзела яму ў вочы.

— Не, — адчаканіла яна. — Ёсць жа яшчэ паштэт.

Малы не памятаў, каб калі-небудзь яму было так смачна. І яны так утульна сядзелі ўсе трое — ён, Карлсан і фрэкен Бок — і ласаваліся ежай. Але раптам фрэкен Бок усклікнула:

— Святыя ўгоднікі, Малы ж ізаляваны, а мы яго запусцілі сюды!

Яна паказала на Карлсана.

— Не, мы яго не запускалі. Ён сам запусціўся, — сказаў Малы, але таксама занепакоіўся. — Карлсан, а раптам ты цяпер захварэеш на шкарлятыну!

— Ум-м, ум-м, — сказаў Карлсан, бо ягоны рот быў набіты яблычным пірагом і ён не адразу змог загаварыць. — Шкарлятына... хой! Да таго, хто аднойчы перанёс самую цяжкую ў свеце булчакваю гарачку і не даў дуба, нічога не чапляецца.

— І так не атрымалася... — уздыхнула фрэкен Бок.

Карлсан запхнуў у сябе апошнюю катлету, аблізаў пальцы і сказаў:

— Вядома, з ежай у гэтым доме не надта, але ў астатнім я тут пачуваюся добра. Мабыць, я таксама тут ізаляюся.

— Святыя ўгоднікі, — сказала фрэкен Бок.

Яна зыркнула на Карлсана і на паднос, які цяпер быў зусім пусты.

— Няшмат застаецца там, куды ты дабраўся, — сказала яна.

Карлсан падняўся з ложка. Паляпаў сябе па жываце.

— Паеўшы, я пакідаю стол, — сказаў ён. — І гэта адзінае, што я пакідаю.

Потым ён павярнуў круцёлку на жываце, матор загудзеў, і Карлсан цяжка паляцеў да адчыненага акна.

— Бывайце здароўценькі, — крыкнуў ён. — Усё ж давядзецца вам нейкі час даваць рады без мяне, бо мне цяпер трэба спяшацца!

— Бывай здароўценькі, Карлсан! — сказаў Малы. — Табе праўда трэба ляцець?

— Даўно пара, — хмурна сказала фрэкен Бок.

— Так, я мушу спяшацца, — крыкнуў Карлсан, — іначай я спазнюся дадому на вячэру. Хой, хой!

І ён паляцеў.

Вяльможная гaма ляццѣ

Наступным днём Малы спаў доўга. Ён прачнуўся праз тое, што званіў тэлефон, і кінуўся ў вітальню, каб адказаць. Гэта была мама.

— Дзіцятка ты маё... о, які жах!

— Ты пра што? — сонна спытаў Малы.

— Пра ўсё, пра што ты пісаў у лісце. Я так запераймалася.

— Чаго гэта? — спытаў Малы.

— Ты і сам разумееш, — сказала мама. — Беднае ты маё дзіцятка... Але заўтра я прыеду дадому.

Малы адразу ўзрадаваўся і зусім прачнуўся, хаця так і не зразумеў, чаму мама назвала яго «бедным дзіцяткам».

Толькі Малы павесіў слухаўку, як пачуўся новы званок. Гэта званіў тата з Лондана.

— Як ты там? — спытаў ён. — Бусэ і Бэтан добра паводзяцца?

— Сумняваюся, — сказаў Малы. — Але дакладна не ведаю, яны ж ляжаць у эпідэмцы.

Было чуваць, што тата захваляваўся.

— У эпідэмцы? Што ты маеш на ўвазе?

І калі Малы патлумачыў, што мае на ўвазе, тата сказаў тое самае, што і мама:

— Беднае ты маё дзіцятка... Але заўтра я прыеду дадому.

Гутарка скончылася. Але потым тэлефон зазваніў ізноў. Цяпер гэта быў Бусэ.

— Перадай Страхмістрыні і ейнаму невуку-лекару, што ў чым, у чым, а ў шкарлятыне яны нічога не цямяць. Мы з Бэтан заўтра будзем дома.

— Дык у вас што, няма шкарлятыны? — спытаў Малы.

— Няма, уяві сабе. Тутэйшы лекар кажа, што мы выпілі зашмат гарачага шакаладу з булачкамі. У занадта ўразлівых арганізмаў праз такое бывае высыпка.

— Дык гэта ж звычайны выпадак булачкавай гарачкі! — сказаў Малы.

Але Бусэ ўжо скончыў званок.

Апрануўшыся, Малы выйшаў на кухню, каб паведаміць фрэкен Бок, што ён больш не ў ізаляцыі.

Фрэкен Бок ужо гатавала абед. Уся кухня моцна пахла прыправамі.

— Я толькі рада, — сказала фрэкен Бок, калі Малы паведаміў, што ўся сям'я вяртаецца заўтра. — Выдатна, што я перастану тут працаваць, перш чым ушчэнт сапсую сабе нервы.

Яна заўзята перамешвала ў рондалі на пліце нейкае густое варыва і шчодра прыпраўляла яго соллю, перцам і кары.

— Вось так вось, — сказала яна. — Як пасоліш, ды паперчыш, ды кары пасыплеш як след — вось тады будзе смачна!

Потым яна занепакоена паглядзела на Малога.

— Ты ж не думаеш, што гэты жахлівы Карлсан сёння аб'явіцца зноў? Было б так добра, калі б мае апошнія гадзіны тут прайшлі спакойна і мірна.

Не паспеў Малы ёй адказаць, як за акном пачуўся вясёлы голас, які распяваў на ўсю глотку:

Сонца праменьчык, ты тут ізноў!
Зноў зазірнуў у маё акно!

За карнізам быў Карлсан.

— Здароўценькі, ваш праменьчык прыляцеў да вас, і зараз мы пазабавімся!

Але фрэкен Бок умольна выцягнула да яго рукі.

— Не, не... не, што хочаш, толькі давайце не будзем забаўляцца!

— Безумоўна, спачатку нам трэба пад'есці, — сказаў Карлсан і скокнуў за стол. Фрэкен Бок ужо дастала прыборы сабе і Малому. Карлсан заняў адно месца і схапіў нож і відэлец.

— Пачынаем! Давай сюды ежу!

Ён зычліва кінуў фрэкен Бок.

— Можаш таксама далучыцца да нас. Бяры сабе талерку і сядай.

Потым ён паветрыў носам.

— Што ў нас сёння?

— Бярозавая каша, — прыгразіла фрэкен Бок і яшчэ больш заўзята забоўтала лыжкай у сваім варыве. — Прынамсі, гэта тое, што табе варта было б атрымаць. Але мне так усё баліць, што, баюся, сёння я не здолею бегаць.

Яна вываліла варыва ў вялікую міску і паставіла яе на стол.

— Ешце, — сказала яна. — Я, з вашага дазволу, пачакаю. Бо лекар сказаў, што мне трэба есці ў цішыні і спакоі.

Карлсан кінуў.

— Ну што ж, у якой-небудзь бляшанцы, хутчэй за ўсё, засталася крыху якіх сухарыкаў — можаш

іх пагрызці, пакуль мы скончым з гэтым усім... давай, вазьмі сабе скарынку ды пахрабусці ў цішыні ды спакоі!

Ён прагна наваліў у сваю талерку вялікую порцыю. А Малы ўзяў зусім крыху. Ён заўсёды пабойваўся незнаёмай ежы. А такога варыва ён ніколі не бачыў раней.

Карлсан пачаў узводзіць маленькую вежу ў сваёй талерцы, з валам і ровам вакол. Пакуль ён быў заняты гэтым, Малы асцярожна пакаштаваў... ой! Ён схапіў паветра, а на вачах яго выступілі слёзы. У роце ўсё палала агнём. Але фрэкен Бок глядзела на яго з такім чаканнем, што ён пракаўтнуў і змаўчаў.

Тады Карлсан адарваўся ад сваёй вежы.

— Што з табой? Ты чаго плачаш?

— Я... я ўспомніў пра нешта сумнае, — запінаючыся, сказаў Малы.

— Вунь яно што, — сказаў Карлсан і накінуўся на сваю вежу са здаровым апетытам. Але ледзьве праглынуў першую лыжку, як завуў, а вочы яго напоўніліся слязьмі.

— Што такое? — спытала фрэкен Бок.

— Напэўна, атрута... але табе лепей ведаць, што ты тут набоўтала, — сказаў Карлсан. — Хутчэй нясіце вогнетушыльнік, у маім горле бушуе пажар!

Ён выцер слёзы з вачэй.

— Чаму ты плачаш? — спытаў Малы.

— Я таксама ўспомніў пра нешта сумнае, — сказаў Карлсан.

— Пра што? — пацікавіўся Малы.

— Пра гэтае варыва, — сказаў Карлсан.

Але гэта фрэкен Бок не спадабалася.

— Як вам не сорамна, дзеці! Тысячы дзяцей у свеце ўсё аддалі б за крыхатульку такога рагу!

Карлсан засунуў руку ў кішэню і дастаў блакнот і ручку.

— Можна мне імёны і адрасы дваіх? — спытаў ён.

Але фрэкен Бок толькі прамармытала нешта і не захацела даваць ніякіх адрасоў.

— Я так разумею, уся гэтая кампанія — дзеткі глытальнікаў агню, — сказаў Карлсан, — якія ніколі нічым іншым не займаліся, акрамя як хамячылі агонь ды серу.

Акурат тады ў дзверы пазванілі, і фрэкен Бок пайшла адчыняць.

— Хадзем і мы глянем, хто там, — сказаў Карлсан. — Можа, нехта з тысяч дзяцей глытальнікаў агню прыйшоў аддаць усё за ейную вогненную размазню, і тады нам трэба прасачыць, каб яна не прадала яе затанна... гэта ж колькі дарагой атруты яна туды ўваліла!

Ён рушыў следам за фрэкен Бок, Малы таксама. Калі тая адчыняла дзверы, Карлсан і Малы стаялі за самай яе спінай і чулі, як голас перад ёй сказаў:
— Мяне клічуць Пек. Я са Шведскага тэлебачання.

Малы адчуў, што ўвесь пахаладзеў. Ён асцярожна выглянуў з-за спадніц фрэкен Бок — у дзвярах стаяў спадар: было адразу відаць, што ён з тых прыгожых, спрэс разумных і ўзорна тоўстых мужчын у сваім найлепшым веку, якіх, як сказала фрэкен Бок, на тэлебачанні хоць гаць гаці.

— Ці ёсць тут фрэкен Хільдур Бок? — спытаў спадар Пек.

— Гэта я, — сказала фрэкен Бок. — Але я заплаціла за тэлебачанне і за радыё, так што нават не спрабуйце!

Спадар Пек ветліва ўсміхнуўся.

— Я не па аплаце. Зусім не — я тут наконт тых гісторый з прывідамі, пра якія вы пісалі... Мы б вельмі хацелі зрабіць пра гэта выпуск.

Фрэкен Бок пачырванела як бурак. Яна не вымавіла ні слова.

— Што з вамі, вам блага? — урэшце спытаў спадар Пек.

— Так, — сказала фрэкен Бок. — Мне блага. Гэта найгоршы момант у маім жыцці.

Малы стаяў адразу за ёй і адчуваў сябе прыблізна гэтаксама. Святыя ўгоднікі, усё ж такі сталася! У любую секунду гэты Пек можа заўважыць Карлсана, і калі заўтра мама з татам вернуцца, дом будзе ўвесь у правадах, тэлекамерах і ўзорна тоўстых мужчынах,

не будзе ніякага сямейнага спакою! Святыя ўгоднікі, як яму прыбраць адсюль Карлсана?

Тут ён заўважыў стары драўляны куфар, які быў у калідоры, — там Бэтан захоўвала свае тэатральныя лахманы. У яе з аднакласнікамі быў нейкі бязглузды клуб, і часам яны таўкліся ў Бэтан, пераапаналіся і соўгаліся туды-сюды, прыкідваючыся кімсьці зусім іншым, а не тымі, кім яны былі напраўду. Гэта называлася займацца тэатрам, і Малы лічыў гэта суцэльным глупствам. Але вох, як жа добра было цяпер, што тэатральны куфар тут! Малы адкінуў века і нервова прашаптаў Карлсану:

— Хутчэй... хавайся ў гэты куфар!

І нават калі Карлсан не разумеў, навошта яму хавацца, ён быў не з тых, хто адмаўляецца пахітравецца, калі гэта трэба. Ён па-змоўніцку паглядзеў на Малога і заскочыў у куфар. Малы хуценька апусціў века назад. Потым адчайна паглядзеў на дваіх, што стаялі каля дзвярэй: ці заўважылі яны нешта?

Не заўважылі. Спадар Пек і фрэкен Бок былі занятыя высвятленнем таго, чаму яна пачуваецца блага.

— Не было ніякіх прывідаў, — з плачам у голасе сказала фрэкен Бок. — Усё гэта былі толькі брыдкія хлапечыя дражнілкі.

— Дык з прывідамі, такім чынам, вы не сутыкаліся? — удакладніў спадар Пек.

Фрэкен Бок цяпер заплакала па-сапраўднаму.

— Не, не сутыкалася... і я ніколі не траплю на тэлебачанне... толькі Фрыда!

Спадар Пек суцяшальна паляпаў яе па плячы.

— Не прымайце гэтак блізка да сэрца, шанюўная фрэкен Бок. Магчыма, вы яшчэ трапіце туды ў сувязі з іншымі акалічнасцямі.

— Не, дзе ўжо там, — сказала фрэкен Бок. Яна апусцілася на куфар і закрыла далонямі твар. Яна сядзела там і ўсё плакала ды плакала. Малому было яе так шкада і так сорамна!.. Ён адчуваў ва ўсім вінаватым сябе.

Тады з куфра пачулася ціхае буркатанне.

— О, прабачце, — сказала фрэкен Бок, — я проста вельмі галодная.

— Калі так, то не дзіўна, што жывот крыху бурчыць, — зычліва сказаў спадар Пек. — Але абед у вас, я так разумею, ужо гатовы, я чую, як смачна ён пахне. Што вы такое прыгатавалі?

— Ды так, крыху рагу, — усхліпнула фрэкен Бок. — Я сама прыдумала рэцэпт... Назвала яго «Духмельны ласунак Хільдур Бок».

— Пахне неверагодна смачна, — сказаў спадар Пек. — Ажно сам адчуваю голад.

Фрэкен Бок паднялася з куфра.

— Што ж, хадземце пачастую вас, малыя неслухі ўсё адно яго не ядуць.

Спадар Пек для прыліку паўпіраўся — маўляў, якія пачастункі, што вы, — але скончылася ўсё адно тым, што ён разам з фрэкен Бок знік у кухні.

Малы прыўзняў века куфра і паглядзеў на Карлсана, які ляжаў там і ціха буркатаў.

— Толькі не вылазь, пакуль ён не сядзе, — сказаў Малы, — іначай трапіш у тэлескрынку.

— О не, — сказаў Карлсан, — там жа, мабыць, дужа цесна, у гэтай скрынцы, га?

Тады Малы зусім адкрыў века куфра, каб даць Карлсану паветра, а сам пабег на кухню. Ён хацеў паглядзець, які будзе твар у спадара Пека, калі ён пакаштуе «Духмельны ласунак фрэкен Бок».

І трэба ж — спадар Пек сядзеў сабе і ўмінаў рагу, прыгаворваючы, што гэта найсмачнейшая страва, якую ён еў у сваім жыцці. І слёзы ў яго з вачэй не лезлі. У адрозненне ад фрэкен Бок. Але ў яе гэта, вядома, было не ад рагу: проста яна працягвала плакаць па сваёй перадачы пра прывідаў, якая вось так сарвалася.

Нават тое, што спадар Пек нахвальваў яе вогненную размазню, яе не цешыла.

Але тут здарылася неверагоднае. Раптам спадар Пек вымавіў у паветра:

— Вось яно! Чакаю вас заўтра ўвечары.
Фрэкен Бок паглядзела на яго заплакана.

— Дзе гэта вы мяне чакаеце заўтра ўвечары? —
хмурна спытала яна.

— На тэлебачанні, ясна ж, — адказаў спадар
Пек. — На перадачы «Мой найлепшы рэцэпт». Па-
кажаце ўсяму шведскаму народу, як вы робіце «Дух-
мельны ласунак фрэкен Бок».

Тут нешта бухнула. Фрэкен Бок самлела і ўпала.

Але хутка яна ачомалася і паднялася. Яе вочы ззялі:

— Заўтра ўвечары... на тэлебачанні? Мой духмельны ласунак... я буду гатаваць яго на тэлебачанні для ўсяго шведскага народа? Святыя ўгоднікі... А ведаеце, Фрыда ж зусім не цяміць у гатаванні, аніколькі! Кажы, што маім духмельным ласункам толькі курэй карміць!

Малы слухаў на ўсе вушы: гэта нешта цікавае. Ён амаль забыўся на Карлсана ў куфры. Але тут да свайго жаху ён пачуў, што нехта выйшаў у вітальню. Так і ёсць: Карлсан! Дзверы паміж кухняй і вітальняй былі расчыненыя, і Малы пабачыў яго здалёк, яшчэ раней, чым фрэкен Бок і спадар Пек нешта заўважылі. Так, гэта быў Карлсан! І ўсё

адно не Карлсан — святыя ўгоднікі, як ён выглядаў у гэтым тэатральным рыззі Бэтан: доўгая аксамітная спадніца запляталася ў нагах, спераду і ззаду віселі накідкі з цюлю! Найбольш ён нагадваў маленькую вясёлую, задаволеную бабульку. І гэтая вясёлая, задаволеная бабулька неадступна набліжалася. Малы адчайна махаў Карлсану, каб той зразумеў, што яму нельга сюды. Але Карлсан, здавалася, не разумеў: ён толькі махаў у адказ... і набліжаўся.

— Вяльможная панна, як пава, плыве! — сказаў Карлсан.

Ён паўстаў у дзвярным праёме — пад вэлюмамі, у спадніцы. Ад такога відовішча спадар Пек вырачыў вочы.

— Матухна ты мая, гэта хто?.. Што гэта за дзяўчынка-забаўніца? — сказаў ён.

Але тут фрэкен Бок закіпела.

— Дзяўчынка-забаўніца! Ха! Ды гэта самы брыдкі хлопчык-пракуда, якога я сустракала. Гэць адсюль, нягоднік!

Але Карлсан не слухаў яе.

— Вяльможная панна — як танец, хада! — сказаў ён і пачаў танчыць, ды як! Такіх танцаў Малы ніколі не бачыў, і спадар Пек, мабыць, таксама. Карлсан валачыўся па кухні на падагнутых нагах і час ад часу падскокваў, матляючы накідкамі.

«Выглядае па-вар'яцку, — падумаў Малы. — Але хай сабе, абы ён лятаць не пачаў — о, хоць бы ён толькі не надумаў лятаць!»

На Карлсане было столькі накідак, што прапелер пад імі не праглядаўся. Малы быў удзячны за гэта. Але што, калі б Карлсан раптам падняўся ў паветра? У спадара Пека дакладна б адвісла сківіца, а потым ён бы, як толькі ачомаўся, прывалок бы сюды свае тэлекамеры.

Спадар Пек глядзеў на дзіўны танец і смяяўся. Смяяўся мацней і мацней. Тады Карлсан таксама захіхікаў і падміргнуў спадару Пеку, шоргаючы міма яго і махаючы яму вэлюмам.

— Якое забаўнае дзіця, — сказаў спадар Пек. — Можна было б узяць яго ў якую-небудзь дзіцячую перадачу.

Ён не змог бы прыдумаць нічога, што раззлавала б фрэкэн Бок больш.

— Яго — на тэлебачанне? Тады папрашу без мяне! Ясна адно: калі вы шукаеце таго, хто перакуліў бы вам усю тэлестудыю дагары нагамі, лепшага, чым ён, вам не знайсці!

Малы кіўнуў.

— Вось-вось. А калі ён перакуліць тэлестудыю, то скажа толькі, што гэта з'ява банальная, так што сцеражыцеся яго!

Спадар Пек не ўпарціўся.

— Як скажаце, я толькі прапанаваў. Ёсць шмат іншых дзетак.

Дый спадар Пек ужо спяшаўся. У яго быў запіс, на які ён мусіў паспець. Хутка яму трэба было сыходзіць. Тады Малы заўважыў, як Карлсан намацвае ўключальнік на жываце, і да смерці перапалохаўся. Няўжо ён сапсуе ўсё ў апошні момант?!

— Не, Карлсан... не, Карлсан, — нервова шаптаў Малы.

Але Карлсан працягваў намацваць уключальнік. Яму было складана да яго дабрацца праз усе гэтыя накідкі.

Спадар Пек ужо стаяў каля дзвярэй. Тут Карлсанаў матор загудзеў.

— Не ведаў, што аэрапорт Арланды пускае свае самалёты ў вас над Васастанам, — сказаў спадар Пек. — І хто ім толькі дазволіў? Бывайце здаровыя, фрэкен Бок, пабачымся заўтра.

І ён сышоў. А Карлсан узняўся пад столь. Ён узрушана кружляў вакол люстры, махаючы фрэкен Бок накідкамі.

— Вяльможная панна ляціць, хой, хой! — сказаў ён.

Прыгожы, спрэс разумны і ўзорна жоўсты...

Рэшту дня Малы правёў у дамку Карлсана на даху. Ён патлумачыў, чаму фрэкен Бок трэба пакінуць у спакоі.

— Разумееш, яна будзе рабіць вяршковы торт да заўтрашняга прыезду мамы, таты, Бусэ і Бэтан.

Карлсан разумеў.

— Калі яна будзе рабіць вяршковы торт, то так, пакінем яе ў спакоі. Надзяляць страхмістрыням у той час, калі яны робяць вяршковыя тарты, вельмі небяспечна, бо вяршкі тады пачынаюць кіснуць... дый страхмістрыні таксама!

Такім чынам апошнія гадзіны фрэкен Бок у сям'і Свантэсанаў атрымаліся вельмі спакойныя, як яна і хацела.

Малому і Карлсану таксама было спакойна і ўтульна каля агменю ў Карлсанавым дамку.

Карлсан злятаў на рынак Хётorget і прыкупіў яблыкаў.

— І сумленна за ўсе за іх заплаціў пяцёркай эрэ, — сказаў ён. — Я ж не хачу, каб якая-небудзь гандлярка панесла праз мяне страты, бо я найсумленнейшы ў свеце.

— І што, гандлярцы хапіла пяці эрэ за ўсе гэтыя яблыкі? — спытаў Малы.

— Гэтага я спытаць у яе не мог, — сказаў Карлсан, — бо яна акурат адышла папіць кавы.

Карлсан нанізаў яблыкі на сталёвы дрот і пачаў запякаць іх на агні.

— Найлепшы ў свеце запякальнік яблыкаў — адгадай, хто гэта? — сказаў ён.

— Ты, Карлсан, — сказаў Малы.

Яны пасыпалі свае яблыкі цукрам і елі іх, уладкаваўшыся перад агнём, пакуль спускаліся поцемкі. З агнём утульна, лічыў Малы, бо надвор'е пачало рабіцца халаднейшым. Было заўважна, што прыйшла восень.

— Хутка мне давядзецца злятаць за горад прыдбаць болей дроў у якога-небудзь селяніна, — сказаў Карлсан. — Хаця гэтыя хітругі такія пільныя і каву бог ведае калі п'юць.

Ён засунуў у агонь парачку вялікіх бярозавых цурбакоў.

— Але я хачу, каб узімку ў мяне было цёпла і ўтульна, іначай я не гуляю, хай так і ведаюць гэтыя сяляне!

Калі агонь дагарэў, у дамку Карлсана стала цёмна. Ён запаліў газніцу, што вісела на столі над варштатам. Яна асвятляла пакой і ўсе штукі, якімі Карлсан заставіў варштат, цёплым прыемным зьяннем.

Малы спытаў, ці не ўзяць ім ды пагуляцца крыху з Карлсанавымі штукамі, і Карлсан быў толькі за.

— Галоўнае, спытай у мяне, калі хочаш нешта ўзяць. Часам я кажу «так», часам я кажу «не»... Часцей за ўсё я кажу «не», бо гэтыя штукі ўсё ж такі мае, і я хачу іх мець, іначай я не гуляю!

І калі Малы папытаўся даволі многа разоў, Карлсан дазволіў яму ўзяць стары паламаны будзільнік. Малы разабраў яго на дэталкі, а потым сабраў наноў.

Гэта было весела, лепшай гульні Малы і прыдумаць не мог.

Але потым Карлсан захацеў пасталярнічаць.

— Усё ж такі гэта самае вясёлае, столькі прыгожага можна зрабіць! — сказаў Карлсан. — Прынамсі, я магу.

Ён згроб усе штукі з варштата і выцягнуў з-пад канапы дошчачкі і цурбэлкі. Пасля Малы і Карлсан стругалі, грукалі малаткамі і забівалі цвікі — проста песня для іхніх вушэй!

Малы змацаваў дзве дошчачкі і зрабіў параход. Комін ён зрабіў з маленькага цурбэлка. Сапраўды, вельмі прыгожы параход атрымаўся.

Карлсан сказаў, што зробіць птушыны дамок і потым павесіць яго на рагу сваёй хаты, каб там змаглі жыць малыя птушачкі. Але ў яго атрымаўся не птушыны дамок, а нешта іншае, нельга было зразумець дакладна што.

— Што гэта такое? — спытаў Малы.

Карлсан нахіліў галаву і паглядзеў на зробленае ім.

— Гэта... такая штука, — сказаў ён. — Надзвычай прыгожая маленькая штука. Адгадай, хто найлепшы ў свеце стваральнік штук?

— Ты, Карлсан, — сказаў Малы.

Але надышоў вечар. Малому трэба было дадому, класціся спаць. Трэба было пакінуць Карлсана і ягоны маленькі пакойчык, дзе так утульна сярод усіх гэтых штукавін, варштата, курорымнай газніцы, дрывотні і каміна, у якім яшчэ дагарае і свеціцца жар ад агню.

Было цяжка адрывацца ад гэтага месца, але Малы ведаў, што зможа вярнуцца сюды яшчэ. О, які ён быў шчаслівы, што дамок Карлсана быў якраз на ягоным даху, а не на чымсьці іншым!

Карлсан і Малы выйшлі на ганак.

Над імі раскінулася зорнае неба. Малы ніколі не бачыў зоркі такімі вялікімі, такімі шматлікімі, такімі блізкімі. Не, не блізкімі, вядома, яны ж былі за тысячы міль адсюль, ён гэта ведаў, але ўсё адно...

О, які зорны дах быў у Карлсана над дамком, блізкі і далёкі адначасова!

— Чаго ты вырачыўся? — сказаў Карлсан. — Я мерзну. Ляціш ты ці не?

— Лячу-лячу, — сказаў Малы.

А наступным днём... о, які гэта быў дзень! Спачатку вярнуліся Бусэ і Бэтан, потым тата, а самая апошняя і самая чаканая прыехала мама. Малы кінуўся да яе ў абдымкі і абхапіў яе. Ніколі больш ён не адпусціць яе ад сябе. Усе яны сталі вакол мамы: тата, Бусэ, Бэтан, Малы, фрэкен Бок і Бімба.

— У цябе ўжо скончылася ператамленне? — спытаў Малы. — Як яно так хутка прайшло?

— Яно прайшло, як толькі я атрымала твой ліст, — сказала мама. — Калі я даведалася, якія вы ўсе ізаляваныя і хворыя на «шкаралятыну», я адчула, што і сама сур'ёзна захварэю, калі не прыеду дадому.

Фрэкен Бок пахітала галавой.

— Ох, неразумна вы зрабілі, спадарыня Свантэсан, неразумна. Але я магу прыходзіць час ад часу і дапамагаць вам, калі спатрэбіцца. Але зараз, — сказала фрэкен Бок, — зараз я мушу бегчы, бо ўвечары буду на тэлебачанні.

Тут мама, тата, Бусэ і Бэтан уразіліся.

— Праўда? — сказаў тата. — Мы паглядзім! Аба-
вязкова!

Фрэкен Бок горда ўзняла голаў.

— Так, спадзяюся, паглядзіце. Спадзяюся, што
ўвесь шведскі народ паглядзіць.

Потым яна заспяшалася.

— Мне ж трэба схадзіць зрабіць прычоску, пры-
няць ванну, прывесці да ладу твар, зрабіць манікюр,
а яшчэ паспрабаваць новыя зручныя вусцілкі. Трэба
выглядаць прыгожа, калі збіраешся на тэлебачанне.

Бэтан засмялася.

— Вусцілкі... яны ж усё адно па тэлевізары не
бачныя!

Фрэкен Бок паглядзела на яе няўхвальна.

— А я хіба гэта казала? Мне ўсё адно патрэб-
ныя новыя... Дый больш упэўнена сябе адчуваеш,
калі ведаеш, што ты дасканалы ва ўсім. Хаця, можа,
звычайныя людзі гэтага не разумеюць. Але мы, што
здымаемся на тэлебачанні, гэта ведаем.

Пасля яна хутка развіталася і пабегла.

— Страхмістрыня сышла, — сказаў Бусэ, калі
дзверы за ёй зачыніліся.

Малы задумліва кіўнуў.

— Мне яна нават дужа спадабалася, — сказаў
ён. — І вяршковы торт у яе атрымаўся смачны, вя-
лікі і пышны, з кавалачкамі ананаса наверху.

— Мы возьмем яго ўвечары да кавы і будзем ча-ставацца ды глядзець фрэкен Бок па тэлевізары, — сказала мама.

Так і зрабілі. Калі чаканы час наблізіўся, Малы пазваніў Карлсану. Ён пацягнуў за шнурок за фіранкамі адзін раз — гэта значыла «Прылятай за-раз жа!»

І Карлсан прыляцеў. Уся сям'я ўжо сядзела пе-рад тэлевізарам, на століку стаялі паднос з кавай і вяршковы торт.

— Вось і мы з Карлсанам, — сказаў Малы, калі яны ўвайшлі ў гасцёўню.

— Вось і я, — сказаў Карлсан і плюхнуўся ў найлепшы фатэль. — Ага, нарэшце ў гэтым доме з'явілася крыху вяршковага торта — гэта своечасова. Можна мне адразу крыху... дакладней сказаць, як мага больш!

— Дзецям торт мы даём апошнім, — сказала мама. — Дарэчы, ты заняў маё месца. Вы з Малым можаце сесці на падлозе перад тэлевізарам, я падам вам торцік туды.

Карлсан павярнуўся да Малога.

— Ты чуў? Яна ўвесь час цябе так ганяе, неба-рача?

Потым ён задаволена пасміхнуўся.

Прыгожы, спрэс разумны і ўзорна тоўсты...

— Добра, што і мяне ганяе таксама, бо я за справядлівасць, а іначай я не гуляю!

Карлсан і Малы селі на падлозе перад тэлевізірам і наядаліся тортам, пакуль чакалі на экране фрэкен Бок.

— Вось яна, — сказаў тата.

І праўда, гэта была яна! Разам са спадаром Пеккам. Ён быў вядоўцам.

— Жывейшая за жывых Страхмістрыня, — сказаў Карлсан, — хой, хой, зараз пазабаўляемся!

Фрэкен Бок здрыганулася. Здавалася нават, быццам яна пачула Карлсана. Або ўсё ж нервалавалася праз тое, што стаяла перад усім шведскім народам і мусіла паказваць, як робіцца «Духмельны ласунак Хільдур Бок»?

— Дык, значыцца, — сказаў спадар Пек, — як у вас з'явілася ідэя зрабіць гэты самы духмельны ласунак?

— Дык, значыцца, — сказала фрэкен Бок, — калі маеш сястру, якая ні каліва не цяміць у гатаванні...

Далей яна сказаць не паспела: Карлсан выцягнуў сваю пульхную ручку і выключыў тэлевізар.

— Страхмістрыня з'яўляецца і знікае, як я хачу! — сказаў ён.

Але тады мама сказала:

— Зараз жа ўключы назад і больш так не рабі, іначай вобмірг вылеціш адсюль!

Карлсан штурхнуў Малога ў бок і прашаптаў:

— У гэтым доме больш нічога нельга рабіць?

— Ціха, мы ж глядзім фрэкен Бок, — сказаў Малы.

— Як пасоліш, ды паперчыш, ды кары пасыплеш як след — вось тады будзе смачна! — сказала фрэкен Бок.

І яна шчодро саліла, перчыла і сыпала кары, а калі духмельны ласунак быў гатовы, гулліва паглядзела з тэлеэкрана і сказала:

— Можа, хочаце крыху пакаштаваць?

— Дзякуй, я — не, — сказаў Карлсан. — Але калі ты дасі мне імёны і адрасы, я магу прывесці табе парачку тых дзяцей — глытальнікаў агню.

Потым спадар Пек падзякаваў фрэкен Бок, што пагадзілася прыйсці і паказаць, як яна робіць свой духмельны ласунак, і на тым, відаць, час перадачы скончыўся. Але тады фрэкен Бок спытала:

— Дык, значыцца, можа, дазволіце перадаць прывітанне маёй сястры, што глядзіць нас дома на Фрэйгатан?

Спадар Пек сумеўся.

— Дык, значыцца... давайце, толькі хуценька.

Тады фрэкен Бок памахала з экрана і сказала:

— Вітанкі, Фрыда, як ты? Спадзяюся, не ляснулася з крэсла?

— Я таксама спадзяюся, — сказаў Карлсан. — Бо хопіць ужо землятрусаў у Паўночным Норландзе.

— Чаму ты так кажаш? — спытаў Малы. — Ты ж не ведаеш, ці такая ж Фрыда мажная, як фрэкен Бок.

— А вось і ведаю, — сказаў Карлсан. — Я калі-нікалі залётваў папрывіднічаць на Фрэйгатан.

Потым Карлсан і Малы зноў узяліся за торцік і глядзелі па тэлевізары жанглёра, які ўмее падкідваць у паветра пяць талерак так, каб ніводная пры гэтым не ўпала. Малому жанглёр насамрэч здаваўся нуднаватым, але Карлсан глядзеў на яго з такім зьяннем у вачах, што Малы быў праз гэта шчаслівы. Усё цяпер было так весела і цудоўна, калі ўсе-ўсе сабраліся тут: мама, тата, Бусэ, Бэтан, Бімба... і яшчэ Карлсан.

Калі торт скончыўся, Карлсан узяў з-пад яго прыгожы спод. Ён старанна яго аблізаў. Потым падкінуў у паветра — так, як жанглёр рабіў з талеркамі.

— Гэта ж трэба, — сказаў ён, — а той дзядзечка са скрыні не такі ўжо дурны. Але адгадайце, хто найлепшы ў свеце падкідвальнік талерак?

Ён падкінуў спод ад торта так высока, што той падляцеў пад самую столь, і Малы занерваваўся.

— Не, Карлсан... перастань!

Мама і іншыя ў гэты час глядзелі па тэлевізары танцора і не заўважылі, што вычварае Карлсан. І тое, што Малы сказаў «перастань», не дапамагло. Карлсан працягваў бесклапотна падкідваць спод.

— Прыгожы ў вас, дарэчы, сподак для торціка, — сказаў Карлсан і шпурнуў яго пад столь. — Быў

прыгожы, — дадаў ён і нахіліўся сабраць аскепкі. — Ну хай сабе, гэта з’ява банальная...

Але мама пачула звон, калі спод разбіўся. Яна дала Карлсану саліднага штурхаля ў спіну і сказала:

— Гэта быў мой самы прыгожы спод для торта, і ніякая гэта не банальная з'ява!

Малому не спадабалася, што з найлепшым падкідвальнікам талерак так абыходзяцца, але ён таксама разумеў, што маме шкада свайго спода, і ён паспяшаўся суцешыць яе.

— Я вазьму грошы са сваёй скарбонкі і набуду табе новы спод.

Але тут Карлсан важна засунуў руку ў кішэню, выцягнуў адтуль пяцёрку эрэ і аддаў маме.

— Я плачу сам за тое, што разбіваю. Вось, калі ласка! Купі сабе спод, а рэшту пакінь сабе.

— Дзякуй, мілы Карлсан, — сказала мама.

Карлсан задаволена кіўнуў.

— А можаш купіць на іх некалькі танных вазачак, каб кідацца імі ў мяне, калі я раптам апынуся тут, а ты раптам будзеш не ў гуморы.

Малы падласціўся да мамы:

— Ты ж не сярдуеш на Карлсана, мама?

Тады мама пагладзіла Карлсана і Малога і сказала, што не сярдуе.

Потым Карлсан развітаўся.

— Бывайце здароўценькі, мне трэба дадому, іначай спазнюся на вячэру.

— Што ў цябе на вячэру? — спытаў Малы.

— «Духмельны ласунак Карлсана, які жыве на даху», — сказаў Карлсан. — Не такая атрута, як у Страхмістрыні, можаш быць пэўны. Найлепшы у свеце гатавальнік духмельных ласункаў — адгадай, хто гэта?

— Ты, Карлсан, — сказаў Малы.

Крыху пазней Малы ляжаў у сваім ложку, а побач з ложкам стаяў кошык з Бімба. Усе ўжо зайшлі пазычыць яму добрай ночы: мама, тата, Бусэ і Бэтан. Малога пачало хіліць на сон. Але ён ляжаў і думаў пра Карлсана — што ён цяпер робіць? Можа, стругае што-небудзь, робіць дамок для птушак ці яшчэ што. «Заўтра, як прыйду са школы, — падумаў Малы, — пазваню Карлсану і спытаю, ці можна і мне прыляцець да яго парабіць яшчэ чаго-небудзь з дошчачак».

Добра, што Карлсан правёў званок, думаў Малы.

«Цяпер я магу пазваніць яму, калі захачу», — падумаў ён, і раптам яму прыйшла выдатная ідэя. Ён выскачыў з ложка, падбег басанож да акна і пацягнуў за шнурок. Тройчы. Гэта быў сігнал, які значыў: «Як здрава, што ў свеце ёсць нехта такі прыгожы, спрэс разумны і ўзорна тоўсты, мужны і добры ва ўсіх сэнсах, як ты, мілы Карлсан!»

Прыгожы, спрэс разумны і ўзорна тоўсты...

Малы застаўся стаяць ля акна — не таму, што чакаў нейкага адказу, не, ён стаяў проста так. Але Карлсан усё ж прыляцеў.

— Так, уяві сабе! — сказаў ён.

І болей не сказаў нічога. Потым ён паляцеў назад у свой маленькі зялёны дамок на даху.

ПА ПЫТАННЯХ НАБЫЦЦЯ КНІГ ЗВЯРТАЙЦЕСЯ:
г. Мінск, тэл. (8-10-375-17) 272-29-75;
e-mail: popuri@mail.ru; mail@popuri.ru; www.popuri.ru;
г. Масква, ТАА «Выдавецкі дом “Белкніга”»,
тэл. (495) 276-06-75; e-mail: popuri-mos@mail.ru,
popuri-m@mail.ru.

Літаратурна-мастацкае выданне

ЛІНДГРЭН Астрыд

КАРЛСАН ПРЫЛЯТАЕ ЗНОЎ

Для малодшага і сярэдняга школьнага ўзросту

Пераклад са шведскай мовы — *Алеся Башарымава*
Мастак — *Арсен Джанік’ян*

Адказны рэдактар — *Наталля Давыдоўская*

Стылістычны рэдактар — *Наста Грышчук*

Вёрстка — *Вадзім Нога*

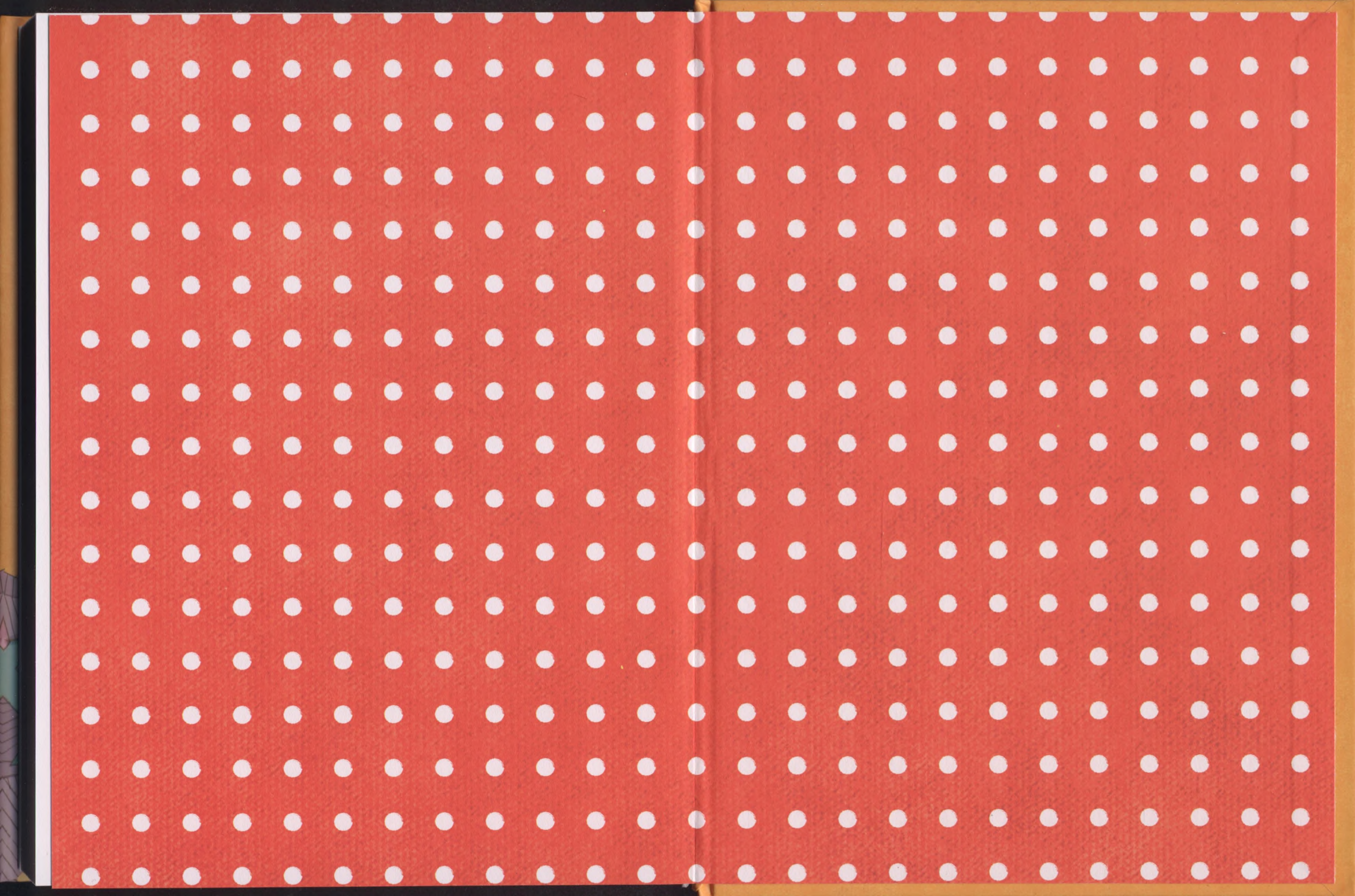
Карэктар — *Віктар Іваноў*

Афармленне вокладкі — *Ніна Дулуб*

Падпісана ў друк 20.10.2019. Формат 70×90 1/16. Папера афсетная.
Друк афсетны. Ум. друк. арк. 14,04. Тыраж 2100 экз. Заказ 9446.
Дата вытворчасці: 12.2019.

ТАА «Папуры». Пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі выдаўца, вытворцы,
распаўсюджвальніка друкаваных выданняў №1/151 ад 24.01.2014.
Рэспубліка Беларусь, 220113, г. Мінск, вул. Мележа, 5, корп. 2, к. 403.

Надрукавана ў друкарні «Фактар-Друк».
Украіна, 61030, г. Харкаў, вул. Саратаўская, 51.
Тэл.: + 380 57 717 53 57.

★ Карлсан ★ Прылятае зноў ★

«У той самы момант ён пачуў за акном гуд. Гуд, які гучаў... так, сапраўды, ён гучаў, як Карлсан! А гэта і быў Карлсан. Ён уваліўся проста ў акно і крыкнуў:
— Здароўценькі, Малы!»

Карлсан прыляцеў зноў! Герояў чакае шмат выправаўняў: ад'езд бацькоў, прывіды, выбрыкі Страхмістрыні... Але ўсё ўрэшце рэшт скончыцца добра.

Упершыню на беларускай мове —
усе тры кнігі пра Малога і Карлсана!

popuri.ru

ISBN 978-985-15-4261-7

9 789851 542617

0+

